

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ ΣΛΑΒΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΝΩΤΑΤΗ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ
ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**"Η ΑΝΑΘΕΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ
ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 7 ΤΟΥ ΧΑΡΤΗ ΟΗΕ ΣΕ ΑΛΛΟΥΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ".**

ΣΥΝΤΑΞΗ : ΓΚΟΥΛΟΥΣΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΤΣΕΛΙΚΗΣ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2018

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΣΥΝΟΨΗ

Η παρούσα διατριβή συντάσσεται προκειμένου, αρχικά να αποσαφηνισθεί εννοιολογικά ο ρόλος του ΟΗΕ και πιο συγκεκριμένα του κύριου οργάνου του, του ΣΑ αυτού, καθώς και να προσεγγισθεί η εξέλιξη του ρόλου αυτού με το πέρασμα των χρόνων, με δεδομένο την ανάπτυξη και διαμόρφωση των σύγχρονων απειλών ασφαλείας. Ως το κύριο αρμόδιο όργανο για να αποφανθεί εάν απειλείται ή διαταράσσεται η ειρήνη, η μελέτη επικεντρώνεται στη σχέση που έχει αναπτύξει ο κυρίαρχος αυτός Οργανισμός, με λοιπούς Οργανισμούς, διεθνείς ή και περιφερειακούς, την αλληλεξάρτηση που υφίσταται στο πλαίσιο των διατάξεων του Χάρτη και συγκεκριμένα αυτών του κεφ. VII.

Αναπτύσσεται η έννοια της επέμβασης, οι προβληματισμοί που δημιουργούνται καθώς προσκρούει στην αρχή της κυριαρχίας, και η διεθνής ευθύνη του ΟΗΕ. Αναλύονται οι διαδικασίες που ακολουθούνται στα όρια της νομιμότητας και οι πρακτικές που χρησιμοποιήθηκαν εκτός αυτής κατά το παρελθόν, σε μια προσπάθεια να αξιολογηθεί το σύστημα ανάθεσης αρμοδιοτήτων του κεφ. VII σε λοιπούς Οργανισμούς, οι παθογένειες που αυτό έχει, οι λόγοι που οδήγησαν σε αυτή τη δυσλειτουργία, αιτίες και αφορμές καθώς και λάθη ή παραλείψεις της σχηματοποιημένης μορφής των κατ'έξουσιοδότηση επιχειρήσεων.

Τέλος γίνεται μια προσπάθεια να αξιολογηθεί η ανάθεση αρμοδιοτήτων με συγκεκριμένα παραδείγματα, να εντοπισθούν οι παρεκκλίσεις νομιμότητας και τα όρια μέσα στο οποία μπορεί να κινηθεί το ΣΑ και αντίστοιχα οι Οργανισμοί για τη χρήση βίας, με σκοπό την επίτευξη του κύριου στόχου του ΟΗΕ, την διατήρηση της ειρήνης και ασφάλειας στον κόσμο.

Η κατάληξη της διατριβής αναπτύσσει εκτιμήσεις για πιθανές βελτιώσεις του συστήματος αλλά και της πιθανής μορφής, θετικής ή αρνητικής, που θα λάβουν οι επιχειρήσεις τέτοιου είδους στο εγγύς μέλλον.

Αριθμός λέξεων

Κείμενο εργασίας: 29.971

Σύνολο: 34.020

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάσθηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου»

Σπυρίδων Γκουλούσης

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελ.
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ-ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ (ΔΟ)	4
1.1 Η ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ-Ο ΠΟΛΕΜΟΣ	4
1.2 ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ-ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΑΠΕΙΛΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ	5
1.2.1 Πηγές Απειλών	5
1.2.2 Σημεία Σταθμοί στην Εξέλιξη Απειλών	7
1.3 ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑ-ΑΠΕΙΛΗ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ	8
1.3.1 Η Έννοια της Απειλής	8
1.3.2 Συνεργασία-Συλλογική ασφάλεια	8
1.4 Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ	9
1.4.1 Κοινωνία των Εθνών (ΚΤΕ)	10
1.5 ΕΝΝΟΙΑ-Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΔΟ	11
1.5.1 Μέλη ΔΟ	12
1.5.2 Νομικό Καθεστώς ΔΟ-Νομική Προσωπικότητα ΔΟ	13
1.5.3 Διεθνής Ευθύνη και Διεθνείς Οργανισμοί	14
1.6 ΚΥΡΙΟΤΕΡΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ-ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	15
1.6.1 Γενικά	15
1.6.2 Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ)	16
1.6.3 Οργανισμός για Ασφάλεια και Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ)	18
1.6.4 Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ)	19
1.6.5 NATO (North Atlantic Treaty Organization)	19
1.6.6 Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση (ΔΕΕ)	20
1.6.7 Οργανισμός Αφρικανικής Ένωσης	21
1.6.8 Οργανισμός Αμερικανικών Κρατών (ΟΑΚ)	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ	23
2.1 ΓΕΝΙΚΑ	23
2.2 ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΧΑΡΤΗ	23
2.2.1 Διατάξεις που Επηρεάζουν το Κεφ. VII	23
2.2.2 Κεφάλαιο VII του Χάρτη	25
2.3 ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ-ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ	28
2.3.1 Η Λειτουργία του ΣΑ	28

2.3.2	Η Πρακτική του ΣΑ	29
2.3.3	Δυσχέρειες Λειτουργίας ΣΑ	30
2.3.4	Αντικρουόμενες Αντιλήψεις	32
2.4	ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ (ΕΑ) - ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΟΗΕ	33
2.4.1	Ιστορική Αναδρομή Ειρηνευτικών Δυνάμεων ΟΗΕ	34
2.4.2	Παραδοσιακές Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις (Επχσεις 1ης Γενεάς)	35
2.4.3	Πολυδιάστατες Ειρηνευτικές (Επιχειρήσεις 2ας Γενεάς)	36
2.4.4	Επιχειρήσεις 3ης Γενεάς- Ανάθεση Αποστολών σε Οργανισμούς	37
2.4.5	Διάκριση-Μορφές Ειρηνευτικών Αποστολών	38
2.4.6	Νομικό Καθεστώς Δυνάμεων που Συμμετέχουν στις ΕΑ	40
2.4.7	Αρχές των Επιχειρήσεων	41
2.4.8	Δυσχέρειες Ειρηνευτικών Αποστολών στο Πλαίσιο του ΟΗΕ	43
2.4.9	Επιχειρήσεις Υποστήριξης της Ειρήνης-(ΕΥΕ)-Peace Support Operations.	45
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΣΧΕΣΗ ΟΗΕ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ	47
3.1	ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ	47
3.2	ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ	48
3.3	ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΟΗΕ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΥΠΟ ΤΑ ΚΕΦ. VII ΚΑΙ VIII	50
3.3.1	Γενικά	50
3.3.2	Ιστορική Εξέλιξη	53
3.4	ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΝΑΘΕΣΗΣ-ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΝΑΡΞΗΣ	54
3.5	ΕΠΟΠΤΕΙΑ-ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ	55
3.6	ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΟΗΕ ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	58
3.7	ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΠΟΥ ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΟΥΝΤΑΙ	60
3.8	ΔΙΕΘΝΗΣ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑ (LEGALITY) - ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ(LEGITIMACY)	62
3.8.1	"Νομιμότητα"..... εκ των υστέρων	64
3.8.2	Η Σιωπηρή Αποδοχή ως Έκφραση Εξουσιοδότησης	65
3.9	Η ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΕΚΑΣΤΟΤΕ ΑΠΟΦΑΣΗΣ	65
3.10	ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗ ΚΑΙ ΑΔΙΚΙΟΠΡΑΞΙΑ-ΑΠΟΔΟΣΗ ΑΔΙΚΟΠΡΑΞΙΑΣ-ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	66
3.10.1	Η Έννοια της Ευθύνης	66
3.10.2	Απόδοση Αδικοπραξίας	66

3.10.3	Απόδοση Ευθύνης σε Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις του ΟΗΕ	67
3.10.4	Απόδοση Ευθύνης στις Επιχειρήσεις από Οργανισμούς κατ' Εξουσιοδότηση του ΟΗΕ	68
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΥΠΟ ΚΕΦ. VII	70
4.1	.....Η ΜΗ ΕΠΕΜΒΑΣΗ, ΩΣ ΑΡΧΗ...	70
4.2	ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ Η ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΕΠΕΜΒΑΣΗ	71
4.3	R2P	74
4.4	ΑΝΑΛΗΨΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΣΗ ΒΙΑΣ ΑΠΟ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ	75
4.5	ΕΠΧΣΕΙΣ ΜΕ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΑΠΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ	77
4.5.1	NATO	77
4.5.2	ΕΕ	80
4.5.3	Αφρικανική Ένωση	82
4.5.4	Οργανισμός Αμερικανικών Κρατών	83
4.5.5	ΟΑΣΕ	83
4.6	ΕΚΘΕΣΗ ΒΡΑΗΙΜΙ	84
4.7	ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΚΕΦ. VII	85
4.7.1	Γενικά	85
4.7.2	Επέμβαση NATO στο Κοσσυφοπέδιο	85
4.7.3	Επέμβαση στο Ιράκ το 2003	88
4.8	ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΙΣΧΥΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	89
4.9	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	92
4.10	ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΜΟΡΦΗΣ ΑΥΤΩΝ	93
	ΕΠΙΛΟΓΟΣ	97
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	99
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α» ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ VII ΤΟΥ ΧΑΡΤΗ ΟΗΕ	102
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Β» ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΑΝΑ ΕΙΔΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΗ	106
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Γ» ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΑΝΑ ΑΠΟΣΤΟΛΗ-ΕΙΔΟΣ-ΦΥΛΟ	107
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Δ» ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΣΕ ΕΥΕ ΑΝΑ ΧΩΡΑ	110
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Ε» ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ	114
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «ΣΤ» ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ	117

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΜΗΣΕΩΝ-ΑΚΡΩΝΥΜΙΩΝ

ΟΗΕ:	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΗΠΑ:	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
ΕΣΣΔ:	Ένωση Σοσιαλιστικών Σοβιετικών Δημοκρατιών
ΕΥΕ:	Επιχειρήσεις Υποστήριξης της Ειρήνης
ΓΓ:	Γενικός Γραμματέας
ΓΣ:	Γενική Συνέλευση
ΔΟ:	Διεθνείς Οργανισμοί
ΝΠΔΔ:	Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου
ΝΠΙΔ:	Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου
R2P:	Responsibility to Protect (Ευθύνη Προστασίας)
ΣΑ:	Συμβούλιο Ασφαλείας
Α΄ΠΠ:	Α' Παγκόσμιος Πόλεμος
Β΄ΠΠ:	Β' Παγκόσμιος Πόλεμος
ΔΑΣΕ:	Διάσκεψη για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη
ΟΑΣΕ:	Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη
ΟΑΚ:	Οργανισμός Αφρικανικών Κρατών
ΥΠΕΞ:	Υπουργοί Εξωτερικών
ΕΕ:	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΗΒ:	Ηνωμένο Βασίλειο
ΑΕΠ:	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
ΓΕΣ/ΔΙΔΟ:	Γενικό Επιτελείο Στρατού/Διεύθυνση Δόγματος
ΚΠΑΑ:	Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας
ΔΕΕ:	Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση
ΕΟΚ:	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΕΚΑΧ:	Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα
NATO:	North Atlantic Treaty Organization
PFP:	Partnership For Peace
ΕΑ:	Ειρηνευτική Αποστολή
SOFA:	Status of Forces Agreement (Συμφωνία Καθεστώτος των Δυνάμεων)
ROE:	Rules of Engagement (Κανόνες Εμπλοκής)
CIMIC:	Civil-Military Cooperation (Πολιτικοστρατιωτική Συνεργασία)
ΚτΕ:	Κοινωνία των Εθνών
UNTSO:	United Nations Truce Supervision Organization (Οργανισμός Επιτήρησης Εκεχειρίας ΗΕ)

- UNMOGIP: United Nations Military Observer Group India-Pakistan (Τμήμα Παρατηρητών ΗΕ στην Ινδία-Πακιστάν)
- UNAMID: United Nations-African Union Missions in Darfur (Αποστολές ΗΕ και Αφρικανικής ένωσης στο Νταρφούρ)
- INTERFET: International Force East Timor (Διεθνής Δύναμη Αν. Τιμόρ)
- ΔΔ: Διεθνές Δίκαιο
- SFOR: Stabilization Force in Bosnia-Herzegovina (Δύναμη Σταθεροποίησης στη Βοσνία)
- KFOR: Kosovo Force
- UNEF 1: United Nations Emergency Force I
- UN PROFOR: United Nations Protection Force
- ECOWAS: Δυτικοαφρικανική Οικονομική και Νομισματική Ένωση (Economic Community of West African States)
- UNMIK: United Nations Mission in Kosovo
- ISAF: International Security Assistance Force (Διεθ. Δύν. Αρωγής για Ασφάλεια)
- IFOR: Implementation Force
- ECOMOG: Economic Community of West African States Monitoring Group
- EUPM: European Union Police Mission (Bosnia)
- EUROPOL: European Police
- EUPAT: EU Police Advisory Team
- UCK: Απελευθερωτικός Στρατός του Κοσσυφοπεδίου (*Ushtria Çlirimtare e Kosovës*)
- ΕΠΑΑ: Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφαλείας και Άμυνας
- Π/Υ: Προϋπολογισμός
- FYROM: Former Yugoslavian Republic of Macedonia (Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας)
- EUTM: European Union Training Mission (Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική Αποστολή)
- EUFOR: European Force

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ασφάλεια (J.Mearsheimer, 2005, 139), ως το μέγιστο αγαθό, αποτέλεσε πρωταρχικό στόχο στις πρώιμες μορφές ανάπτυξης της κοινωνίας, αναδυόμενη ως ικανή και αναγκαία συνθήκη για ευμάρεια και ευημερία¹. Το "δίλημμα ασφαλείας" (Jervis, 1978, 167-214) που δημιουργήθηκε, αποτέλεσε την απαρχή αποδοχής της συνθήκης ότι η ασφάλεια δεν είναι δεδομένη, προκαλώντας ένα φαύλο κύκλο στην αναζήτηση ισχύος σε όλους τους δρώντες², με άμεση συνέπεια η ανθρωπότητα να οδηγείται με μαθηματική ακρίβεια στον πόλεμο. Η αδιάκοπη διαδοχή περιόδων ειρήνης και συγκρούσεων σκιαγραφείται από πολεμικές αναμετρήσεις υπεράσπισης συμφερόντων και υπέρβασης ανταγωνισμών. Οι ελπίδες, για έναν κόσμο απαλλαγμένο από τα δεινά του πολέμου και τις φρικαλεότητες που τον συνοδεύουν, καταλήγουν σε απογοήτευση και με την πάροδο των ετών, εξανεμίζονται.

Εκεί που τα κράτη διακατέχονται από απώλεια φορτίων ισχύος ή αμφισβητούνται, ανοίγει σταδιακά η ατραπός για εμφύλιους πολέμους, συγκρούσεις στο εσωτερικό και στο εξωτερικό αυτών, με οδυνηρές συνέπειες που εξαπλώνονται παγκοσμίως. Στο πλαίσιο αυτό, η εξάλειψη του φαινομένου είναι αδύνατη (J.Mearsheimer, 2007, 16) και η όποια θεωρία βασίζεται στο αντίθετο, κρίνεται αν μη τι άλλο ως μαξιμαλιστική ή ουτοπική. Μοναδική συνεπώς λύση αποτελεί, η ενασχόληση της διεθνούς κοινότητας με τις πραγματικές αιτίες του κακού, που επικεντρώνονται στην αδικία, την απουσία δημοκρατίας, την ανισότητα, τη δομή του συστήματος και οτιδήποτε άλλο οδηγεί στην αντιπαράθεση και τη σύγκρουση. Η κατανόηση της ρίζας του πολέμου αποτελεί τον καλύτερο τρόπο για να τον αποτρέψει (Boniface 2004, 54).

Η ανάγκη αυτή μετουσιώθηκε σε πράξη με την δημιουργία των Διεθνών Οργανισμών, ως ύστατη λύση για την προστασία των λαών που απειλούνταν από το φαινόμενο του πολέμου. Η ίδρυση του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), αποτέλεσε το θεμέλιο λίθο για την ειρηνική διευθέτηση των διαφορών, την επίλυση των κρίσεων και την διατήρηση της

---

¹ Το αντικείμενο της ασφαλείας αναπτύχθηκε εκτενώς μετά το τρομοκρατικό χτύπημα της 11ης Σεπ 01. Η σύνδεση της με την ευημερία αναπτύσσεται από τον Χ. Παπασωτηρίου "Η Διεθνής πολιτική στον 21ο αιώνα", Αθήνα, Ποιότητα, 2008, σελ. 175-192.

² Σύμφωνα με τον Kenneth Waltz η δομή η ίδια του διεθνούς συστήματος ανατροφοδοτεί την ανασφάλεια.

διεθνούς ασφάλειας και ειρήνης. Το μέσο υλοποίησης των παραπάνω αναζητήθηκε στην ανθρωπιστική επέμβαση, σε μια προσπάθεια αποκατάστασης του διεθνούς δικαίου, επιβολής της διεθνούς έννομης τάξης και ανταπόκρισης του Οργανισμού στην "ευθύνη" έναντι της τάξης αυτής.

Η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και ταυτόχρονα του διπολικού συστήματος απέδειξε ότι η ανάπτυξη του ανταγωνισμού ΗΠΑ-ΕΣΣΔ δεν αποτελούσε τη μοναδική εξήγηση των πολέμων³. Αντιθέτως επέτρεψε τη δημιουργία κενού ισχύος σε πολλά σημεία του πλανήτη και την ανάδυση εστιών αστάθειας με αποτέλεσμα την εμφάνιση σειράς τοπικών και περιφερειακών συγκρούσεων.

Η ίδια η ίδρυση του ΟΗΕ, από τον πρόλογο του καταστατικού της Χάρτη, προσβλέπει στην διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης και ασφάλειας, σε μια προσπάθεια επίλυσης των συγκρούσεων ανάμεσα σε κράτη ή εθνοτικές οντότητες. Θα αποτελούσε παράλειψη να θεωρήσουμε ότι μόνο ο ΟΗΕ αποτέλεσε τη λύση, καθώς υφίσταται μια πλειάδα Οργανισμών που ανέλαβαν ενεργό ρόλο στις ειρηνευτικές διαδικασίες. Αυτός όμως τοποθετείται στην προμετωπίδα των οντοτήτων για την επίτευξη του στόχου ασφαλείας με πλειάδα επιχειρήσεων, που μπορεί να μην τερμάτισαν τον πόλεμο αλλά περιορίσαν αισθητά τη δυστυχία που αυτός επιφέρει στο ανθρώπινο είδος.

Στην προσπάθεια αυτή ο ρόλος των Διεθνών Οργανισμών δεν είναι ουδέτερος. Αντιθέτως οι αδυναμίες των ΗΕ, που έγιναν αντικείμενο εκμετάλλευσης από τους λοιπούς Οργανισμούς, σε συνδυασμό με την προσπάθεια να αναλάβουν ενεργό ρόλο για την ειρήνη στον κόσμο, έθεσε αυτούς πρωταγωνιστές στη λήψη στρατιωτικών και μη μέτρων για την επίτευξη του σκοπού του ΟΗΕ.

---

³ Η βούληση των ΗΠΑ να καταστήσει εαυτόν ως πλανητικό ηγεμόνα, αποτελούσε πάντα μια γεωπολιτική σταθερά.

ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

Για την ισχυροποίηση των συμπερασμάτων επιβάλλεται όπως ληφθούν υπόψη διάφορες μεταβλητές⁴ που επηρεάζουν το συλλογισμό και η σταθερότητα τους κρίνεται απαραίτητη, όπως παρακάτω:

- Η πρόθεση και διάθεση των κρατών-μελών του ΟΗΕ να διαδραματίζει ενεργό ρόλο στην εξασφάλιση της διεθνούς ειρήνης, θα παραμείνει αμετάβλητη.
- Η παγκόσμια γεωπολιτική κατάσταση δεν θα υποστεί σημαντικές διαφοροποιήσεις.
- Ο ΟΗΕ ως Οργανισμός θα συνεχίσει να υφίσταται ως ο πολυπληθέστερος και κυρίαρχος Οργανισμός στον πλανήτη.
- Το ΣΑ θα συνεχίσει να αποτελεί το αρμόδιο όργανο, ανεξαρτήτου δομής, για να αποφανθεί αν υφίσταται απειλή για την ειρήνη, διατάραξη αυτής ή επιθετική ενέργεια.
- Το διεθνές περιβάλλον θα διατηρηθεί με τη μορφή αυτή, με μία υπερδύναμη στο στρατιωτικό και στον οικονομικό τομέα⁵.
- Οι Διεθνείς Οργανισμοί θα διατηρήσουν τον σκοπό-λειτουργία και θα συνεχίσουν να διαδραματίζουν σημαντικό και ενεργό ρόλο⁶ στη διεθνή ασφάλεια.

---

⁴ Κάθε αλλαγή στη θεωρία περί ΕΥΕ των διεθνών οργανισμών και του ΝΑΤΟ, συνεπάγεται αντίστοιχη αλλαγή στα αναφερόμενα στη παρούσα διατριβή.

⁵ Χωρίς να παραβλέπεται ο ολοένα αυξανόμενος ρόλος της Κίνας, Ινδίας και Βραζιλίας, δεν αναμένεται όμως να επηρεάσει άμεσα την ισορροπία του συστήματος.

⁶ Με τις σκοπιμότητες όμως της εξωτερικής πολιτικής των μεγάλων δυνάμεων να υπερισχύουν των συμβατικών δεσμεύσεων τους ως μέλη αυτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ-ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ (ΔΟ)

1.1 Η ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ-Ο ΠΟΛΕΜΟΣ

Το μεταβαλλόμενο περιβάλλον ασφαλείας παγκοσμίως χαρακτηρίζεται από πολύπλοκες εσωτερικές ή εξωτερικές συγκρούσεις, οι οποίες οδηγούν σε μεγάλες ανθρώπινες καταστροφές. Τέτοιες συγκρούσεις δημιουργούνται όχι μόνο από στρατιωτικές επεμβάσεις, αλλά και από παραστρατιωτικές οργανώσεις ή οπλισμένες εξτρεμιστικές ομάδες⁷, με άμεση συνέπεια την κατά περίπτωση, κατάρρευση της συνταγματικής νομιμότητας κρατών⁸, τη διάλυση της έννομης τάξης, την επικράτηση γενικευμένου χάους και τη δημιουργία των αποτυχημένων κρατών (failed states)⁹.

Η κύρια έκφανση των συγκρούσεων από αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι και σήμερα αποτέλεσε ο πόλεμος. Ανεξάρτητα εάν στις αντιμαχόμενες παρατάξεις την πρωτοκαθεδρία την είχε το κράτος-έθνος ή οποιαδήποτε άλλη πολιτική κοινωνική, θρησκευτική ομάδα, το ίδιο το φαινόμενο ήταν η απαρχή των δεινών στον κόσμο και η κύρια απειλή κατά το ανθρώπινο είδος, προερχόμενη όμως αποκλειστικά από αυτό. Ο Θουκυδίδης πρώτος από όλους προσέγγισε την ερμηνεία του φαινομένου εξιστορώντας γεγονότα "...που συνέβησαν και εκείνων που θα συμβούν στο μέλλον, τα οποία, από την πλευρά της ανθρώπινης φύσης, θα είναι όμοια ή παραπλήσια..." (Βλάχος 2012, 1.22.4) αποτυπώνοντας με εξαιρετική ακρίβεια την αδυναμία εξάλειψης του φαινομένου, όσο η ανθρώπινη φύση παραμένει η ίδια. Προς επίρρωση των παραπάνω, ο Έλληνας ιστορικός

---

⁷ Κυριότερες χώρες δραστηριοποίησης τέτοιων είναι οι: Κονγκό, Ταϊλάνδη, Ν. Αφρική, Τσαντ, Μάλι, Λίβανος, Αίγυπτος, Νιγηρία, Υεμένη κ.

⁸ Χαρακτηριστικό παράδειγμα η Αλβανία το 1997.

⁹ Τα αποτυχημένα κράτη (failed states) βιώνουν παρατεταμένες εσωτερικές συρράξεις όπου η κεντρική εξουσία αμφισβητείται με βίαιο τρόπο, δεν δύνανται να ελέγξουν τα σύνορα τους ή τμήματα της επικράτειας τους, αντιμετωπίζουν εμφύλιες συρράξεις που έχουν εθνοτικό, θρησκευτικό ή γλωσσικό χαρακτήρα, δεν είναι σε θέση να παρέχουν βασικά αγαθά και υπηρεσίες στον πληθυσμό τους, με πολλούς από τους θεσμούς να έχουν καταρρεύσει (όπως η δικαιοσύνη) και άλλους, όπως ο εθνικός στρατός να έχουν μετατραπεί σε όργανα μιας διεφθαρμένης και καταπιεστικής εξουσίας. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτυχημένων κρατών η Σομαλία στην Αφρική και η Συρία (πλέον) στη Μέση Ανατολή.

επιβεβαιώθηκε σε τακτά χρονικά διαστήματα, με αποκορύφωμα την έκρηξη των δύο παγκοσμίων πολέμων αλλά και πλήθος συρράξεων ανά την υφήλιο.

1.2 ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ-Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΑΠΕΙΛΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Οι απειλές ασφαλείας προέρχονται εκ του εγγύς και παγκοσμίου περιβάλλοντος ή ενδέχεται να οφείλονται σε άλλα αίτια¹⁰, υπερβαίνουν τα όρια κρατών και συμμαχιών, διαχέονται παντού, προκαλούν δυσχέρειες που οδηγούν με γεωμετρική πρόοδο σε ανεξέλεγκτες καταστάσεις, πολλές φορές μη αναστρέψιμες.

1.2.1 Πηγές Απειλών

Η διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, όπως θα αναλυθεί παρακάτω, αποτελεί τον κύριο σκοπό του ΟΗΕ και αρμοδιότητα του βασικού του οργάνου. Ο όρος ειρήνη δεν σημαίνει απλά την απαγόρευση χρήσης ένοπλης βίας αλλά αντανακλά την εξέλιξη στις διεθνείς σχέσεις σύμφωνα με την οποία εξαλείφονται όλα τα ζητήματα τα οποία ενδέχεται να οδηγήσουν στην έκρηξη ένοπλης σύρραξης. Αντίστοιχα, η έννοια της διεθνούς ασφάλειας προϋποθέτει την απαγόρευση κατάρρευσης της παγκόσμιας ειρήνης (Αντωνόπουλος 2015, 133). Οποιαδήποτε δράση δύναται να διαταράξει την ειρήνη άμεσα ή έμμεσα, αποτελεί πηγή απειλής. Εάν θα θέλαμε να ταξινομήσουμε τις απειλές ασφαλείας είμαστε αναγκασμένοι να επικεντρωθούμε στις κάτωθι κατηγορίες:

Διεθνής Τρομοκρατία.

Ο ισλαμικός φονταμενταλισμός και ο θρησκευτικός φανατισμός αναδιαμορφώνει τις ισορροπίες με σοβαρές πιθανότητες κατάλυσης δημοκρατικών θεσμών. Χρησιμοποιείται και αναδεικνύεται ως η κυριότερη απειλή ενάντια στην ειρήνη τις τελευταίες δύο δεκαετίες. Έγκειται στον φόβο που προκαλεί στο σύνολο του πληθυσμού, ο οποίος πληθυσμός αποτελεί εν δυνάμει στόχος.

Η αδυναμία της διεθνούς κοινότητας να ανταπεξέλθει σε ένα είδος απειλής που προϋπήρχε αλλά πλέον παίρνει ανεξέλεγκτες διαστάσεις, ενδυνάμωσε ακόμα περισσότερο τις τρομοκρατικές δυνάμεις. Ακόμα και αν αυτές δεν είχαν την λαϊκή

¹⁰ τεχνολογική ανάπτυξη, οικονομικά συμφέροντα, περιβάλλον, υγεία κτλ

αποδοχή και απήχηση, τα πλήγματα στο κύρος των δυνάμεων ήταν δυσανάλογα ισχυρά. Η σύνδεση του με τα τεράστια οικονομικά συμφέροντα που διακυβεύονται σε πλουτοπαραγωγικές περιοχές, δεν αφήνει περιθώρια αντιμετώπισης αυτής σε επίπεδο κρατών αλλά απαιτεί συγκεντρωτική αντιμετώπιση από συνασπισμούς κρατών και παγκόσμιους Οργανισμούς και αποτελεί κύρια ασχολία του ΣΑ, ειδικά μετά το 2001.

Εθνικισμός

Νοσηρές προβολές επιδιώξεων επεκτατισμού και αδιέξοδες διεκδικήσεις οδήγησαν σε σοβαρές συρράξεις με ανυπολόγιστες και μακροχρόνιες συνέπειες. Ταυτόχρονα εθνικές εκκαθαρίσεις και φυλετικοί διωγμοί ή καταπιέσεις δημιούργησαν τις σοβαρότερες ανθρωπιστικές κρίσεις του τελευταίου αιώνα και αποτέλεσαν ίσως την απαρχή των πολυπληθέστερων επεμβάσεων των Διεθνών Οργανισμών για την αποκατάσταση της ειρήνης.

Οργανωμένο έγκλημα

Η έλλειψη σταθερού συστήματος διακυβέρνησης κρατών έχει επιτρέψει την ανάδυση παράνομης δραστηριότητας με τεράστια οικονομικά κέρδη, ισχυροποίηση των παρακρατικών θεσμών και σοβαρότατο κίνδυνο διάλυσης κάθε έννοιας κράτους δικαίου. Στην κορυφή συναντάται η διακίνηση όπλων, ναρκωτικών και το εμπόριο λευκής σαρκός ως τις πιο προσοδοφόρες δραστηριότητες που δεν αναλαμβάνονται μόνο από ιδιωτικούς φορείς αλλά έχουν επεκταθεί σε κρατικό και διακρατικό επίπεδο. Η χρήση βίας από ένοπλες ομάδες ως απόρροια των παραπάνω αποτελεί κύρια απειλή της ειρήνης.

Ενδοκρατικές Συγκρούσεις

Η εκτεταμένη διαφθορά, η όξυνση των ταξικών διαφορών έχει οδηγήσει σε εσωτερική αποσταθεροποίηση. Εμφύλιοι πόλεμοι αναδύονται παντού. Η διεθνής κοινότητα βρέθηκε αντιμέτωπη με το σοβαρότατο δίλημμα επέμβασης σε ζητήματα εγχώριας δικαιοδοσίας και από την άλλη στην οφθαλμοφανέστατη απειλή της ειρήνης, καθιστώντας την διστακτική όσον αφορά στην αρμοδιότητα επέμβασης. Κατά πόσο μια εσωτερική διαμάχη θα μπορούσε να απειλήσει την παγκόσμια ειρήνη, αποτέλεσε το θεμελιώδες ερώτημα. Ακόμα και αν αυτό όμως

δεν ήταν το αποτέλεσμα, πως θα μπορούσε η διεθνής κοινότητα να ανεχθεί ως άβουλος παρατηρητής τη σφαγή σε κάποιο σημείο του πλανήτη;

Κυβερνοπόλεμος

Αποτελεί την απειλή με την πιο ταχεία και εξελισσόμενη πορεία τα τελευταία χρόνια, η οποία λόγω της δυσκολίας εντοπισμού του φορέα προέλευσης, δημιουργεί δυσκολίες εξάρθρωσης. Οι συνέπειές της και η ταχύτητα κατάλυσης των κρατικών συστημάτων την συγκαταλέγουν στις επικινδυνότερες απειλές στον 21ο αιώνα. Αν και δεν διαφαίνεται να απειλεί ευθέως την παγκόσμια ειρήνη η καταστροφή κρατικού θεσμού από άλλο κράτος ή οποιονδήποτε φορέα, συνιστά απειλή της ασφάλειας και εμπλέκει τα αρμόδια όργανα των Διεθνών Οργανισμών.

Λοιπές απειλές όπως η φτώχεια, ο υπερπληθυσμός, οι επιδημικές ασθένειες, η ενεργειακή ασφάλεια, η αποσάρθρωση των δομών και αξιών, η διάχυση της υψηλής τεχνολογίας και οι περιβαλλοντολογικές απειλές δεν συγκαταλέγονται στις απειλές ασφαλείας. Η ανάπτυξη τους όμως θέτει σε αμφισβήτηση την παραδοσιακή προσέγγιση του κυρίαρχου κράτους, το οποίο στο πλαίσιο του μοντέρνου κράτους θα κληθεί να διαχειριστεί μια πληθώρα σύγχρονων απειλών, καθιστώντας την έννοια της κυριαρχίας αμφισβητούμενη (Ντόκος 2004, σελ. 16).

1.2.2 Σημεία Σταθμοί στην Εξέλιξη Απειλών

Με την κατάρρευση του Συμφώνου της Βαρσοβίας, προς στιγμνή αναπτέρωθηκε η ελπίδα ότι την αγωνιώδη αβεβαιότητα του ψυχρού πολέμου θα διαδεχόταν η συλλογική ασφάλεια, εδραζόμενη σε έναν αναβαθμισμένο ΟΗΕ και στο σεβασμό του Διεθνούς Δικαίου. Παρότι η πυρηνική απειλή εξανεμίστηκε σε μεγάλο βαθμό και ο φόβος μιας τεράστιας σύγκρουσης που θα μπορούσε να συμπαράσχει όλο τον κόσμο έφθινε ως πιθανότητα, οι κρίσεις και οι απειλές ασφαλείας δεν αφανίστηκαν ως φαινόμενα και οι ανά τον κόσμο στρατιωτικές συρράξεις, εμφύλιες και διακρατικές, συνεχίστηκαν αμείωτες.

Το τρομοκρατικό χτύπημα της 11^{ης} Σεπ 01 διαφοροποίησε τα δεδομένα ασφάλειας και προβλημάτισε έντονα τη διεθνή κοινότητα. Οι περιφερειακές συγκρούσεις και ένας αριθμός μη παραδοσιακών, υπερεθνικών και απρόβλεπτων προκλήσεων αναδεικνύονται οι κύριες απειλές υπονόμησης της διεθνούς ασφάλειας. Ασύμμετρες απειλές¹¹ (Ντόκος 2008,360) όπως ο κυβερνοπόλεμος που αναφέρθηκε, δεν ενέχουν τον κίνδυνο συμβατικού πολέμου, ενέχουν όμως ισάξιους και ίσως μεγαλύτερους κινδύνους για τους πληθυσμούς. Η καταστρεπτικές τους συνέπειες δεν προσμετρούνται με μετρήσιμα θύματα και δεν έχουν τον άμεσο αντίκτυπο που έχει αυτός, όμως η επίδρασή τους σε μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο επίπεδο είναι εξίσου, αν όχι περισσότερο οδυνηρή.

1.3 ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑ-ΑΠΕΙΛΗ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

1.3.1 Η Έννοια της Απειλής

Η ταξινόμηση και απαρίθμηση των προαναφερθέντων απειλών αδιαμφισβήτητα αποτελούν τον εχθρό της διεθνούς ασφάλειας και ειρήνης. Ποιος όμως καθορίζει τα όρια της διεθνούς ασφάλειας και τι αποτελεί απειλή για την ειρήνη;

Ακόμα και αν μπορούσε να δοθεί ένας ακριβής ορισμός του όρου θα ήταν εξαιρετικά δύσκολο αυτός να είναι διαχρονικός και να αποτυπώνεται με ακρίβεια. Η πληθώρα των απειλών και ραγδαία ανάπτυξη αυτών, δεν αφήνει περιθώρια για υπολογισμούς. Εάν θα θέλαμε να αποδώσουμε περιεκτικά τον όρο απειλή θα λέγαμε ότι αποτελεί μια οποιαδήποτε προσχεδιασμένη ή τυχαία ενέργεια ενάντια στην κατάσταση σχέσεων ορισμένης χρονικής περιόδου μεταξύ κρατών, λαών, εθνών, εθνοτικών και κοινωνικών ομάδων που επιλύουν τις διαφορές τους χωρίς να καταφεύγουν στη χρήση επιβολής στρατιωτικής ισχύος.

1.3.2 Συνεργασία-Συλλογική ασφάλεια

---

¹¹ Το επιτελείο Ενόπλων Δυνάμεων των ΗΠΑ τις ορίζει ως "απρόβλεπτες ή μη παραδοσιακές προσεγγίσεις για να παρακαμφθούν ή να υπονομευθούν οι δυνατότητες ισχύος του αντιπάλου.

Η έννοια της ειρήνης ως κατάσταση επιδιώκεται μέσω της συλλογικής ασφάλειας (Σπυρόπουλος 2010, 352). Το φαινόμενο εντοπίζεται από τα αρχαία χρόνια. Οι συμμαχίες στο επίπεδο των πόλεων-κρατών αποτελούν την πρώτη πρώιμη μορφή συνεργασίας στην προσπάθεια προστασίας από τον ισχυρό, πριν την σύγκρουση ή ακόμα και μετά από αυτήν, προκειμένου ο ανθρώπινος πληθυσμός να αποφύγει τις παρόμοιες οδυνηρές συνέπειες της ήττας. Πέραν όμως αυτών αναπτύχθηκαν και συσσωματώσεις πόλεων¹² στο πλαίσιο της συνεργασίας προς ικανοποίηση των κοινών συμφερόντων με κύρια και σημαντικότερο αυτό της ασφάλειας των μελών της. Παρόμοια μορφή και ρόλο ανέπτυξαν οι γνωστές αμφικτιονίες, ως οργανώσεις πόλεων για ρύθμιση θεμάτων¹³, κατά κύριο λόγο, ασφάλειάς τους¹⁴. Από πολλούς αναφέρεται ως μια πρώιμη μορφή συνεργασίας για την διατήρηση της ειρήνης και ασφάλειας και ο θεσμός που προσεγγίζει περισσότερο το πρότυπο των ΔΟ θέτοντας τα θεμέλια αυτών (Κεντρώτης 2002, 70).

1.4 Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

Η εξέλιξη της ανθρωπότητας έχει να επιδείξει στιγμές στις οποίες αχνά εμφανίζεται η τάση για ειρήνη και ασφάλεια. Σημείο σταθμός αποτέλεσε η συνθήκη της Βεσφαλίας¹⁵ δημιουργώντας ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο ειρηνικής συνύπαρξης των κρατών και εγκαθιστώντας στη συνείδηση του κόσμου την ανάγκη για εθνική κυριαρχία και σεβασμός των εδαφικών δικαιωμάτων. Ακολούθησαν σειρά συνθηκών με κύριο στόχο την εξασφάλιση της εδαφικής ακεραιότητας, την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την προώθηση του κράτους δικαίου ως προπομποί της διεθνούς συνεργασίας, με κυριότερη τη συνθήκη των Παρισίων

¹² Σημαντικότερες, ήταν αυτές της Αχαϊκής Συμπολιτείας, της Αιτωλικής Συμπολιτείας, καθώς και το Πανελλήνιο Συνέδριο, γνωστότερο ευρύτερα ως «Συνέδριο της Κορίνθου».

¹³ Αφορούσαν αρχικά στην εποπτεία των ιερών τόπων όσον αφορά τα θρησκευτικά καθήκοντα, εξελισσόμενη σε συνεργασίες με πολιτική υφή και σκοπό.

¹⁴ Η πιο σημαντική Αμφικτιονία της αρχαίας Ελλάδας αποτελούσε μία ομοσπονδία δώδεκα φυλών της Κεντρικής Ελλάδας, αλλά απέκτησε πανελλήνιο χαρακτήρα. Σε αυτήν μετείχαν οι Θεσσαλοί, οι Βοιωτοί, οι Δωριείς, οι Ίωνες, οι Περραιβοί, οι Μάγνητες, οι Λοκροί, οι Οιταίοι, οι Αχαιοί, οι Φωκείς, οι Δόλοπες και οι Μαλιείς

¹⁵ Σειρά 3 συνθηκών που υπογράφηκαν από το Μάιο έως τον Οκτώβριο του 1648 στις πόλεις της Βεσφαλίας, Μίνστερ και Όσναμπρικ και σφράγισαν το τέλος του Τριακονταετούς Πολέμου (1618-1648), αλλά και του Ογδοηκονταετούς Πολέμου (1568-1648) μεταξύ Ισπανίας και των 17 επαρχιών των Κάτω Χωρών.

το 1815¹⁶. Η διαφοροποίηση της συνθήκης αυτής και η προσφορά της έγκειται στο γεγονός ότι τέθηκε σαν στόχος, πέραν του μοιράσματος των εδαφών, η δημιουργία σταθερού πλαισίου σχέσεων με ρόλους και κανόνες¹⁷. Η "υποχρέωση" των νικητών, ως μεγάλων Δυνάμεων, να προστατεύουν τις μικρότερες, ακολουθώντας συμφωνίες και αρχές, αποτελεί την απαρχή της διεθνούς συνεργασίας.

Οι εν λόγω συνθήκες αποδείκνυαν για άλλη μια φορά την αδήριτη ανάγκη για συνεργασία προς εξασφάλιση της ειρήνης. Ασχέτως εάν δεν πήραν ποτέ σάρκα και οστά με την σημερινή μορφή των ΔΟ μέχρι τα μέσα του 19ου αιώνα, αποτέλεσαν το έναυσμα για τη δημιουργία αυτών και την εμφάνιση της Κοινωνίας των Εθνών (ΚΤΕ), του πρώτου "επίσημου" υπερεθνικού Οργανισμού με κύριο στόχο την διατήρηση της ειρήνης.

1.4.1 Κοινωνία των Εθνών (ΚΤΕ)

Το τέλος του Α΄ ΠΠ επισφραγίζεται με την Συνθήκη των Βερσαλλιών (28 Ιουνίου 1919) και τη δημιουργία της Κοινωνίας των Εθνών. Βασικά χαρακτηριστικά της ήταν η οικουμενικότητα, η ισότητα και η τριμερής οργανωτική της διάρθρωση μέσω της δημιουργίας θεσμικών οργάνων, όπως η Συνέλευση, το Συμβούλιο και η Γραμματεία¹⁸. Η δυνατότητα εθελούσιας προσχώρησης οποιουδήποτε ανεξαρτήτου κράτους σε συνδυασμό με την ομοφωνία των αποφάσεων, έθεσε τις βάσεις της δημιουργίας μιας οργανωμένης υπερεθνικής οντότητας, ενός Διεθνούς Οργανισμού που εν δυνάμει θα μπορούσε να εγγυηθεί τη διεθνή ασφάλεια και ειρήνη εκπληρώνοντας τον πρωταρχικό σκοπό ύπαρξής του. Στο καταστατικό της ΚΤΕ υιοθετείται για πρώτη φορά η αρχή της συλλογικής ασφάλειας ως υποχρέωση των μελών να συμπαρασταθούν σε άλλο μέλος που δέχεται επίθεση.

Παρόλα αυτά το οικοδόμημα γρήγορα γκρεμίστηκε μπροστά στην αδυναμία των εθνών να ανταπεξέλθουν στην τήρηση των αρχών που ενέπνευσαν τη

¹⁶ Συνασπισμοί των Ρωσίας, Αυστρίας, Αγγλίας και Πρωσίας το 1814 εναντίον της Γαλλίας του Ναπολέοντα μετά την ήττα αυτού.

¹⁷ Συνεχίστηκε με το συνέδριο της Βιέννης το 1815 που δημιούργησαν την «Τετραπλή Συμμαχία» και η οποία, μετά την προσχώρηση της Γαλλίας το 1818, μετονομάστηκε σε Πενταπλή Συμμαχία

¹⁸ <https://powerpolitics.eu/κοινωνία-των-εθνών-η-πρώτη-προσπάθεια/>

δημιουργία της αλλά ταυτόχρονα και στην έλλειψη της οικουμενικότητας που επεδίωκε¹⁹. Συνάμα η επιλεκτική ενεργοποίηση του συστήματος συλλογικής ασφάλειας, σε συνδυασμό με την έλλειψη αποφασιστικότητας σε κρίσιμες στιγμές, υπονόμισαν τη λειτουργία του συστήματος και επέτρεψαν σε επιθετικά κράτη, που ένιωσαν ότι ασφυκτιούν με τη συμμετοχή τους, να αποχωρήσουν για να εξυπηρετήσουν αυτόνομα και χωρίς περιορισμό, τα συμφέροντά τους (Δούση 2009). Οι "δεσμεύσεις" που επέβαλε ο Οργανισμός μεταξύ των κρατών-μελών αντικρούοντας την βούληση αυτών, ήταν ικανές για να πυροδοτήσουν την αποτυχία.

Ανεξαρτήτως όμως της αποτυχίας αυτής, η συμβολή της ΚτΕ στην συγκρότηση της έννοιας των Οργανισμών για επίλυση διαφορών είναι αδιαμφισβήτητη, ενώ ενισχύεται καθώς επεκτάθηκε σε όλα τα άγνωστα μέχρι τότε επίπεδα συνεργασίας όπως αυτά της τεχνικής, οικονομικής και κοινωνικής φύσεως²⁰. Παρότι δεν διέθετε στρατιωτικές δυνάμεις που θα μπορούσαν να αποτρέψουν τις συγκρούσεις ή να εξασφαλίσουν την ειρήνη και ασφάλεια, εμμέσως η ΚτΕ ανέπτυξε τη δυνατότητα αυτή στηριζόμενη στις Μεγάλες Δυνάμεις-μέλη. Το τέλος δεν άργησε να έρθει καθώς ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος απέδειξε έμπρακτα την ανετοιμότητα της κοινωνίας να υποστηρίξει ένα σύστημα παγκόσμιας ασφάλειας.

1.5 ΕΝΝΟΙΑ-Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΔΟ

Εάν θέλαμε να οριοθετήσουμε την έννοια του ΔΟ, αυτός αποτελεί "Εκούσια ένωση κρατών, που δημιουργείται με διεθνή συνθήκη, διαθέτει μόνιμα όργανα, νομική προσωπικότητα διαφορετική από εκείνη των κρατών μελών και αυτόνομη δική του βούληση για την επιδίωξη ενός ορισμένου σκοπού" (Ζάικος 2017). Αναλύοντας τον ορισμό αντιλαμβανόμαστε ότι:

- Η συμμετοχή των κρατών είναι ελεύθερη, εθελοντική. Τα κράτη δύνανται να εισέλθουν εφόσον εκπληρώνουν τα προβλεπόμενα κριτήρια που

¹⁹ Οι ΗΠΑ δεν έγιναν μέλος ενώ η Σοβιετική Ένωση προσχώρησε αργότερα, το 1934, για να αποβληθεί μερικά χρόνια αργότερα, μετά την εισβολή στη Φινλανδία

²⁰ Η δράση του αφορούσε τον αφοπλισμό, την πρόληψη πολέμου, την οργάνωση εργασίας, την δημιουργία επιτροπής οπίου και επιτροπής δουλείας, την προστασία των προσφύγων και μειονοτήτων κα.

έχουν τεθεί από τον ΔΟ στο καταστατικό του και είναι κατά κανόνα ανεξάρτητα κράτη²¹.

- Δημιουργούνται με διεθνή συνθήκη –το καταστατικό κείμενο που ορίζει τον σκοπό, τη δομή και τη λειτουργία του ΔΟ²².
- Ο ΔΟ διαθέτει δικά του όργανα δηλαδή πρόκειται για μόνιμη²³ οργάνωση για την άσκηση μιας σειράς συγκεκριμένων δραστηριοτήτων.
- Κάθε ΔΟ διαθέτει νομική προσωπικότητα, διαφορετική από εκείνη των κρατών μελών του, αποτελεί μια νομική οντότητα διακριτή από τα κράτη που τον δημιούργησαν.
- Διαθέτει αυτόνομη βούληση για την επιδίωξη του ορισμένου σκοπού για τον οποίο δημιουργήθηκε, η οποία είναι διαφορετική πολλές φορές από την αντίστοιχη βούληση των μελών του και εκφράζει αποκλειστικά τον ΔΟ.

Παρότι ο ορισμός είναι σαφής για το τι μπορεί να αποτελέσει ΔΟ πολλοί μελετητές ανέπτυξαν αμφιβολίες για τους ΔΟ κυρίως όσον αφορά στον ρόλο που καλούνται να επιτελέσουν και αν αυτός αντικατοπτρίζει επακριβώς την ιδρυτική τους συνθήκη. Σε έναν πιο βαθυστόχαστο ορισμό οι ΔΟ είναι "...διασυνδέσεις μεταξύ κυβερνήσεων, κανόνων και θεσμών" (Keohane, Nye 2001, 47).

1.5.1 Μέλη ΔΟ

Η ιδιότητα του μέλους δημιουργεί για τα κράτη-μέλη δικαιώματα και υποχρεώσεις. Οι υποχρεώσεις συνίστανται στη συνεργασία με «καλή πίστη», στο σεβασμό των αρχών και σκοπών του ΔΟ καθώς και των αποφάσεων των οργάνων του, στη συμμετοχή σε συνεδριάσεις με αποστολή αντιπροσώπων, στη μη παρακώλυση των εργασιών του ΔΟ με συνεχείς αρνητικές ψήφους, στην

²¹ Εδώ έγκειται και η διαφοροποίηση των ΔΟ από τις μη κυβερνητικές Οργανώσεις στις οποίες συμμετέχουν ιδιώτες ως άτομα ή ως ΝΠΔΔ ή ΝΠΙΔ. Εξαιρέσεις στην πρακτική των Ηνωμένων Εθνών: Ουκρανία, Λευκορωσία (1945).

²² Έναρξη ισχύος, διάρκεια λειτουργίας, θεσμική δομή, αρμοδιότητες οργάνων, λόγοι διάλυσης, οικονομικοί πόροι, τροποποίηση κ.λπ.

²³ Η μονιμότητα μέσω του καταστατικού του Οργανισμού, αντιπαράκειται με την παροδική των διεθνών συσκέψεων που έχουν χρονικό περιορισμό ενώ τα ξεχωριστά όργανα "διασφαλίζουν", σε μεγάλο ποσοστό, την "ουδετερότητα" του Οργανισμού από τα συμφέροντα και τις επιδιώξεις των κρατών.

καταβολή ανάλογης οικονομικής εισφοράς και στην παροχή προνομίων και ασυλιών στον ΔΟ και τα μέλη του από το κράτος έδρας του ΔΟ.

Αντίστοιχα τα κράτη-μέλη διαθέτουν γενικά ίδια και ίσα δικαιώματα²⁴ που αφορούν στην ικανότητα συμμετοχής στις αποφάσεις του Οργανισμού για όλα τα θέματα που αφορούν αυτόν αλλά και στις αποφάσεις που λαμβάνει αυτός για τρίτα πρόσωπα. Η δυνατότητα του Οργανισμού να συνάπτει συμφωνίες, να θεσπίζει μονομερώς πράξεις και να "διαμορφώνει" κανόνες δικαίου, του αποδίδουν τεράστια δύναμη. Αντιθέτως η αναστολή των δικαιωμάτων ή προνομίων κράτους μέλους σημαίνει τη στέρηση δικαιώματος ψήφου στα όργανα του ΔΟ²⁵ ή αναστολή αντιπροσωπευσής του²⁶. Τα κριτήρια εισόδου στον εκάστοτε Οργανισμό είναι διαφορετικά και καθορίζονται με σαφήνεια στη συνθήκη ίδρυσης του²⁷.

1.5.2 Νομικό Καθεστώς ΔΟ- Νομική Προσωπικότητα ΔΟ

Εφόσον διαμέσου των χρόνων αναδύθηκε η απαίτηση για συλλογική δραστηριότητα από οντότητες που δεν είναι κράτη, με συγκεκριμένους σκοπούς, η επίτευξη αυτή των στόχων προϋποθέτει την απόδοση στην οντότητα νομικής προσωπικότητας. Η απόδοση νομικής προσωπικότητας συνεπάγεται τον χαρακτηρισμό αυτής ως υποκείμενο Διεθνούς Δικαίου (ΔΔ). Έτσι, κατ' αντιστοιχία με την νομική προσωπικότητα του εσωτερικού δικαίου, η διεθνής νομική προσωπικότητα κάθε ΔΟ είναι η ιδιότητά του να είναι διεθνές πρόσωπο ή υποκείμενο του διεθνούς δικαίου, που διαθέτει διεθνή δικαιώματα και υποχρεώσεις και έχει τη δυνατότητα να επικαλείται ή να υφίσταται τους κανόνες του ΔΔ. Ωστόσο, ενώ η διεθνής νομική προσωπικότητα των κρατών είναι πλήρης, των Διεθνών Οργανισμών είναι περιορισμένη και λειτουργική²⁸ (Νάσκου-Περράκη 2005, 52-54), εξαρτάται από την ιδρυτική συνθήκη, περιορίζεται στα αντικείμενα

²⁴ Εξαιρέση αποτελεί η υπεροχή κατά την ψηφοφορία σε ορισμένα όργανα ΔΟ (π.χ. Συμβούλιο Ασφαλείας ΗΕ).

²⁵ Άρθρο 19 ΟΗΕ.

²⁶ π.χ. Άρθρο 8 Καταστατικού Συμβουλίου της Ευρώπης.

²⁷ Γενικότερα η ακολουθείσα διαδικασία περιλαμβάνει αίτηση από το ενδιαφερόμενο μέλος, το οποίο αποδέχεται τους κανόνες του Οργανισμού, η οποία να γίνεται αποδεκτή από τα όργανα του Οργανισμού.

²⁸ Το ΔΔ κατά την επανόρθωση των ζημιών που προκλήθηκαν κατά την υπηρεσία στα ΗΕ (1949) τόνισε: "ο ΔΟ είναι υποκείμενο του Διεθνούς Δικαίου. Αυτό δεν σημαίνει ότι είναι κράτος.... αλλά ότι είναι υποκείμενο του Διεθνούς Δικαίου....και έχει τη νομική δυνατότητα να διατηρεί τα δικαιώματά του εγείροντας διεθνείς απαιτήσεις».

και στις λειτουργίες του ΔΟ και αποβλέπει στην εξυπηρέτηση των σκοπών του (Ζάικος 2017). Οι σκοποί που περιλαμβάνονται στην ιδρυτική συνθήκη του εκάστοτε Οργανισμού αντικατοπτρίζουν τη βούληση του εκάστοτε μέλους σχετικά με τις εξουσίες που πρέπει να αναλάβει ο Οργανισμός (Σαρηγιαννίδης 2015, 74). Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι πρέπει υποχρεωτικά να συμβαδίζει με τη θέληση των μελών του καθώς αυτό θα αναιρούσε την ιδιότητα του υποκειμένου του ΔΔ.

Άμεση συνέπεια των παραπάνω είναι η δυνατότητα τους να συνάπτουν συμφωνίες με μέλη ή τρίτα κράτη και άλλους Οργανισμούς²⁹, να τους παραχωρούνται προνόμια και να εγείρουν αξιώσεις εναντίον κρατών-μελών και άλλων Οργανισμών για παράβαση κανόνων ή ανάρμοστη-παράνομη συμπεριφορά (ικανότητα διαδίκου). Επίσης η νομική προσωπικότητα συνεπάγεται και το δικαίωμα ενεργητικής και παθητικής αντιπροσώπευσης³⁰. Ταυτόχρονα η δυνατότητα του Οργανισμού να ενεργεί ως αυτοτελή οντότητα στο πλαίσιο των διεθνών σχέσεων, του εναποθέτει ευθύνες όχι μόνο για τις πράξεις του αλλά και τις παραλείψεις του και τον θέτει υπεύθυνο και υπόλογο έναντι στην άδικη συμπεριφορά του (Δούση Ε.,2008, 27). Η σημαντικότερη όμως συνέπεια της νομικής προσωπικότητας του ΔΟ, επικεντρώνεται σε αρμοδιότητες που αποδίδονται αποκλειστικά στο Οργανισμό και δεν διαθέτουν τα κράτη³¹.

Παρότι όλοι οι Οργανισμοί παρουσιάζουν κοινά χαρακτηριστικά, δεν υφίσταται κοινό δίκαιο για τους ΔΟ καθώς ο καθένας διέπεται από το δικό του καταστατικό, διαφέρει από τους άλλους, με άμεση συνέπεια η γενική θεωρία που έχει αναπτυχθεί για τους ΔΟ να τίθεται υπό αμφισβήτηση.

1.5.3 Διεθνής Ευθύνη και Διεθνείς Οργανισμοί

Ο σεβασμός για τους διεθνείς κανόνες, όπως αυτοί καθορίζονται από το εθιμικό και το συμβατικό διεθνές δίκαιο, έχει αναπτύξει εξελικτική πορεία. Η

²⁹ Η σύμβαση της Βιέννης το 1986 για το δίκαιο των συνθηκών μεταξύ κρατών και ΔΟ ή μεταξύ ΔΟ κωδικοποίησε την πρακτική σχετικά με τις συνθήκες που συνάπτουν οι ΔΟ, η οποία όμως δεν έχει τεθεί πλήρως σε ισχύ.

³⁰ Οι σχέσεις αντιπροσώπευσης μεταξύ κρατών και ΔΟ ρυθμίζονται από τη σύμβαση της Βιέννης το 1975.

³¹ Για παράδειγμα το σύστημα συλλογικής ασφάλειας, το οποίο δύναται να εφαρμόσει ο ΟΗΕ στο πλαίσιο του Χάρτη, αποτελεί δράση που δεν διαθέτουν τα κράτη.

ενδυνάμωση των διεθνών θεσμών συμβάλλει στην αύξηση της διεθνούς σταθερότητας αλλά δεν αποτελεί από μόνη της επαρκή προϋπόθεση για την αποτροπή του πολέμου, ούτε κατοχυρώνει την ανεξαρτησία των εθνών-κρατών. Που όμως έγκειται η διεθνής ευθύνη, πως προσδιορίζεται και ποιος την καθορίζει;

Η διεθνής ευθύνη αποτελεί θεσμό με ιδιαίζουσα σημασία για την έννομη τάξη. Δημιουργεί ένα συνονθύλευμα υποχρεώσεων σε όλα τα υποκείμενα του διεθνούς δικαίου, έχει κανονιστικό ρόλο καθώς επαναφέρει στην τάξη αυτά επιβάλλοντας κυρώσεις για παραβιάσεις, ενώ παράλληλα επανορθώνει τη βλάβη που προκαλεί η άδικη συμπεριφορά. Η απουσία ευθύνης θα σήμαινε απουσία δικαίου.

Ενώ αρχικά η ευθύνη αποδιδόταν μόνο στα κράτη, εν συνεχεία μετατοπίστηκε σε Διεθνείς Οργανισμούς³², περιφερειακές ολοκληρώσεις, πολυεθνικές εταιρίες³³ και μη-κυβερνητικές οργανώσεις³⁴. Η οριοθέτηση της ευθύνης υλοποιήθηκε από την Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου ως θεμελιώδης θεσμός του εθιμικού διεθνούς δικαίου (Ρούκουνας 2011,427) στην προσπάθεια καταγραφής των παραβιάσεων υποχρέωσης από δρώντες. Η εξέλιξη αυτή σηματοδότησε την υποχρέωση των Οργανισμών να τηρούν τις δεσμεύσεις με πράξεις ή και παραλείψεις³⁵. Στην κορυφή του οικοδομήματος βρίσκεται ο ΟΗΕ ως ο πολυπληθέστερος οργανισμός με την πλουσιότερη συνεισφορά στην ασφάλεια και ειρήνη στον κόσμο³⁶.

1.6 ΚΥΡΙΟΤΕΡΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ-ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

1.6.1 Γενικά

Η πληθώρα των ΔΟ μέσα σε ελάχιστες δεκαετίες αποδεικνύει την λαχτάρα της παγκόσμιας κοινωνίας να εναποθέσει τις ελπίδες της για ειρήνη, ασφάλεια, συνεργασία, προστασία από οποιαδήποτε απειλή σε υπερεθνικούς

³² Νομική οντότητα που ασκεί εξουσία, διαθέτει δικά της όργανα και έχει νομική προσωπικότητα.

³³ Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης παγκόσμιας εμβέλειας.

³⁴ Greenpeace, Διεθνής Αμνηστία κλπ.

³⁵ Παράλειψη δράσης του ΟΗΕ οι συγκρούσεις στη Ρουάντα. Τα μέλη αρνήθηκαν την ευθύνη.

³⁶ Από το 1945 ο ΟΗΕ έχει αναλάβει 63 αποστολές, οι οποίες, έδωσαν τη δυνατότητα σε πολίτες δεκάδων χωρών να ψηφίσουν σε ελεύθερες εκλογές.

συνασπισμούς πέραν από πολιτικά, θρησκευτικά και εθνικά συμφέροντα. Η τάση αυτή έλαβε τεράστιες διαστάσεις ειδικά μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου αλλά ακόμα περισσότερο μετά το τέλος του ψυχρού πολέμου και δεν περιορίστηκε αποκλειστικά στην εξάλειψη των συγκρούσεων αλλά και στην εμπορική, οικονομική, τεχνολογική και κοινωνική συμβίωση των εθνών-κρατών κάτω από ένα καθοδηγητή-οργανισμό που θα έθετε όρους και όρια, θα επέβαλε κυρώσεις, θα προστάτευε τον ανίσχυρο απέναντι στον ισχυρό και θα απέδιδε δικαιοσύνη.

1.6.2 Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ)

Ο Καταστατικός Χάρτης των ΗΕ, ως ιδρυτική συνθήκη του Οργανισμού, υπεγράφη στις 26 Ιουν 1945 στον Αγ. Φραγκίσκο των ΗΠΑ και αποτελείται από 19 Κεφάλαια και 111 άρθρα³⁷. Ο ΟΗΕ ιδρύθηκε προκειμένου "να σώσει γενιές από τη μάστιγα του πολέμου"³⁸ επιδιώκοντας την επίλυση των διεθνών προβλημάτων, εξασφαλίζοντας το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών. Βασικός σκοπός του είναι η διατήρηση διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας συνεπικουρούμενος από την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων με σεβασμό στην αρχή των ίσων δικαιωμάτων, και την επίτευξη διεθνούς συνεργασίας (<https://unric.org/el>, Κεφ. 1, Αρθ. 1 Καταστατικού Χάρτη).

Ορόσημο της ίδρυσης του ΟΗΕ αποτέλεσαν:

- Ατλαντικός Χάρτης (14.8.1941). «Δημιουργία ενός ευρύτερου και μόνιμου συστήματος ασφαλείας».
- Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών [(Ουάσινγκτον, 1.1.1942), 26 Κράτη αρχικά, και άλλα 29 στη συνέχεια]. Αποδέχονται ρητά τις αρχές του Ατλαντικού Χάρτη.
- Διακήρυξη των 4 Εθνών για τη Γενική Ασφάλεια (Μόσχα, 30.10.1943). Αναφορά στην αρχή της «κυρίαρχης ισότητας», σε «ειρηνόφιλο κράτος», ασφάλεια, υπερέχουσα θέση των Μεγάλων Δυνάμεων.

³⁷ Έχουν επέλθει τροποποιήσεις κατά καιρούς στα άρθρα 23,27,61,109.

³⁸ Βασικά στοιχεία του ΟΗΕ, είναι η ειρηνική διευθέτηση των διεθνών διαφορών (κεφάλαιο VI), τα συλλογικά μέτρα για την απομάκρυνση απειλών κατά της ειρήνης (κεφάλαιο VII), οι τοπικές συμφωνίες (κεφάλαιο VIII).

- Προτάσεις του Dumbarton Oaks για την ίδρυση μιας διεθνούς οργάνωσης (7.10.1944). Θεμέλιο της ίδρυσης του ΟΗΕ.
- Συμφωνία της Γιάλτας (3-12.2.1945). Επιβεβαίωση των αρχών του «Ατλαντικού Χάρτη» και της «Διακήρυξης της Μόσχας». Συμφωνία πάνω σε θέματα ψηφοφορίας. Απόφαση για σύγκληση διάσκεψης στον Άγιο Φραγκίσκο.
- Συνδιάσκεψη του Αγίου Φραγκίσκου (25.4-26.6.1945). Έγκριση του Καταστατικού Χάρτη από 51 κράτη, συμπεριλαμβανόμενης της Ελλάδας.

Η οργανωτική του διάρθρωση περιλαμβάνει 6 όργανα³⁹, έχει 193 κράτη μέλη⁴⁰, το σύνολο των οποίων συμμετέχουν στο κύριο όργανο αυτού τη ΓΣ. Εκ των ανωτέρω συμπεραίνεται ότι, όλα τα μέλη έχουν λόγο για θέματα που εμπίπτουν στο πλαίσιο του Χάρτη και που σχετίζονται με τα καθήκοντα και εξουσίες των οργάνων, ενώ δύνανται να υποβάλουν προτάσεις που αφορούν αφενός κάθε ζήτημα ενδιαφέροντός τους και αφετέρου τις γενικές αρχές συνεργασίας για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας⁴¹.

Η αρχική σκέψη του Οργανισμού ήταν η δημιουργία μιας μορφής διεθνούς στρατιωτικής δύναμης η οποία δεν τελεσφόρησε καταπίπτοντας⁴² στην εναλλακτική πρόταση για μια ad hoc διευθέτηση, μέσω της οποίας ορισμένες χώρες θα παρείχαν τμήματα των Ενόπλων τους Δυνάμεων στην περίπτωση που αυτό επιζητείτο⁴³. Μετά τον Β΄ΠΠ, υπήρχαν περιορισμοί στη χρήση των αποστολών, καθότι το ΣΑ ήταν διαιρεμένο και αδρανοποιημένο⁴⁴ από την αντιπαλότητα του διπολισμού.

³⁹ Τη Γενική Συνέλευση, το Συμβούλιο Ασφαλείας, το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο, τη Γραμματεία, το Διεθνές Δικαστήριο και το Συμβούλιο της Κηδεμονίας.

⁴⁰ Δεν είναι μέλη το Βατικανό και η Ταιβάν

⁴¹ Οι αποφάσεις της Γενικής Συνελεύσεως για σημαντικά θέματα παίρνονται με πλειοψηφία των 2/3 των μελών που είναι παρόντα και ψηφίζουν ενώ για άλλα θέματα παίρνει η πλειοψηφία των μελών που είναι παρόντα και ψηφίζουν (ά. 18.3)

⁴² Οι προσπάθειες του ΟΗΕ για δημιουργία μόνιμης δύναμης, σταμάτησαν τον Αυγ 1948.

⁴³ Η εισβολή της Β.Κορέας στη Νότια, το 1950, σηματοδότησε την αφετηρία του όρου «δυνάμεις με τη μορφή συνασπισμού», οι οποίες αναλαμβάνονται στο πλαίσιο του ΟΗΕ.

⁴⁴ Όλες σχεδόν οι κρίσεις και οι προσπάθειες του ΟΗΕ για ειρήνη χαρακτηρίστηκαν από πολιτικές αποφάσεις και επηρεάστηκαν από πολιτικές συγκυρίες.

1.6.3 Οργανισμός για Ασφάλεια και Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ)

Αποτελεί το μόνο πανευρωπαϊκό⁴⁵ Οργανισμό ασφάλειας, στο πνεύμα του Χάρτη των ΗΕ. Είναι το δημιούργημα και η συνέχιση αυτού που ξεκίνησε το 1973 ως Διαδικασία του Ελσίνκι, συνεχίστηκε ως Διάσκεψη για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη (ΔΑΣΕ) και τελικά μετατράπηκε σε Οργανισμό το 1994. Ο ΟΑΣΕ, χωρίς να έχει νομική υπόσταση στο διεθνές δίκαιο, αφού δεν έχει ούτε ιδρυτική συνθήκη, ούτε καταστατικό, διαθέτει τα περισσότερα από τα συνήθη χαρακτηριστικά ενός Διεθνούς Οργανισμού, μόνιμα όργανα λήψης αποφάσεων, έδρα, θεσμούς, σταθερούς οικονομικούς πόρους και στελέχη αποστολών.

Κύρια καθήκοντά του είναι η "έγκαιρη προειδοποίηση, η αποτροπή συγκρούσεων, η διαχείριση κρίσεων και η αποκατάσταση μετά από συγκρούσεις"⁴⁶ ενώ χαρακτηριστικό του αποτελεί η προσπάθεια εξασφάλισης της ειρήνης. Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει είναι όχι μόνο δυνητικές, αλλά ένα ευρύ φάσμα απειλών από αυτές της ειρήνης μέχρι και την καταπολέμηση τρομοκρατίας⁴⁷. Στο πλαίσιο αυτό αναλαμβάνει δραστηριότητες και έργα που του ανατίθενται από άλλους διεθνείς οργανισμούς, κυρίως από τον ΟΗΕ, ή από πολυμερείς συμφωνίες διατηρώντας τον ομφάλιο λώρο με τον Οργανισμό (<https://www.osce.org>). Η μέθοδος με την οποία θα προωθεί ειρηνευτικές επιχειρήσεις, προκάλεσε έντονες διαφωνίες μεταξύ Ρωσίας και ΝΑΤΟ με την μεν Μόσχα να θέλει να δοθεί στον ΟΑΣΕ η αρμοδιότητα να αποφασίζει για τις ανθρωπιστικές επεμβάσεις ενώ η Ατλαντική συμμαχία, να επιδιώκει να απεμπλακεί από μια τέτοια συγκατάθεση για δράση (Παρίσης 2009). Η ανάληψη από μόνος του ευθύνης-εποπτείας στρατιωτικής επιχείρησης ενώ προβλέπεται⁴⁸, αμφισβητήθηκε έντονα και αποφεύγεται πλέον.

⁴⁵ Καλύπτει το χώρο από το Βανκούβερ του Καναδά μέχρι το Βλαδιβοστόκ της Ρωσίας.

⁴⁶ CSCE Document "The Challenges of Change", Helsinki Summit Declaration, par. 17.

⁴⁷ Εθνικές εντάσεις, έλεγχος εξοπλισμών, αποσχίσεις εθνικών ομάδων, ανεξέλεγκτη μετανάστευση, περιβαλλοντική καταστροφή, ανθρώπινα δικαιώματα κ.

⁴⁸ Χάρτης της Ευρωπαϊκής Ασφάλειας, Κων/πολη 1999.

1.6.4 Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ)

Αποτελεί μια προωθημένη οργάνωση ολοκλήρωσης (Σ. Νταλής 2004) που πέραν του οικονομικού της ρόλου, έχει τη δυνατότητα να λειτουργεί και στον τομέα των δικαιωμάτων των πολιτών. Η Συνθήκη του Μάαστριχ, συνιστά το κύριο θεσμικό κείμενο⁴⁹ της, δημιουργώντας μεταξύ των κρατών-μελών νομικούς δεσμούς οι οποίοι ξεπερνούν τις απλές συμβατικές σχέσεις κρατών. Πέραν των υπολοίπων υποχρεώσεων, θέτει τις βάσεις για κοινή εξωτερική πολιτική με στόχο τη διατήρηση της ειρήνης και την ενίσχυση της διεθνούς ασφάλειας. Στη Συνολική Στρατηγική της ΕΕ για την Εξωτερική Πολιτική και την Πολιτική Ασφάλειας (Ιούνιος 2016), τέθηκαν οι τρεις προτεραιότητες της ΕΕ οι οποίες είναι: η ανταπόκριση σε εξωτερικές συγκρούσεις και κρίσεις (άρθρου 43 της Συνθήκης για την ΕΕ), η δημιουργία ικανοτήτων των εταίρων και η προστασία της Ένωσης και των πολιτών της (Μπέλου 2017). Σύμφωνα με το άρθρο 43 "η Ένωση μπορεί να κάνει χρήση στρατιωτικών και μη στρατιωτικών μέσων, οι οποίες περιλαμβάνουν τις κοινές δράσεις αφοπλισμού, ανθρωπιστικές αποστολές και αποστολές διάσωσης, αποστολές με στόχο την παροχή συμβούλων και αρωγής επί στρατιωτικών θεμάτων, πρόληψης των συγκρούσεων και διατήρησης της ειρήνης, μαχίμων δυνάμεων που αναλαμβάνονται για τη διαχείριση των κρίσεων, στις οποίες περιλαμβάνονται αυτές της αποκατάστασης της ειρήνης και οι επιχειρήσεις σταθεροποίησης μετά το πέρας των συγκρούσεων".

Αναγνωρίζει ότι το θεμελιώδες πλαίσιο είναι ο Χάρτης των ΗΕ από τον οποίο δεν μπορεί, ούτε επιθυμεί να ξεφύγει.

1.6.5 NATO (North Atlantic Treaty Organization)

Το Βορειοατλαντικό Σύμφωνο (Ουάσιγκτον, Απρ 1949), δημιούργησε μια στρατιωτική δυτική συμμαχία συλλογικής άμυνας, ενώ υπέστη βαθιά μεταμόρφωση διαμέσου των χρόνων με στόχο την ειρηνική και ελεύθερη Ευρώπη,

⁴⁹ Τα υπόλοιπα είναι η συνθήκη των Παρισίων για την ίδρυση της ΕΚΑΧ το 1951, οι συνθήκες της Ρώμης για την ίδρυση της ΕΟΚ και της EURATOM το 1957, οι οποίες τροποποιήθηκαν το 1987.

βασισμένη πάνω σε κοινές αρχές και αξίες. Ο σκοπός δημιουργίας του μετεξελίχθηκε και διαμορφώθηκε με το χρόνο. Έτσι ενώ ξεκίνησε ως μια συμμαχία προς αποτροπή της σοβιετικής κυριαρχίας στην Ευρώπη και αύξησης της επιρροής στις χώρες με κομμουνιστικά καθεστώτα, μετεξελίχθηκε σε έναν Οργανισμό με σκοπό την εξασφάλιση της ειρήνης και των κατοχυρωμένων ελευθεριών με χρήση πολιτικών και στρατιωτικών μέσων. Η μεγάλη διαφοροποίηση του σε σχέση με τους λοιπούς Οργανισμούς, έγκειται στην ύπαρξη στρατιωτικών δυνάμεων για επέμβαση, στην ικανότητα αντίδρασης, ασχέτως εάν δεν έχει τη νομιμότητα ή την δύναμη της εντολής. Η δημιουργία δομής δυνάμεων, με αριθμό Στρατηγείων ετοιμότητας και αντίστοιχη δύναμης αντίδρασης του προσδίδει εξέχοντα ρόλο στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις και τον καθιστά αναγκαίο αν όχι τον κυριότερο εταίρο, του ΟΗΕ για την επίλυση μιας εμφανιζόμενης κρίσεως. Στο παρελθόν, αποφασίστηκε η υποστήριξη επιχειρήσεων διατήρησης ειρήνης υπό τη δικαιοδοσία των ΗΕ ή του ΟΑΣΕ. Οι υπουργοί των χωρών μελών του NATO επιβεβαίωσαν τις αρχές της συμμαχίας για υποστήριξη των επιχειρήσεων ειρήνης και αποφάσισαν την εφαρμογή κοινού προγράμματος δραστηριοτήτων με τις χώρες της πρωτοβουλίας "Συνεργασία για την Ειρήνη" (PFP).

Είναι προφανές ότι η επιρροή που ασκούν οι ΗΠΑ στον Οργανισμό είναι τεράστια και δυσανάλογη σε σχέση με την αντίστοιχη των 28 άλλων χωρών μελών. Ο προσανατολισμός του NATO, βάσει των δογμάτων που ανέπτυξε, συντελεί στην άποψη που κυριαρχεί ότι οι σκοποί της συμμαχίας προσανατολίζονται και καθοδηγούνται από τα πολιτικά συμφέροντα των ΗΠΑ. Έτσι μέχρι το τέλος του Ψυχρού Πολέμου παρατηρείται μια τάση προετοιμασίας αντιποίνων έναντι στην πυρηνική σοβιετική απειλή, ενώ μετά από αυτό κυριαρχεί μια στροφή στη συλλογική άμυνα, την συνεργατική ασφάλεια των μελών του και την ειρηνική επίλυση των διαφορών με την ανάπτυξη στρατιωτικών δυνατοτήτων.

1.6.6 Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση (ΔΕΕ)

Αποτέλεσε έναν Διεθνή Οργανισμό και στρατιωτική συμμαχία ταυτόχρονα. Συζητήσεις για τη χρησιμοποίηση των συμμαχικών μέσων και δυνατοτήτων στο πλαίσιο της ΔΕΕ, οδήγησαν τις ειρηνευτικές επιχειρήσεις στη

μορφή ενός ουσιαστικού στοιχείου ανάπτυξης της ευρωπαϊκής ταυτότητας ασφαλείας και άμυνας. Επιπλέον, ο σχηματισμός των ευρωπαϊκών διοικήσεων εντός του NATO, χρησιμοποίησε τα πλεονεκτήματα του δόγματος κοινών διασυμμαχικών δυνάμεων, με σκοπό την καλύτερη προπαρασκευή και υποστήριξη επιχειρήσεων υπό την ευθύνη της ΔΕΕ. Με το τέλος του ψυχρού πολέμου, τα καθήκοντα και τα θεσμικά όργανα της σταδιακά μεταφέρθηκαν στην Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας της γεωγραφικά μεγαλύτερης και πιο ολοκληρωμένης ΕΕ. Στις 30 Ιουν 2011, η ΔΕΕ διαλύθηκε και επίσημα.

1.6.7 Οργανισμός Αφρικανικής Ένωσης

Συγκροτήθηκε το 1963⁵⁰ από την πίστη 30 αφρικανικών κρατών στην ελευθερία βούλησης και την διατήρηση της ανεξαρτησίας τους που τόσο δύσκολα κέρδισαν. Ο Οργανισμός, έστω και με την τυπική μορφή του, λειτούργησε μέχρι το 2002 όπου και αντικαταστάθηκε από την Αφρικανική Ένωση (ΑΕ) στην οποία σήμερα συμμετέχουν περίπου όλα τα κράτη της ηπείρου⁵¹. Κύριες αξίες του που αποτυπώθηκαν στο Χάρτη, είναι η εξασφάλιση της ευημερίας των λαών, η εθνική και εδαφική ακεραιότητα, η αλληλεγγύη των λαών της αφρικανικής κοινότητας και η συνεργασία προς επίτευξη των σκοπών αυτών. Η επιρροή των αποικιοκρατικών κρατών, των εσωτερικών συγκρούσεων και της πρακτικής του απαρτχάιντ σε συνδυασμό με την ανάδυση απολυταρχικών καθεστώτων, δεν του έδωσαν το δικαίωμα να αναπτύξει ιδιαίτερη δράση στην αποτροπή συρράξεων (Π. Νάσκου-Περράκη 2015, 486).

1.6.8 Οργανισμός Αμερικανικών Κρατών (ΟΑΚ)

Αν και η τάση για έναν παναμερικανικό Οργανισμό υπήρχε από πολύ παλιά και αυτό αποδεικνύεται από την πληθώρα συνόδων⁵², αυτή της Μπογκοτά το 1948 έθεσε τα θεμέλια για τη δημιουργία του ΟΑΚ με την παρουσίαση του καταστατικού της⁵³, ενώ πληθώρα συνόδων με κυρίαρχη αυτή

⁵⁰ Υπογράφηκε στις 25 Μαϊ 1963 στην Αντισ Αμπέμπα της Αιθιοπίας ο Χάρτης του Οργανισμού Αφρικανικής Ενότητας, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 13 Σεπ του ίδιου έτους.

⁵¹ Το μοναδικό κράτος που δεν ανήκει στον Οργανισμό είναι το Μαρόκο το οποίο αποχώρησε σε ένδειξη διαμαρτυρίας λόγω της εισόδου της Δ. Σαχάρας ως μέλος.

⁵² Η πρώτη ουσιαστική σύνοδος χρονολογείται το 1889 στην Ουάσιγκτον με συμμετοχή 18 κρατών, στην οποία τέθηκαν θέματα ειρηνικής επίλυσης διαφορών και ανάπτυξης οικονομικών σχέσεων.

⁵³ Η ιδρυτική συνθήκη του ΟΑΚ αποτελείται από 112 άρθρα

του Μπουένος Άιρες το 1967 αναθεώρησαν τον χάρτη. Κύριος σκοπός του ΟΑΚ είναι η διατήρηση ειρήνης και ασφάλειας στην αμερικάνικη ήπειρο η οποία επιτυγχάνεται, πλην των άλλων, μέσω της κοινής δράσης σε περίπτωση επίθεσης⁵⁴. Κύριο όργανο είναι η ΓΣ, η οποία αποτελείται κατά κύριο λόγο από τους ΥΠΕΞ των κρατών, στην οποία επαφίεται η αρμοδιότητα συνεργασίας του ΟΑΚ με τον ΟΗΕ και τους λοιπούς Οργανισμούς, ενώ το μόνιμο συμβούλιο συνέρχεται σε περίπτωση ένοπλης επίθεσης σε αμερικάνικο έδαφος ή σε σύγκρουση κρατών-μελών για επίλυση της διαφοράς.

---

⁵⁴ Άρθρο 2 του χάρτη του ΟΑΚ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ

2.1 ΓΕΝΙΚΑ

Αποτελεί τον βασικότερο Οργανισμό, συλλογικό όργανο διεθνούς ασφάλειας και διαφοροποιείται σε σχέση με τους λοιπούς Οργανισμούς εφόσον περιλαμβάνει το σύνολο της διεθνούς κοινότητας και διακατέχεται από τη δυνατότητα και την ευθύνη διατήρηση της ειρήνης στον κόσμο. Ο ΟΗΕ, αρχικά ως ΚΤΕ, αντιπροσώπευε κατά κύριο λόγο τις μεγάλες δυνάμεις, αλλά ένα σύνολο μικρών κρατών κατάφερε να επιφέρει βασικές αλλαγές στις προτάσεις συντάξεως του Χάρτη, που έρχονταν σε αντίθεση με τη βούληση των ισχυρών (Oliver 2006, 13).

2.2 ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΧΑΡΤΗ

Η προσπάθεια να αποτυπωθούν στο Χάρτη όλες οι λειτουργίες των Οργάνων, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις και να καθορισθούν επακριβώς οι στόχοι του Οργανισμού, μάλλον έπεσαν στο κενό. Είναι κοινώς αποδεκτό από πολλούς μελετητές του ΔΔ ότι η τρόπος που αναγνωρίζεται και ερμηνεύεται το κάθε άρθρο, είναι διαφορετικός και πολλές φορές εξαρτάται από το συμφέρον που υποκρύπτεται πίσω από τα 5 Μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας.

Τα τμήματα που χρήζουν μελέτης αποτέλεσαν σημείο έριδας ειδικών καθότι δημιούργησαν από τη σύνταξη του Χάρτη, αντιδράσεις. Έτσι παρότι αυτός συνετάχθη το 1945, ακόμα και σήμερα τα ερωτηματικά παραμένουν και οι αιτιολογήσεις λαμβάνουν πολλές φορές ανεξέλεγκτες διαστάσεις. Σημείο έριδος αποτελεί το περιβόητο κεφάλαιο VII, το οποίο σε συνδυασμό με τις λοιπές διατάξεις, διαμορφώνει το διεθνές σκηνικό λήψης μέτρων για την διατήρηση της ειρήνης και ασφάλειας.

2.2.1 Διατάξεις που Επηρεάζουν το Κεφ. VII

Η προσπάθεια ανάλυσης των άρθρων που συνάδουν με το κεφ. VII καθώς και του ίδιου του κεφαλαίου, μας οδηγούν πολλές φορές σε

δικαιολογημένες απορίες και φιλοσοφική αναζήτηση, αν αναλογιστούμε την διεθνή πρακτική. Μια ορθολογική προσέγγιση κατά άρθρο περιλαμβάνει τα κάτωθι:

Άρθρο 2

Παρ. 3. *" Όλα τα Μέλη θα ρυθμίζουν τις διεθνείς διαφορές τους με ειρηνικά μέσα, έτσι ώστε να μην μπαίνει σε κίνδυνο η διεθνείς ειρήνη και ασφάλεια, καθώς και η δικαιοσύνη".* Αποτελεί την πρώτη ουσιαστικά αναφορά προς τα κράτη-μέλη η οποία προωθεί την ειρηνική επίλυση των διαφορών. Το ύφος είναι μάλλον προτρεπτικό παρά απαγορευτικό. Ο ρόλος που τοποθετείται στα πρώτα άρθρα, μετά τον σκοπό του ΟΗΕ, είναι προφανώς προκειμένου να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση και βαρύτητα στη σημασία που αναλαμβάνει η ειρηνική διευθέτηση. Ασχέτως εάν αναφέρεται στα μέλη, η οικουμενικότητα του Οργανισμού τονίζει ότι όλα τα κράτη οφείλουν να συμμορφώνονται με την αρχή αυτή. Ο συντάκτης αποφεύγει να αναφέρει τις συνέπειες σε περίπτωση αθέτησης, κάτι που περιγράφεται σε επόμενα κεφάλαια όπως επίσης δεν επιβάλλει στα κράτη τον ρόλο επίλυσης της διαφοράς ο οποίος έγκειται στην διακριτική ευχέρεια αυτών. Αξιοσημείωτο είναι ότι τονίζεται ο σκοπός της επίλυσης των διαφορών που είναι πάντα η διεθνής ειρήνη και όχι η εσωτερική αντίστοιχη. Ασχέτως εάν αυτά τα δύο είναι αλληλένδετα, η αγωνία του Οργανισμού είναι η εξασφάλιση της διεθνούς ειρήνης.

Παρ. 4 *"Όλα τα Μέλη στις διεθνείς τους σχέσεις θα απέχουν από την απειλή ή τη χρήση βίας, που εκδηλώνεται εναντίον της εδαφικής ακεραιότητας ή της πολιτικής ανεξαρτησίας οποιουδήποτε κράτους είτε με οποιαδήποτε άλλη ενέργεια ασυμβίβαστη προς τους Σκοπούς των Ηνωμένων Εθνών".* Ουσιαστικά τίθενται οι 3 προϋποθέσεις για την διαπίστωση χρήσης βίας οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν ως βάση για τη σύνταξη της Διακήρυξης⁵⁵ σχετικά με τις φιλικές σχέσεις των κρατών (Τσιτσελίκης 2001, 24-25). Η γενικότητα της περιγραφής αφήνει στην διακριτική ευχέρεια των αρμόδιων οργάνων να καθορίσουν ποιες είναι οι ενέργειες που αντιτίθενται στους σκοπούς του Οργανισμού πέραν της χρήσης ή απειλή χρήσης βίας κατά της εδαφικής ακεραιότητας. Στην παράγραφο αυτή ενσωματώνεται η πλέον βασική αρχή του σύγχρονου ΔΔ, η οποία όμως έχει αμφισβητηθεί ως προς την έκταση της απαγόρευσης και την ύπαρξη και εφαρμογή των εξαιρέσεων

⁵⁵ Περιληπτικά οι αρχές αναφέρουν ότι ο επιθετικός πόλεμος είναι έγκλημα, απαγορεύεται η χρήση βίας για αλλαγή συνόρων, τονίζεται η απαγόρευση αντιποίνων, η απαγόρευση βοήθειας σε παράνομες ένοπλες ομάδες και η αποφυγή βίας που εμποδίζει την αυτοδιάθεση

(Αντωνόπουλος 2015, 140). Σε συνέχεια των παραπάνω το άρθρο αυτό συμπληρώνεται με το σύστημα συλλογικής ασφάλειας του Κεφ. VII, που θα αναλυθεί παρακάτω.

Παρ 7 *"Καμιά διάταξη αυτού του Χάρτη δε θα δίνει στα ΗΕ το δικαίωμα να επεμβαίνουν σε ζητήματα που ανήκουν ουσιαστικά στην εσωτερική δικαιοδοσία οποιουδήποτε κράτους..... Η αρχή όμως αυτή δεν πρέπει να εμποδίζει την εφαρμογή των εξαναγκαστικών μέτρων που προβλέπονται από το Κεφάλαιο VII".* Στην παράγραφο αυτή αποτυπώνεται η έννοια της εθνικής κυριαρχίας και η απαγόρευση εμπλοκής τρίτων με την εξαίρεση του κεφ. VII, δηλαδή την ανάληψη πρωτοβουλίας για χρήση μέτρων που περιγράφονται στο όνομα της διεθνούς ειρήνης. Ουσιαστικά τονίζεται το δικαίωμα του κάθε κράτους να διαχειρίζεται τις υποθέσεις του καθότι η επέμβαση είναι ασύμβατη με τον πολιτικό πολιτισμό των διεθνών σχέσεων και δικαίως αδιανόητη (Ήφαιστος 2004, 486). Παρόλα αυτά η εν λόγω πρόβλεψη του Χάρτη που είναι συμβατή με το ΔΔ, έρχεται σε αντιδιαστολή με την εξαίρεση του κεφ. VII δημιουργώντας την μεγαλύτερη σύγχυση στο διεθνές προσκήνιο μεταξύ των μελετητών, για τα όρια παραβίασης της κυριαρχίας και την υποχρέωση της επέμβασης, οι οποίες θα προσεγγιστούν παρακάτω.

2.2.2 Κεφάλαιο VII του Χάρτη

Το κεφάλαιο αυτό κατά πολλούς είναι το σημαντικότερο του Χάρτη. Αναπτύσσει τα μέτρα που δύναται, ή μάλλον ορθότερα, επιβάλλεται να ληφθούν όταν απειλείται η ειρήνη και η σύγκρουση είναι εμφανής. Περιλαμβάνει σειρά διατάξεων σε μια απεγνωσμένη ίσως προσπάθεια να οριοθετηθούν οι αρμοδιότητες και δράσεις του Οργανισμού, όταν καταφανώς, σύμφωνα πάντα με αυτόν, απειλείται η ειρήνη ή διαταράσσεται αυτή.

Άρθρο 39

"Το ΣΑ θα αποφαινεται αν υπάρχει απειλή για την ειρήνη, διατάραξη της ειρήνης ή επιθετική ενέργεια και θα κάνει συστάσεις ή θα αποφασίζει ποια μέτρα θα λαμβάνονται σύμφωνα με τα Άρθρα 41 και 42, για να διατηρηθεί ή να αποκατασταθεί η διεθνής ειρήνη και ασφάλεια". Η ενεργοποίηση του συγκεκριμένου άρθρου ουσιαστικά σηματοδοτεί την έναρξη των διαδικασιών για

"εμπλοκή" του ΔΟ. Αυτό βέβαια δεν εξασφαλίζει την ενεργή συμμετοχή και δραστηκή λήψη μέτρων. Αναλύοντας προσεκτικά τους όρους αντιλαμβάνεται κανείς ότι αποτελεί το έναυσμα και όχι την αυτόματη λήψη κυρωτικών μέτρων όπως ισχυρίζονται πολλοί. Σε κάθε περίπτωση προδιαθέτει τη σταδιακή κλιμάκωση των ενεργειών που πρέπει να ληφθούν από απλές συστάσεις μέχρι και στρατιωτικά μέτρα. Πρακτικά αποτελεί το "δικαίωμα" έναυσης των διαδικασιών για μια επιχείρηση, χωρίς να απαιτείται κάθε φορά να επαναλαμβάνεται η διαπίστωση σε κάθε μεταγενέστερη απόφαση για το ίδιο θέμα. Από την άλλη η διαπίστωση αυτή δεν συνεπάγεται και δημιουργία μέτρων όπως έχει δείξει στο παρελθόν η διεθνής πρακτική⁵⁶. Παρόλα αυτά το σύνηδες αποτελεί αυτή να λειτουργεί ως νομική βάση των μέτρων που αναμένονται να ακολουθήσουν.

Αποτελεί την εξαίρεση του άρθρου 2 παρ. 7 συγκαταλέγοντας την υποβόσκουσα κρίση στο επίκεντρο του παγκόσμιου ενδιαφέροντος, διεθνοποιώντας αυτήν, είτε επιφέρει αναγκαστικά μέτρα ή απλώς κυρώσεις (Τσιτσελίκης 2001, 32). Ο διαχωρισμός της ύπαρξης απειλής σε σχέση με την διατάραξη δίνει το δικαίωμα στο ΣΑ να λαμβάνει αποφάσεις ενεργοποίησης του κεφ. VII.

Άξιο παρατήρησης στο άρθρο αυτό είναι ότι η αρμοδιότητα κρίσης μιας κατάστασης τίθεται αποκλειστικά στο ΣΑ και δεν εκχωρείται σε κανέναν⁵⁷. Εν τέλει κανένας φορέας δεν έχει το δικαίωμα να αποφανθεί εάν απειλείται ή διαταράσσεται η ειρήνη και σε κανένα δρώντα δεν μπορεί να μεταβιβασθεί η αρμοδιότητα αυτή από το ΣΑ, είτε αυτό είναι προς όφελος της ταχύτητας επίλυσης της κρίσεως είτε για οποιονδήποτε άλλο σκοπό.

Άρθρο 41

Αφορά από τη μία στη δυνατότητα του ΣΑ να αποφασίζει ποια μη στρατιωτικά μέτρα θα λαμβάνονται για να εξασφαλίζουν την εκτέλεση των αποφάσεών του και από την άλλη τη δυνατότητα κλήσης των μελών για εφαρμογή αυτών. Ουσιαστικά ωθεί τον Οργανισμό σε μια σταδιακή επιβολή μέτρων τα οποία θα αναγκάσουν τον δρώντα που παρανομεί να επανεξετάσει τον τρόπο που θα

⁵⁶ Χαρακτηριστική περίπτωση η επέμβαση της Αργεντινής στα νησιά Falkland το 1982.

⁵⁷ Αντιθέτως αρμοδιότητες και έλεγχος όπως αυτή του επιχειρησιακού σχεδίου μεταβιβάζονται στον τακτικό διοικητή.

διαχειρισθεί την κρίση, με τον φόβο επιβολής σκληρότερων μέτρων. Λαμβάνουν δηλαδή έναν χαρακτήρα αποτρεπτικό ή προληπτικό και μερικές φορές προειδοποιητικό για τα κράτη που παρανομούν προκειμένου επανέλθουν στην έννομη τάξη.

Άρθρο 42

Αφορά στη δυνατότητα του ΣΑ, σε περίπτωση που δεν αποδώσουν τα προαναφερθέντα μέτρα, να προχωρεί σε αναγκαία στρατιωτική δράση για τη διατήρηση ή την αποκατάσταση της διεθνούς ασφάλειας και ειρήνης. Ουσιαστικά αποτελεί την εξαίρεση του άρθρου 2 για επέμβαση σε ένα κυρίαρχο κράτος, μόνο όταν απειλείται ο πρωταρχικός σκοπός του ΟΗΕ. Από τα παραπάνω συνάγεται η συνάφεια των 2 άρθρων 41 και 42. Άξιο προσοχής είναι το γεγονός της δυνατότητας κρίσης του ΣΑ αν τα μέτρα του άρθρου 41 είναι ανεπαρκή η όχι. Εν ολίγοις, δίνει το δικαίωμα στο όργανο του ΟΗΕ να αποφασίσει απευθείας τη χρήση στρατιωτικών κυρώσεων χωρίς να υπάρχει αντίστοιχη κλιμάκωση⁵⁸, μέσω της διπλωματικής οδού. Παρότι η πρακτική έδειξε ότι η χρήση βίας είναι το τελευταίο έσχατο μέτρο, η ύπαρξη δυνατότητας από το άρθρο αυτό έχει εξαιρετική σημασία και διαλύει οποιαδήποτε αμφιβολία νομιμοποίησης άμεσης δράσης, αιωρείται στην ατμόσφαιρα.

Πέραν των παραπάνω σημαντικό σημείο της διάταξης, όπως προκύπτει από την διατύπωση, είναι η χρήση βίας από το ίδιο το Συμβούλιο. Προφανώς ο συντάκτης του Χάρτη είχε σκοπό να αναγνωρίσει στο ΣΑ την εξουσία επιβολής της ειρήνης με στρατιωτική δράση και χρήση βίας (Σισιλιάνος 2003, 119). Στην πράξη όμως αυτό δεν υλοποιήθηκε ποτέ καθότι, όπως θα αναλυθεί παρακάτω, το ΣΑ είναι δέσμιο της εθελούσιας συνεισφοράς των Κρατών με κάποιο επικεφαλής ή της ανάληψης δράσης από άλλον Οργανισμό⁵⁹.

---

⁵⁸ Χαρακτηριστικό παράδειγμα η απόφαση 940/1994 στην Αιτή, στο Αν. Τιμόρ και στο Ιράκ όπου το Συμβούλιο έκρινε ότι οι οικονομικές και εμπορικές κυρώσεις δεν θα έχουν αποτέλεσμα.

⁵⁹ Στο σημείο αυτό είναι χρήσιμο να αναφερθεί ότι παρότι το ΣΑ κανονικά πρέπει να ορίζει αυτό τα μέλη τα οποία συμμετέχουν σε μια επιχείρηση, στην πράξη δεν ισχύει αυτό καθότι πολλές φορές το ΝΑΤΟ έχει αναλάβει την υποχρέωση να καθορίζει το ίδιο τους συμμετέχοντες ως μια σωπηρή αποδοχή και μεταβίβαση αρμοδιότητας από το ΣΑ.

Άρθρο 51

Στο άρθρο αυτό ξεκαθαρίζεται ότι, το αναφαίρετο δικαίωμα της ατομικής ή συλλογικής άμυνας είναι υπεράνω κάθε διάταξης του Χάρτη και κάθε μέλος δύναται να το χρησιμοποιήσει, έως τη στιγμή που ο Οργανισμός θα λάβει δράση. Ενδεχομένως να αποτελεί το σημαντικότερο άρθρο του Χάρτη τοποθετώντας το φυσικό δικαίωμα άμυνας στην κορυφή της ιεραρχίας, δικαίωμα το οποίο είναι αναφαίρετο και χρονικά απεριόριστο. Γιατί όμως δεν αφέθηκε στο ΣΑ και στους μηχανισμούς του ΟΗΕ να αναλάβουν δραστηριότητα σε περίπτωση που σε κάποιο κράτος απειλείτο η κυριαρχία του; Ορθά σκεπτόμενοι οι συντάκτες του Χάρτη δεν θα μπορούσαν να επαφίενται στους ελεγκτικούς μηχανισμούς του ΟΗΕ, καθότι δεν μπορούσαν να είναι σίγουροι για την αποτελεσματικότητά τους. Έτσι με το άρθρο αυτό παρέχουν σε οποιαδήποτε κυρίαρχη οντότητα να αναλάβει αυτόνομη δράση προκειμένου να διαφυλάξει την ίδια από επιθετική ενέργεια, μέχρι την δραστηριοποίηση του ΣΑ για ανάληψη των ευθυνών του.

2.3 ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ-ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ

2.3.1 Η Λειτουργία του ΣΑ

Κύριο όργανό του ΟΗΕ είναι το περιβόητο Συμβούλιο Ασφαλείας (ΣΑ) αποτελούμενο από 15 μέλη⁶⁰, το οποίο έχει και την ευθύνη για τη διασφάλιση του πρωταρχικού στόχου του Οργανισμού που είναι η "διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας". Για το σκοπό αυτό το ΣΑ καλεί τα μέλη (Άρθρο 33) να επιλύσουν ειρηνικά τις διαφορές τους χρησιμοποιώντας τη διαπραγμάτευση, έρευνα, μεσολάβηση, συνδιαλλαγή, διαιτησία, δικαστικό διακανονισμό και άλλα ειρηνικά μέσα (Oliver 2006, 142). Λειτουργεί σε μόνιμη βάση, τονίζοντας έτσι τη σημασία που δίνει η διεθνής κοινότητα στην πρόληψη και αποφυγή των συγκρούσεων ανά πάσα ώρα και στιγμή. Λαμβάνει αποφάσεις με θετική ψήφο 9 μελών⁶¹ για ζητήματα διαδικασίας, ενώ για άλλα ζητήματα απαιτούνται οι ίδιοι ψήφοι εκ των οποίων 5 είναι των μόνιμων μελών, υπό τον όρο ότι δεν εμπλέκονται στην εξεταζόμενη διαφορά. Κάθε κράτος-μέλος μπορεί να συμμετέχει στις

⁶⁰ Εκ των οποίων τα 5 μόνιμα ((ΗΠΑ, Ρωσία, Κίνα, Μ. Βρετανία και Γαλλία).

⁶¹ Σε θέματα διαδικασίας θετική ψήφο 9, ενώ για όλα τα υπόλοιπα θετική ψήφο 9 συμπεριλαμβανομένων των 5 μόνιμων μελών.

συζητήσεις του ΣΑ εφόσον θίγονται τα συμφέροντά του, χωρίς όμως δικαίωμα ψήφου. Το δικαίωμα της αρνησικυρίας (veto) τίθεται από τα 5 μόνιμα μέλη σε μια προσπάθεια, κατά κύριο λόγο, προώθησης των εθνικών συμφερόντων αυτών, παρά αντικειμενικής διαφωνίας του εξεταζόμενου θέματος⁶².

Το ΣΑ, σύμφωνα με το κεφ. VI, νομιμοποιείται να προτείνει μέτρα για ειρηνική επίλυση λαμβάνοντας υπόψη και το άρθρο 24 (Τσιπσελίκης 2001, 192). Το αποκλειστικό δικαίωμα που δίνεται στο ΣΑ και το κάνει να ξεχωρίζει από οποιαδήποτε άλλο όργανο κάθε Διεθνούς Οργανισμού είναι η δυνατότητα να εξετάζει και να κρίνει αν υπάρχει απειλή της ειρήνης σύμφωνα με το άρθρο 39, αλλά το κυριότερο να αποφασίζει για το ποια αναγκαστικά μέτρα πρέπει να ληφθούν προκειμένου να επανέλθει η ειρήνη ξεκινώντας από οικονομικές κυρώσεις μέχρι και την αποστολή στρατιωτικών δυνάμεων (άρθρο 42). Οι αποφάσεις του είναι δεσμευτικές και εκτελεστές από όλα τα μέλη.

2.3.2 Η Πρακτική του ΣΑ

Προηγούμενες αποφάσεις για συγκεκριμένες καταστάσεις δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε μια μελλοντική διένεξη, ως οδηγός για την απόφαση. Κάθε περίπτωση κρίνεται ξεχωριστά με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της και ερευνάται κατά αποκλειστικό τρόπο. Γίνεται σαφές ότι η θεσμοθετημένη από το Χάρτη, προαναφερθείσα δυνατότητα παρέχει τεράστια ισχύ αρχικά στο ίδιο το Όργανο και κατ'επέκταση στα μέλη που το απαρτίζουν, αλλά ταυτόχρονα το θέτει προ των ευθυνών του σε περίπτωση που αδρανήσει ή αμελήσει στο κύριο καθήκον του.

Η πρακτική που ακολουθεί είναι αρχικά η εξέταση της διαφοράς, η παροχή συστάσεων στις αντιμαχόμενες παρατάξεις για ειρηνική διευθέτηση του θέματος με βάση τις γενικές αρχές του ΔΔ και τους σκοπούς του ΟΗΕ, η ανάληψη πρωτοβουλίας μέσω διαμεσολαβητών για την εύρεση λύσης και αν αυτό δεν επιφέρει αποτέλεσμα, η ανάληψη δράσης.

Η πλειάδα των επιλογών που έχει και η σταδιακή ανάπτυξη των μεθόδων, από την πιο ανώδυνη μέχρι και τη χρήση στρατιωτικών δυνάμεων, είναι απόρροια

⁶² Μέχρι το 2017 η Ρωσία είχε θέσει 107 φορές veto, οι ΗΠΑ 79, η Γαλλία 16, το ΗΒ 29 και η Κίνα 9.

της ευθύνης του στη διατήρηση της τάξης. Έτσι παρατηρείται πολλές φορές το φαινόμενο της ανοχής, στην προσπάθεια του να εξαντλήσει κάθε ειρηνικό μέσο προς επίλυση της διαφοράς. Ποιος όμως θα μπορέσει με ακρίβεια να οριοθετήσει την απειλή; Πως είναι δυνατόν ένα όργανο με 5 μόνιμα μέλη, να είναι πλήρως αντικειμενικό και πως μπορεί να απαλλαγεί από το βάρος της προώθησης εθνικών συμφερόντων; Μήπως εν τέλει ο ρόλος του είναι τόσο περιορισμένος όσο η φαινομενική του δύναμη, καθόσον η ύπαρξη veto ουσιαστικά καταργεί την ικανότητα του;

2.3.3 Δυσχέρειες Λειτουργίας ΣΑ

Τα ερωτήματα που ταλανίζουν τη διεθνή κοινότητα είναι εύλογα και βάσιμα. Το ΣΑ δημιουργήθηκε δεκαετίες πριν με τη σημερινή του μορφή. Οι διεθνείς συγκρούσεις δεν αποφεύχθηκαν, οι απειλές αυξήθηκαν και πλέον η μεταρρύθμιση του οργάνου κρίνεται επιτακτική. Όπως χαρακτηριστικά δήλωσε ο πρώην Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ Κόφι Ανάν "ο ΟΗΕ δεν υφίσταται ως ένα στατικό μνημείο των προσδοκιών μιας άλλης εποχής, αλλά μπορεί να αλλάζει και να βελτιώνεται, αν και ατελής, όπως όλα τα ανθρώπινα δημιουργήματα".

Ως μείζον πρόβλημα που αντιμετωπίζει είναι η αναξιοπιστία που φέρεται να έχει όσον αφορά στην επιβολή των αποφάσεων του, κάτι που επιδεινώνει τη θέση του και αυξάνει άρδην την ισχύουσα άποψη περί περιορισμένου ρόλου ή ακολουθώντας μια ακραία άποψη, "ρόλο θεατή".

Η ιστορία βρίθει παραδειγμάτων με πρώτο και κύριο την τουρκική κατοχή στην Κύπρο που παρόλα τα ψηφίσματα 541 (1983) και 550 (1984), οι αποφάσεις δεν τηρήθηκαν και αγνοήθηκαν προκλητικά. Ανάλογες αντιδράσεις δημιούργησε και η αντιδικία στο Ναγκόρνο Καραμπάχ⁶³.

Η αδυναμία δεν περιορίζεται μόνο στον έλεγχο εφαρμογής της ληφθείσας απόφασης αλλά χρησιμοποιήθηκε στο παρελθόν για να αιτιολογήσει συμπεριφορές. Στις 22 Μαΐου 2003, με την απόφαση 1483, το ΣΑ, με πρόταση των Ηνωμένων Πολιτειών, του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ισπανίας, επικύρωσε

⁶³ Το 1993, το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών ενέκρινε 4 ψηφίσματα (NN 822, 853, 874, 884) αντιδρώντας στην ένοπλη κατάληψη των εδαφών του Αζερμπαϊτζάν. Σε αυτά τα ψηφίσματα επαναβεβαιώθηκε η κυριότητα της περιοχής του Ναγκόρνο-Καραμπάχ στο Αζερμπαϊτζάν

έμμεσα (με ομοφωνία των 14 χωρών που ήταν παρούσες) την κατοχή και εκμετάλλευση του Ιράκ (Julie Duchatel 2005), νομιμοποιώντας, έτσι, μια εκ των πραγμάτων παράνομη ενέργεια.

Η μισή εκατοντάδα μέλη κατά την ίδρυση του ΟΗΕ δεν δύναται να συγκριθεί με τα 193 το 2018 και ως εκ τούτου η αναλογία μελών ΣΑ/πλήθος μελών του ΟΗΕ, έχει ανατραπεί. Η αντιπροσώπευση είναι ελάχιστη με αποτέλεσμα η φωνή των κρατών-μελών να χάνεται στην πληθυσμιακή άβυσσο. Η αντικειμενική αντιπροσώπευση είναι ζήτημα δημοκρατικής αντίληψης κατά πολλούς και ασχέτως εάν αιωρείται στην ατμόσφαιρα τα τελευταία χρόνια η αντίληψη ότι όλα τα μέλη έχουν λόγο, δεν αποδεικνύεται έμπρακτα αυτό.

Σε συνέχεια των παραπάνω, το ΣΑ αντιμετώπισε την ολοένα αυξανόμενη ισχύ των μεταπολεμικά απομονωμένων δυνάμεων, όπως είναι αυτή της Ιαπωνίας, αλλά και δυνάμεων με τεράστια οικονομική συνεισφορά στον Οργανισμό (Γερμανία), χωρίς δικαίωμα συμμετοχής στα μόνιμα μέλη. Η ανισοροπία αυτή άντεξε για αρκετά χρόνια παρόλο τις αντιδράσεις αλλά δεν δύναται να συνεχισθεί επ' αόριστον.

		Πληθυσμός	ΑΕΕ	Χρημ. ΟΗΕ	Άμυνα	Εν. Δυνάμεις
Ινδία	G4	1,210,193,422 (2)	\$2,050 (9)	0.534% (27)	\$46.8 (7)	1,745,000 (2)
Ρωσία	ΣΑ	143,056,383 (9)	\$1,857 (10)	2.438% (11)	\$71.9 (3)	1,027,000 (5)
Βραζιλία	G4	190,732,694 (5)	\$2,353 (7)	2.934% (10)	\$35.4 (10)	327,710 (14)
Κίνα	ΣΑ	1,347,338,352 (1)	\$10,380 (2)	5.148% (6)	\$143.0 (2)	2,285,000 (1)
Γαλλία	ΣΑ	65,821,885 (21)	\$2,847 (6)	5.593% (4)	\$62.5 (5)	352,771 (13)
ΗΒ	ΣΑ	63,047,162 (22)	\$2,945 (5)	5.179% (5)	\$62.7 (4)	197,780 (26)
Γερμανία	G4	82,329,758 (16)	\$3,860 (4)	7.141% (3)	\$46.7 (9)	250,613 (22)

Ιαπωνία	G4	128,056,026 (10)	\$4,616 (3)	10.833% (2)	\$59.3 (6)	230,300 (24)
ΗΠΑ	ΣΑ	312,913,872 (3)	\$17,419 (1)	22.00% (1)	\$711.0 (1)	1,458,219 (3)

Εικ. 1 Πιθανή ανασύνθεση του Συμβουλίου Ασφαλείας-Σύγκριση μεταξύ Κρατών G4 και Μονίμων Μελών

Παροιμιώδης είναι και η αδυναμία που παρουσιάζει η ίδια η διαδικασία των αποφάσεων, καθώς δεν υφίσταται ένας μηχανισμός με εξειδικευμένο διοικητικό προσωπικό που να μπορεί να ελέγξει το ίδιο το Συμβούλιο και να περιορίζει την "αυθαιρεσία" των μονίμων μελών ή έστω να τους αποτρέπει να κατευθύνουν τις αποφάσεις στο επιθυμητό για αυτούς σημείο.

2.3.4 Αντικρουόμενες Αντιλήψεις

Η επικρατούσα άποψη μιλάει για αύξηση των μονίμων μελών⁶⁴. Σε αντίθετη περίπτωση θα αποτελέσει έναν παρατηρητή των διεθνών εξελίξεων μπροστά στα θελήματα των μεγάλων δυνάμεων, αδύναμο να αντιμετωπίσει τη διεθνή πραγματικότητα. Αντιδρώντας στην πρόταση αυτή, οι απαισιόδοξοι ισχυρίζονται, χωρίς να απέχουν πολύ από την πραγματικότητα, ότι ακόμα και εάν αυξηθούν τα μέλη, η επιρροή των μεγάλων δυνάμεων και κυρίως των ΗΠΑ, θα παραμείνει η ίδια. Ο συλλογισμός εδράζεται στο γεγονός ότι, οποιαδήποτε δύναμη και αν προστεθεί στον κατάλογο, δυτική και μη, δεν θα μπορέσει να ξεφύγει από την επίδραση της Ουάσιγκτον, κάτι που έχει αποδείξει η ιστορία ειδικά μεταψυχροπολεμικά. Το μόνο που θα διαφοροποιηθεί πλέον είναι ο προσανατολισμός και ο βαθμός πίεσεως που θα κληθούν να ασκήσουν στα νεοεισερχόμενα μόνιμα μέλη, οι αμερικάνοι λήπτες αποφάσεων.

Σε αντιδιαστολή και στην αντίπερα όχθη, η κυρίαρχη εισήγηση είναι η υποβάθμιση του ρόλου του ΣΑ όσον αφορά στην ισχύ, προκειμένου να αποφευχθούν στο μέλλον φαινόμενα εκμετάλλευσης των ισχυρών. Πρόκειται για

⁶⁴ Υποψήφια μέλη με βάση τον πληθυσμό, το ΑΕΠ, τις αμυντικές δαπάνες και την οικονομική συνεισφορά τους είναι η Ινδία, η Βραζιλία, η Γερμανία και η Ιαπωνία.

ακραία πρακτική καθότι προσπαθεί να διορθώσει ένα συστημικό μειονέκτημα, υλοποιώντας ένα άλλο.

Η γενικότερα αποδεκτή αντίληψη μιλάει για βελτίωση των μεθόδων και των μηχανισμών που χρησιμοποιεί το ΣΑ και τροποποίηση της διαδικασίας λήψης και επιβολής κυρώσεων, που θα αναβαθμίσουν το ρόλο του σε διεθνές επίπεδο. Όσο ασαφές ακούγεται αυτό άλλο τόσο δύσκολο είναι στην υλοποίηση. Ένα από τα κύρια αγκάθια του ΣΑ είναι η δυνατότητα άσκησης veto από όποιον και αν προέρχεται. Είναι πασιφανές ότι ο θεσμικός αυτός ρόλος πιο πολύ δεσμεύει και επιβραδύνει τις λήψεις αποφάσεων, παρά βοηθάει στην υλοποίηση τους. Η κατάργηση της δυνατότητας αυτής είναι δεδομένο ότι αφαιρεί από τα 5 μέλη μια δυνατότητα που δεν είναι έτοιμοι να δεχθούν. Από την άλλη η αύξηση των μελών με τέτοια δυνατότητα, θα οδηγήσει σε ακόμα μεγαλύτερη δυσκολία συνεννόησης.

Η δημιουργία έδρας της ΕΕ στο ΣΑ με αντιπροσώπευση με μέριμνα αυτής, ήταν από τα βασικά ζητήματα που τέθηκαν στο τραπέζι⁶⁵ τον Ιουν του 2005 αλλά ποτέ δεν υλοποιήθηκαν. Ταυτόχρονα, σημαδιακή ήταν και η πρόταση για αντιπροσώπευση των ηπείρων στο ΣΑ η οποία ενδεχομένως θα ελαχιστοποιούσε την επίδραση μεμονωμένων κρατών. Η εκπροσώπηση περιφερειακών Οργανισμών αντί για κρατών ως μέλη στο ΣΑ ενδεχομένως να αποτελούσε μια πιο αντικειμενική λύση η οποία όμως θα περιόριζε ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά του ΣΑ, την ταχύτητα (Schrijver 2006, 33)

2.4 ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ (ΕΑ) - ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΟΗΕ

Η ανάγκη αντιμετώπισης των σύγχρονων και ανέλπιστων απειλών αποτέλεσε την απαρχή της αγνώστου για πολλούς έννοιας των "Μη Πολεμικών Επιχειρήσεων" ή Ειρηνευτικών αποστολών/επιχειρήσεων (ΕΑ), ως απότοκο της απαίτησης επίλυσης των διαφορών που απειλούν την ειρήνη και προϋποθέτουν στρατιωτική παρουσία⁶⁶. Η εξελικτική πορεία των απειλών, κατέστησαν επιτακτική την ανάγκη οι ειρηνευτικές δυνάμεις να καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα επιχειρήσεων.

⁶⁵ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20050608+ITEM-016+DOC+XML+V0//EL>

⁶⁶ Το 2018, το συνολικό μέγεθος εκτιμάται σε 95.300 μονάδες αστυνομικών δυνάμεων, στρατευμάτων και στρατιωτικών εμπειρογνομώνων. Τα ευρωπαϊκά κράτη συνεισφέρουν κατά μέσο όρο 6.000 μονάδες επί του συνόλου, ενώ στους μεγαλύτερους συνεισφέροντες αναφέρονται το Πακιστάν, η Ινδία και το Μπαγκλαντές με 8.000 μονάδες ανά κράτος.

Η εξέλιξη του ρόλου διακυμάνθηκε από την ανάπτυξη δομών διακυβέρνησης και την οικοδόμηση δημοκρατικών θεσμών μέχρι την διά της χρήσης βίας παύση των εχθροπραξιών σε ένα κράτος στο πλαίσιο του κεφ. VII.

2.4.1 Ιστορική Αναδρομή Ειρηνευτικών Δυνάμεων ΟΗΕ

Η διαμόρφωση των 2 πόλων ισχύος κατά τον ψυχρό πόλεμο, που ανέλαβαν το ρόλο ηγέτη, προστάτη, συμμάχου και ελεγκτή, ομολογουμένως απέτρεψε σε μεγάλο βαθμό την όποια διάθεση κρατικής αντιπαράθεσης τρίτων (Κουσκουβέλης 2010,243). Στις σπάνιες ομολογουμένως περιπτώσεις που ανέκυψαν κρίσεις, τον κυρίαρχο ρόλο για την αποτροπή της συγκρούσης διετέλεσαν οι δύο υπερδυνάμεις, προωθώντας κατάλληλα την επιρροή τους και αποσοβώντας τον κίνδυνο που απειλούσε την ειρήνη. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω, παρουσιάστηκε το φαινόμενο απροθυμίας των κρατών να ενεργοποιήσουν το σύστημα συλλογικής ασφάλειας, όπως προβλεπόταν από το Κεφάλαιο VII του Χάρτη (Δούση 2008,168).

Η σύσταση των ΕΑ⁶⁷, αύξησε σταδιακά, την αποδοχή της διεθνούς κοινότητας, της μέχρι πρότινος αιρετικής ιδέας, ότι υπάρχουν εξαιρέσεις στην αρχή του απαραβίαστου της εθνικής κυριαρχίας, αποδεχόμενης της αρχής της ανθρωπιστικής επέμβασης. Το παράδοξο στο φαινόμενο της σύστασης ΕΑ είναι ότι στο Χάρτη δεν αναφέρεται πουθενά ρητά και σαφώς ο όρος (Δούση-Χαριτίνη 2007, 74), αλλά προσδιορίζεται εμμέσως μέσα από τα λοιπές διατάξεις εφαρμογής αναγκαστικών μέτρων και χρήσης βίας για την εξασφάλιση της ειρήνης. Ειδική αναφορά για δικαίωμα και αρμοδιότητες συγκρότησης, όσο και αν αναζητήσουμε στο θεσμικό κείμενο του ΟΗΕ δεν θα βρούμε. Παρόλα αυτά, από τα κεφ. VI, VII και VIII πηγάζει η ανάγκη δημιουργίας ΕΑ καθιστώντας αυτές θεσμό στη διεθνή πρακτική, χωρίς κατά το παρελθόν να αντιμετωπίσει αντιδράσεις. Ο ΓΓ του ΟΗΕ τις τοποθέτησε στο "κεφ. VI και μισό" σε μια προσπάθεια να αναδείξει το ρόλο τους μεταξύ των παραδοσιακών μεθόδων ειρηνικής επίλυσης του κεφ. VI και την λήψη μέτρων του κεφ. VII. Η διεθνής πραγματικότητα και η ιστορία

μας επιβάλλει να αποδεχτούμε ότι κατά κύριο λόγο η ανάπτυξη τους συνδέθηκε και προφανώς θα συνεχίσει να συνδέεται με το κεφ. VII.

Η δυνατότητα του ΣΑ να εξουσιοδοτεί τη χρήση βίας, άνοιξε το δρόμο για την ανάπτυξη πληθώρας μορφών επιχειρήσεων που ακόμα και τώρα τα όρια τους είναι δυσδιάκριτα, ενώ η σύγχυση που προεκλήθη είναι παροιμιώδης⁶⁸.

Οι επιχειρήσεις αναπτύσσονται υπό την εποπτεία του και διεξάγονται από αρμόδιο όργανο αυτού⁶⁹ ή με εξουσιοδότηση του ΣΑ σε κράτη είτε μεμονωμένα, είτε σε συνασπισμό ή σε οργανισμό⁷⁰. Η προσπάθεια αυτών να ανταποκριθούν στη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης, δημιούργησε νέο δίκτυο σχέσεων με τον ΟΗΕ και καλλιέργησε νέες μορφές συνεργασίας⁷¹, οι οποίες θα αναλυθούν διεξοδικά παρακάτω. Ο διαχωρισμός που κυριαρχεί επιτρέπει την κατανομή των επιχειρήσεων με βάση τις χρονικές περιόδους διεξαγωγής αλλά και το ρόλο που ανέλαβαν και την αποστολή που έπρεπε να φέρουν εις πέρας. Με μια απλουστευμένη προσέγγιση θα λέγαμε ότι αυτές δύναται να κατηγοριοποιηθούν σε τρεις γενεές.

2.4.2 Παραδοσιακές Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις (Επχσεις 1ης Γενεάς)

Η χρήση τους περιορίσθηκε στην αποστολή άοπλων παρατηρητών με σκοπό την επίβλεψη εκχειριών σε μια συγκρουσιακή κατάσταση στον πλανήτη και την υποβολή σχετικών εκθέσεων. Διαχωρίζονται σε αυτές που συμμετέχουν παρατηρητές και σε εκείνες που αποτελούνται αποκλειστικά από στρατιωτικές δυνάμεις του ΟΗΕ (Τελανιάν 2001) Το φαινόμενο που είχε παρατηρηθεί επί της ΚΤΕ⁷², αποτελεί την πρώιμη μορφή ειρηνευτικών επιχειρήσεων και διαμόρφωσε το πλαίσιο των ΕΥΕ (Bellamy 2004,97) που συνεχίστηκαν με τον ΟΗΕ.⁷³ Οι

⁶⁸ Χαρακτηριστικά οι αποτυχίες στην Ρουάντα, τη Σομαλία και προσφάτως στη Βοσνία.

⁶⁹ Το ΣΑ δίνει κατευθυντήριες οδηγίες, ο ΓΓ είναι διοικητικός προϊστάμενος, ασκεί την εκτελεστική δνση της αποστολής και ο Δκτής της Δύναμης είναι υπεύθυνος για την εκτέλεση των διαταγών.

⁷⁰ Το ΣΑ διατηρεί την εποπτεία αλλά δεν ελέγχει το συντονισμό της επχσης ή τον τρόπο δράσης.

⁷¹ Ο ρόλος του καθενός διατυπώθηκε στη μελέτη "Συνεργασία των ΗΕ και των Περιφερειακών Οργανισμών/Ρυθμίσεις σε Ειρηνευτικό Περιβάλλον" το Μαρ 99, υπό την Ειδική Επιτροπή Ειρηνευτικών Επχσεων του ΟΗΕ.

⁷² Ως φαινόμενο της ΚΤΕ απέτυχε να αποτρέψει το ξέσπασμα του Β' ΠΠ και για αυτό επικρίθηκε.

⁷³ Τέτοιες αποστολές (έχουν αναπτυχθεί περίπου 15) αποτέλεσαν η UNTSO στην Παλαιστίνη το 1948 και αντίστοιχες μεμονωμένων παρατηρητών στην Ινδία και το Πακιστάν, UNNOGIP το 1949.

αποστολές περιορίστηκαν κυρίως στην παρατήρηση των τεκταινομένων⁷⁴, έθεσαν όμως τις βάσεις της θεσμικής ανάπτυξης ειρηνευτικών επιχειρήσεων. Ακολούθησαν οργανωμένες προσπάθειες αποστολής δυνάμεων⁷⁵ δημιουργώντας την ώθηση για την διαμόρφωση των παραδοσιακών ειρηνευτικών επιχειρήσεων. Εάν επιθυμούσαμε να σκιαγραφήσουμε το ρόλο τους, θα λέγαμε ότι αυτές διακατέχονται από την επίβλεψη⁷⁶ εκ μέρους της αποστολής της εκχειρίας. Επικεντρώνονται στην ανάπτυξη εμπιστοσύνης και σταδιακά διεισδύουν στην παρεμβολή της δύναμης στους αντιμαχόμενους, με στόχο την επιρροή τους.

2.4.3 Πολυδιάστατες Ειρηνευτικές (Επιχειρήσεις 2ας Γενιάς)

Παρότι η πτώση του διπολισμού έδωσε νέα πνοή και ελπίδα για μείωση των συγκρούσεων και ως εκ τούτου και των ειρηνευτικών αποστολών, η διεύρυνση του ρόλου αυτών και οι νέες απειλές, ανέπτυξαν πολλαπλάσιες τέτοιες⁷⁷. Η βασική αιτία ήταν η αλματώδης ανάπτυξη παραστρατιωτικών οργανώσεων, κυρίως σε υποβαθμισμένες περιοχές του πλανήτη, που οδήγησε σε παράλυση του κρατικού μηχανισμού, αποσάρθρωση κάθε μορφής εξουσίας και έκρηξη ανεξέλεγκτης βίας στα όρια εθνικών και φυλετικών εκκαθαρίσεων.

Ο παραπάνω κίνδυνος έπρεπε να αντιμετωπισθεί άμεσα, με την διεύρυνση της απαίτησης του ρόλου των επιχειρήσεων που οδήγησε αναπόφευκτα στην μετάπτωση αυτών σε αυτό που ονομάζουμε πολυδιάστατες⁷⁸. Εμφανίζονται στη δεκαετία του 90 με το σύστημα συλλογικής ασφάλειας, χρήση του οποίου έκανε το ΣΑ (Κωνσταντινίδης 2004). Η εντολή διευρύνεται, ο όγκος των δυνάμεων αυξάνεται αισθητά, ο ρόλος παίρνει άλλη μορφή, καθώς εμπεριέχουν την ανθρωπιστική βοήθεια, την παρακολούθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τον αφοπλισμό, την ανακατασκευή βασικών υποδομών, αναπτύσσοντας την εποπτεία εφαρμογής αυτών. Οι δράσεις τους επεκτείνονται πλέον σε εμφύλιες και συγκρούσεις στο εσωτερικό κρατών. Σε αυτό το πλαίσιο το τέλος των συγκρούσεων δεν είναι αρκετό αλλά βαρύνουσα σημασία διαδραματίζει αρχικά η

⁷⁴ Ονομάστηκαν δυνάμεις περιορισμένης παρατήρησης limited observation forces.

⁷⁵ Πιο γνωστή η ανάπτυξη ΕΥΕ στην Μέση Ανατολή.

⁷⁶ Παρατήρηση, έλεγχος και διαβίβαση αποτελεσμάτων.

⁷⁷ Ο αριθμός των ΕΥΕ διπλασιάστηκε στα πρώτα 5 έτη σε σχέση με αυτές που είχαν αναπτυχθεί τα τελευταία 40 χρόνια πριν την πτώση του σοσιαλισμού.

⁷⁸ Πρώτη του είδους χαρακτηρίζεται η UNTAG στη Ναμίμπια το 1989, με την κατάπαυση του πυρός μεταξύ της Ν. Αφρικής και του κινήματος SWAPO και τη διενέργεια εκλογών.

μη επανεμφάνιση της, η εξασφάλιση δηλαδή των διαδικασιών που συμβάλουν στην επονομαζόμενη "οικοδόμηση της ειρήνης"⁷⁹. Η "ατζέντα" του Μ. Μ. Γκάλι (UN Secretary General, 1992) όπως ονομασθηκε, περιελάμβανε τους ρόλους του ΟΗΕ⁸⁰. Η μετάβαση ήταν τεράστια καθώς πρώτον εισάγεται η έννοια των δυνάμεων επιβολής της ειρήνης και δεύτερον φαίνεται ότι η συναίνεση δεν θα απαιτείτο να ήταν πλήρης από όλες τις πλευρές⁸¹, που οδήγησε αρχικά σε ολέθριες συνέπειες. Η εξέλιξη αυτή παρότι δρομολογούσε την αναδιάρθρωση των δομών των επιχειρήσεων με πιο ενεργητικές δυνάμεις, επέβαλε ταυτόχρονα μια περιοριστική έννοια της συναίνεσης (UN Secretary General, 1995).

2.4.4 Επιχειρήσεις 3ης Γενεάς-Ανάθεση Αποστολών σε Οργανισμούς

Χρονολογικά η απαρχή των επιχειρήσεων αυτών προσδιορίζεται το 1999, όπου η ανθρωπιστική κρίση είναι έντονη και η αντιμετώπισή της δεν διεξάγεται αποκλειστικά από δυνάμεις των ΗΕ. Τα κράτη μέλη ενεργούν μέσω πολυεθνικών συνασπισμών με το ΣΑ να εξουσιοδοτεί τη δράση τους⁸². Στην ανάπτυξη αυτής της πρακτικής συνέτεινε η αναζήτηση του ρόλου του ΟΗΕ, ο οποίος επεδίωξε την επέμβαση περιφερειακών οργανώσεων υπό την ηγεσία μιας μεγάλης δύναμης⁸³, ως πιο αποτελεσματικό τρόπο αντιμετώπισης των απειλών. Στις περιπτώσεις αυτές ο ΟΗΕ αναλάμβανε προσωρινά την συνολική ευθύνη διακυβέρνησης⁸⁴, καθώς η ανυπαρξία οποιοσδήποτε οργάνωσης στο υπό κίνδυνο κράτος, δεν επέτρεπε απόδοση αυτής σε άλλον, μέχρι τη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών. Οι επιχειρήσεις γίνονται πολύπλοκες και σύνθετες και οι απαιτήσεις πολλαπλασιάζονται όσον αφορά στις δυνατότητες των ειρηνευτικών δυνάμεων, κάτι που ο ΟΗΕ δυσκολευόταν να αναταπκριθεί. Γίνεται μια μετάβαση, στο ρόλο του ίδιου του Οργανισμού και σε αυτόν των περιφερειακών οργανώσεων που διαθέτουν τη δυνατότητα να αναλάβουν δράση προς όφελος του ΟΗΕ.

⁷⁹ Ο όρος εμφανίστηκε το 1992 από τον τότε ΓΓ του ΟΗΕ Μπούτρος Μπούτρος Γκάλι και συνέβαλε αποτελεσματικά στην ίδρυση της "Επιτροπής για Οικοδόμηση της ειρήνης".

⁸⁰ Την προληπτική διπλωματία, την αποκατάσταση της ειρήνης, την διατήρηση της ειρήνης και την οικοδόμηση αυτής.

⁸¹ Εκεί που δεν υπήρχε συγκατάθεση, η ειρηνευτική δύναμη δεν μπορούσε να λειτουργήσει, είχε σοβαρές απώλειες (Βοσνία) και αδυνατούσε να εκπληρώσει την εντολή της.

⁸² Η εξουσιοδότηση επικαλείται το άρθρο VII του Χάρτη.

⁸³ Πχ η δημιουργία της INTERFET στο Αν. Τιμόρ υπό την ηγεσία της Αυστραλίας.

⁸⁴ Περιλαμβάνει την άσκηση νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας.

Η ιδιάζουσα κατάσταση που δημιουργείται αποτέλεσε τη μήτρα γέννησης των απαιτήσεων που περιλαμβάνουν δυνάμεις με πολιτικό υπόβαθρο και αστυνομικές δυνατότητες, επιπλέον των αμιγώς στρατιωτικών⁸⁵. Η αναζήτηση της ανάγκης πλέον ήταν ένα συνοθύλευμα πολιτικοστρατιωτικών δυνάμεων, διπλωματικών αποστολών και ανθρωπιστικών οργανώσεων, που θα τις καθιστούσε ικανές να οργανώσουν ένα δημοκρατικό κράτος προς παράδοση σε νόμιμη κυβέρνηση (R. Thakur 2001,14). Υπο αυτή τη μορφή αναπτύσσεται ο σημερινός όρος "Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις" για τη διευθέτηση μιας υφιστάμενης και ακμάζουσας κρίσης⁸⁶ ως μια διαδικασία υπό την εποπτεία του ΟΗΕ σε συνεργασία⁸⁷ με πολυεθνικές δυνάμεις και οργανώσεις.

Αποτελούν την απαρχή της σύγχυσης που έχει δημιουργηθεί μεταξύ των ειρηνευτικών αποστολών του ΟΗΕ και των κατ'έξουσιοδότηση επιχειρήσεων Οργανισμών υπό τον ΟΗΕ, οι οποίες κατά πολλούς δεν θα έπρεπε να διαχωρίζονται, από τη στιγμή που ο σκοπός είναι ο ίδιος και πολλές φορές ενεργούν στο πλαίσιο του κεφ. VII. Οι διαφορές είναι εμφανής και διακριτές και η προσπάθεια ενοποίησης αυτών των επιχειρήσεων προκαλεί δικαιολογημένη αντίδραση, όπως θα αναλυθεί παρακάτω.

Κρίνεται σκόπιμη η ανάλυση των μορφών και των αρχών των ειρηνευτικών αποστολών στην παρούσα μελέτη, καθότι αποτελούν κοινές αξίες των επιχειρήσεων είτε αναλαμβάνονται από δυνάμεις του ΟΗΕ είτε από λοιπούς διεθνείς Οργανισμούς στο πλαίσιο της διεθνούς ειρήνης.

2.4.5 Διάκριση-Μορφές Ειρηνευτικών Αποστολών

Αν και τα όρια μετάβασης από την μία μορφή στην άλλη είναι δυσδιάκριτα και η διαφωνία είναι έντονη στην κατηγοριοποίηση, ένας διαχωρισμός τους περιλαμβάνει τα κάτωθι:

⁸⁵Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το Κόσσοβο όπου τα ΗΕ ανέλαβαν τη μεταβατική διοίκηση, συνεργάζονταν με την KFOR στην ασφάλεια υπό το NATO, την ΕΕ υπεύθυνη της οικονομικής διαχείρισης, τον ΟΑΣΕ αρμόδιο στη συγκρότηση θεσμών και την ύπατη αρμοστέια των ΗΕ για το προσφυγικό ζήτημα.

⁸⁶ Δόγμα Πολυεθνικών Επιχειρήσεων ΓΕΕΘΑ, σελ. 5.

⁸⁷ Πχ Κοινή επιχείρηση ΗΕ με την Αφρικανική Ένωση στο Σουδάν (UNAMID).

- **Πρόληψη-Αποτροπή Σύγκρουσης (AJP3.4.1., 2001, 2-3).** Αφορά δραστηριότητες, που εκτείνονται από διπλωματικές πρωτοβουλίες μέχρι και την προληπτική ανάπτυξη στρατευμάτων, με σκοπό την πρόληψη της μετατροπής διαμάχης σε ένοπλη σύγκρουση ή την εξάπλωση της. Περιλαμβάνει διαβουλεύσεις και επιθεωρήσεις παρατηρητών με στόχο την εξέταση και επιτήρηση των γεγονότων.

- **Δραστηριότητες Ελέγχου και Περιορισμού Εξοπλισμών.** Σκοπός των επιχειρήσεων είναι η τήρηση εφαρμογής συμφωνίας ελέγχου εξοπλισμών, η κατάσχεση όπλων μαζικής καταστροφής, η συνοδεία εγκεκριμένων παραδόσεων οπλικών συστημάτων, διαφόρων υλικών⁸⁸, για εξασφάλιση της μη απώλειας.

- **Εγκαθίδρυση της Ειρήνης.** Περιλαμβάνει διαμεσολάβηση ή παρέμβαση ενός 3ου μέρους προς εξεύρεση λύσης μεταξύ συγκρουόμενων μερών ή συμφιλίωση με την έννοια του συμβιβασμού. Δύναται να χρησιμοποιηθεί η διπλωματική απομόνωση προς επίτευξη του στόχου ή η επιβολή οικονομικών κυρώσεων⁸⁹. Υπό προϋποθέσεις η επιχείρηση υποστηρίζεται από έμμεσες στρατιωτικές ενέργειες ή από άλλη επιχείρηση.

- **Επιχειρήσεις Υποστήριξης της Ειρήνης.** Οι επιχειρήσεις αυτές περιλαμβάνουν τις «Επιχειρήσεις Διατήρησης της ειρήνης» (peace keeping) και τις «Επιχειρήσεις Επιβολής της Ειρήνης» (Peace Enforcement) που θα αναλυθούν διεξοδικά παρακάτω.

- **Επιχειρήσεις Οικοδόμησης της Ειρήνης.** Περιλαμβάνει στρατιωτικές ή πολιτικές δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα μετά το τερματισμό των εχθροπραξιών, με σκοπό την εξεύρεση και υποστήριξη δομών που θα βοηθούσαν στην ισχυροποίηση ενός πολιτικού διακανονισμού, ούτως ώστε να αποφευχθεί η επιστροφή στην ένοπλη σύρραξη. Χαρακτηρίζονται από δραστηριότητες για ενδυνάμωση αισθήματος ασφαλείας και ευημερίας αναδιάρθρωσης του κράτους.

- **Ανθρωπιστικές Επιχειρήσεις.** Είναι αποστολές που εκτελούνται με σκοπό την ανακούφιση του ανθρώπινου πόνου, ειδικά σε περιπτώσεις που οι υπεύθυνες αρχές στην περιοχή είναι ανίκανες να παρέχουν ικανή υποστήριξη στον

⁸⁸ Πχ εμπλουτισμένου ουρανίου.

⁸⁹ Μπουκοτάζ προϊόντων, διακοπή οικονομικής βοήθειας και υπηρεσιών

πληθυσμό. Οι αποστολές αυτές είναι δυνατόν να διεξάγονται είτε στα πλαίσια ΕΥΕ, είτε ανεξάρτητα.

▪ **Επιχειρήσεις εκκενώσεως αμάχων.** Είναι επιχειρήσεις που εκτελούνται από στρατιωτικές δυνάμεις⁹⁰, με σκοπό την μεταφορά αμάχων από ένα μέρος στο οποίο η πολιτική κατάσταση και η κατάσταση ασφαλείας είναι τέτοια, που η τοπική κυβέρνηση δεν είναι δυνατόν να εγγυηθεί πλέον την ασφάλειά τους.

2.4.6 Νομικό Καθεστώς Δυνάμεων που Συμμετέχουν στις ΕΑ

Το ευρύ πεδίο των επιχειρήσεων προϋποθέτει ένα πολυσύνθετο σύστημα κανόνων που διέπουν τη λειτουργία των αποστολών, η πλειοψηφία των οποίων καθορίζεται από συμφωνίες ως κάτωθι:

- Συμφωνία Status of Forces Agreement (SOFA)⁹¹. Πρόκειται για συμφωνία που ορίζει τη σχέση του κράτους στο οποίο αναπτύσσεται η δύναμη, με τα ΗΕ και αντικατοπτρίζεται από κανόνες εθιμικού δικαίου (Zwanenburg 2005,36). Περιλαμβάνει αναλυτικά το νομικό καθεστώς που διέπει τις σχέσεις, προνόμια και ασυλίες των μελών⁹² της δύναμης. Αποτελεί τη συμφωνία στην οποία βασίζεται η συναίνεση του κράτους για ανάπτυξη επιχείρησης στο έδαφός του. Περιλαμβάνει την αστική και ποινική δικαιοδοσία του προσωπικού και τις διαδικασίες επίλυσης διενέξεων (B.Oswald 2010, 34). Δεν αποτελεί προαπαιτούμενο για την ανάπτυξη της δύναμης ειδικά όταν η κρατική αρχή είναι απύσχα.

- Συμφωνία Συμμετοχής (Participation Agreement). Συνάπτεται μεταξύ ΗΕ και κρατών που συνεισφέρουν δυνάμεις και εξοπλισμό. Προσδιορίζει κάθε λεπτομέρεια που έχει σχέση με το ρόλο, καθήκοντα, διοίκηση και έλεγχο της δύναμης καθώς και τις οικονομικές διεκπεραιώσεις και τη δικαιοδοσία.

- Κανόνες Εμπλοκής (ROE). Συμφωνία μεταξύ ΗΕ και Κρατών συμμετοχής. Ρυθμίζει λεπτομέρειες δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, οδηγίες για τη χρήση βίας και αναλυτικές αντιδράσεις αναλόγως συνθήκης και περιστασης.

⁹⁰ Χωρίς την απειλή χρήσης βίας ή με πιθανή αυτή.

⁹¹ UN Doc A/45/594 Model Status of Forces Agreement between Nations-Host Countries, Oct 1990.

⁹² Στρατιωτικές δυνάμεις, αξιωματούχους ΗΕ, εθελοντές, πολιτικό προσωπικό ΗΕ, τοπικός πληθυσμός που προσλαμβάνεται από τον ΟΗΕ κα.

Απώτερος σκοπός είναι η διαφύλαξη του ειρηνευτικού χαρακτήρα. Οι κανόνες εφαρμόζονται σε στρατιωτικό επίπεδο αλλά διαμορφώνονται σε πολιτικό και νομικό.

2.4.7 Αρχές των Επιχειρήσεων

Οι βασικές αρχές χρήσης στρατιωτικών δυνάμεων δεν θα μπορούσαν να ελλείπουν και από τις επιχειρήσεις τέτοιου είδους. Παρόλα αυτά οι αμιγώς στρατιωτικές αρετές δεν καλύπτουν το ευρύ φάσμα των ειρηνευτικών επιχειρήσεων, συμπληρώνονται και απαιτούν τη θεώρηση και άλλων αρχών (ΓΕΣ/ΔΙΔΟ 2010,17), οι οποίες εφαρμόζονται υπό το πρίσμα των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των επιχειρήσεων. Οι αρχές (Schweigman 2001) διατυπώθηκαν από τον πρώην ΓΓ Νταγκ Χάμαρσγκολντ (Dag Hammarskjold) με βάση τη δράση των ειρηνευτικών δυνάμεων⁹³ και τα πορίσματα που προέκυψαν. Η συνδρομή τους θεωρείται ότι συμβάλει τα μέγιστα στην ολοκλήρωση της επιχείρησης:

- **Αμεροληψία⁹⁴.** Η αντίληψη ότι η πολυεθνική δύναμη μεροληπτεί υπέρ συγκεκριμένης πλευράς, εγκυμονεί κίνδυνο αρνητικού αντικτύπου στη συναίνεση τους ή εκτεταμένης ανεξέλεγκτης βίας. Η ουδετερότητα εξασφαλίζεται από την μη εμπλοκή της δύναμης στη διένεξη, παρότι οι προκαταλήψεις-συμπάθειες δεν μπορούν να υπερκεραστούν⁹⁵ εύκολα. Η διαφάνεια των επιχειρήσεων αποτελεί εχέγγυα για την αξιοπιστία του Οργανισμού διεθνώς, ενώ ο κίνδυνος μεταμόρφωσης της επιχείρησης από ειρηνευτική σε σύγκρουση, είναι πλέον υπαρκτός ανεξαρτήτως εάν η εντολή είναι σαφής (Δούση 2007, σελ.79), που διασφαλίζει ως ένα βαθμό τα παραπάνω.

- **Συναίνεση.** Αφορά στην ειλικρινή και έμπρακτη συνεργασία των αντιμαχόμενων παρατάξεων και του τοπικού πληθυσμού. Απαιτεί δέσμευση και εκ των προτέρων δήλωση για διευθέτηση της κρίσης μέσω πολιτικής λύσης, η οποία θα περιορίσει τη χρήση όλων των στρατιωτικών μεθόδων. Η απώλεια της

⁹³ Κυρίως μετά την πρώτη ένοπλη επιχείρηση UNEF 1 για αποκατάσταση της ειρήνης στη Μέση Ανατολή, το 1950.

⁹⁴ Δεν πρέπει να συγχέεται με την ουδετερότητα ή την αδράνεια.

⁹⁵ Παράδειγμα επιτυχημένης αποστολής στην οποία τηρήθηκε πλήρως η ουδετερότητα ήταν η UNDOF μετά τον Αραβο-Ισραηλινό πόλεμο του 1973.

συναίνεσης⁹⁶, μπορεί να οδηγήσει σε εντεινόμενη αντίσταση κατά της πολυεθνικούς δύναμης και σε πιθανή απώλεια ελέγχου ακόμα και εκ μέρους της (Dpt of PK Ops 2008,32). Η συναίνεση εκφράζεται μέσα από ειδική συμφωνία (SOFA) ρυθμίζοντας και τις λεπτομέρειες του καθεστώτος της αποστολής, που παρέχει στη ειρηνευτική δύναμη ελευθερία δράσης.

- **Διαφάνεια των Επιχειρήσεων.** Ο ρόλος της έγκειται στην πλήρη κατανόηση της απαίτησης της εντολής⁹⁷ από όλες τις πλευρές και του οφέλους που θα αποκομισθεί από την επιχείρηση, στη προσπάθεια αποφυγής της καχυποψίας και της ελλείψεως εμπιστοσύνης. Η προσεκτική χρήση της αρχής επιβάλλεται στο πλαίσιο της ασφάλειας του προσωπικού και της αποστολής.

- **Πολιτικοστρατιωτική Συνεργασία (CIMIC).** Προσδιορίζει τη συνεργασία-συντονισμό στο πλαίσιο επίτευξης των αντικειμενικών σκοπών μιας επιχείρησης, μεταξύ των εμπλεκόμενων δυνάμεων και των πολιτικών αρχών, των τοπικών πληθυσμών καθώς και τυχόν οργανισμών, οργανώσεων και αναδόχων που είτε είναι εγκατεστημένοι, είτε αναπτύσσονται στην περιοχή των επιχειρήσεων. Εστιάζει την προσπάθειά της στην υποστήριξη της επιχείρησης, επιτυγχάνεται με τη διαμόρφωση και διατήρηση κατάλληλων συνθηκών, που θα οδηγήσουν μακροπρόθεσμα σε σταδιακή απεμπλοκή από την κρίση.

- **Νομιμότητα⁹⁸.** Η εξουσία για τη διεξαγωγή μιας επιχείρησης προέρχεται από το ΣΑ του ΟΗΕ με την έκδοση της εντολής (mandate⁹⁹), απαραίτητη για την νομική κατοχύρωσή της με βάση το Διεθνές Δίκαιο και προκειμένου να αποφευχθούν φαινόμενα παραβίασης νόμων και εθίμων πολέμου¹⁰⁰. Μεταξύ του Οργανισμού που εκδίδει εντολή και του Φιλοξενούντος Έθνους (Host Nation), δυνατόν να υπογραφεί συμφωνία¹⁰¹ για το καθεστώς των

⁹⁶ Παράδειγμα απώλειας συναίνεσης εμφανίζεται το Μαι 67 στην UNEF I από την Αίγυπτο.

⁹⁷ Εξίσου σημαντική είναι και η κατανόηση των συνεπειών μη συμμόρφωσης της εντολής.

⁹⁸ Η νομική υπόσταση για την παρουσία δύναμης του ΟΗΕ σε μία χώρα απορρέει από τα άρθρα 104 και 105 του χάρτη τα οποία παρέχουν νομική κάλυψη, ασυλία και τα προνόμια που απαιτούνται για την εκτέλεση της αποστολής.

⁹⁹ Υφίστανται 2 τύποι εντολών: Του ΟΗΕ (UN Mandate) και η εκτός του ΟΗΕ (non - UN Mandate).

¹⁰⁰ Κάθε παραβίαση αποτελεί έγκλημα πολέμου τα οποία καταγράφεται στο άρθ. 8 του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.

¹⁰¹ Εξαιρουμένων των περιπτώσεων που καθορίζονται με συμφωνίες, η Ειρηνευτική Δύναμη υπόκειται στους νόμους του κράτους που τη φιλοξενεί, καθώς και στα έθιμα και τις παραδόσεις της περιοχής και των κατοίκων της.

δυνάμεων, με την οποία παρέχεται η νομιμοποίηση της παρουσίας αυτών στο έδαφος της χώρας.

Ως μια επιπλέον αρχή δύναται να χαρακτηριστεί και ο **περιορισμός της χρήσης βίας** αποκλειστικά και μόνο για την προσωπική άμυνα των ατόμων (Δούση 2007,80). Ενώ αρχικά έλαβε τη μορφή της ατομικής άμυνας, επεκτάθηκε σταδιακά στη συλλογική συμπεριλαμβάνοντας στον ορισμό το δικαίωμα χρήσης βίας της ειρηνευτικής δύναμης στο σύνολό της. Στη περίπτωση που απειλείται τμήμα, το ΣΑ εξουσιοδοτεί τη χρήση των απαραίτητων μέσων για την προστασία της εντολής¹⁰². Με πρόταση του ΓΓ ΗΕ τέθηκε η βάση για την ανάπτυξη 2 προϋποθέσεων που συμβάλουν στη σφυρηλάτηση των αρχών και είναι η υπαγωγή των επιχειρήσεων υπό τον έλεγχο του ΟΗΕ (Fetherstore 1994,5) και η οικειοθελής συνεισφορά των στρατιωτικών δυνάμεων από τα μέλη. Ασχέτως εάν δεν μπορούν να περιβληθούν με το μανδύα των αρχών, συμπλήρωσαν το παζλ της θεώρησης των επιχειρήσεων και έδωσαν νέα πνοή στην εξέλιξη αυτών.

2.4.8 Δυσχέρειες Ειρηνευτικών Αποστολών στο Πλαίσιο του ΟΗΕ

Παρότι ο ΟΗΕ αποτέλεσε τη μοναδική ελπίδα για ειρήνη στον πλανήτη, η εμπειρία από τις ειρηνευτικές επιχειρήσεις αλλά και η μετεξέλιξη του ίδιου του Οργανισμού, απέδειξαν το ουσιώδες κενό που υπάρχει από σωρεία προβλημάτων που επικεντρώνεται στη νομιμότητα, διαδικασία, δομή, διεξαγωγή, στελέχωση και υποστήριξη των επιχειρήσεων.

Η διαφορετική ερμηνεία της επέμβασης όπως αναλύθηκε παραπάνω, που από τη μία απαγορεύεται και από την άλλη στοιχειοθετείται στο κεφ. VII του Χάρτη όταν απειλείται η ειρήνη ή τα ανθρώπινα δικαιώματα, βρίσκεται στην κορυφή της διένεξης. Άμεση συνέπεια αυτού και ελλείπει νομικών κριτηρίων που να ορίζουν πότε απειλείται η ασφάλεια και με ποια ενέργεια, είναι να ερμηνευεται κατά περίπτωση η λήψη επεμβατικών μέτρων στο εσωτερικό ενός κράτους. Γίνεται εμφανής τότε η δυσπιστία κρατών, να αντιληφθούν την αντικειμενικότητα της εντολής, ανεπηρέαστη από τα συμφέροντα των ισχυρών δυνάμεων¹⁰³.

¹⁰² Η πρόταση προστέθηκε στη βασική αρχή non use of force except of self-defense

¹⁰³ Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι νατοϊκοί βομβαρδισμοί στο Κοσσυφοπέδιο στο όνομα της διεθνούς ειρήνης, χωρίς εντολή από το ΣΑ, (γνώριζαν ότι δεν θα γινόταν αποδεκτό από τη

Η ίδια η εντολή έχει και τη δική της δυσλειτουργία. Η σαφώς διατυπωμένη και προσαρμοσμένη στην κατάσταση εντολή, αποτελεί προϋπόθεση προκειμένου να αναληφθεί μια επιχείρηση που θα οριοθετεί την αποστολή στο αυστηρο πλαίσιο που απαιτείται. Αντίθετα μια εντολή γενική και ασαφής, αφήνει στη διακριτική ευχέρεια πολλών και ενδεχομένως μη εξουσιοδοτημένων παραγόντων, τον τρόπο επίτευξης του στόχου, οδηγώντας την αποστολή σε αποτυχία όπως παρατηρήθηκε στο παρελθόν¹⁰⁴.

Σημαντική καθίσταται η ικανότητα διαχωρισμού των επιχειρήσεων στα είδη που αναφέρθηκαν παραπάνω και η ξεκάθαρη αποστολή που θα δοθεί στις ειρηνευτικές δυνάμεις για το ρόλο που θα κληθούν να διαδραματίσουν. Είναι κατανοητό ότι το εκάστοτε είδος επιχείρησης διακατέχεται από συγκεκριμένα χαρακτηριστικά με τα κυριότερα να αφορούν τη χρήση βίας ή μη και τις υποχρεώσεις και δικαιώματα που λαμβάνει η δύναμη. Στο πλαίσιο αυτό συγκαταλέγεται και ο καθορισμός συγκεκριμένων κανόνων εμπλοκής (rules of engagement-ROE) που οριοθετούν το βαθμό και τον τρόπο άσκησης βίας για κάθε επιχείρηση. Η γενική και αόριστη διατύπωση κανόνων αποτέλεσε σοβαρότατο πλήγμα στην φερεγγυότητα του Οργανισμού στο παρελθόν, καθότι άφηνε στον εκάστοτε στρατιωτικό διοικητή ελευθερία χρήσης αυτών, σε ένα τεράστιο εύρος μη συμβατό με την ίδια την αποστολή.

Οι δυσχέρειες των ειρηνευτικών επιχειρήσεων επεκτείνονται και στη στελέχωσή τους. Η ολοένα αυξανόμενη ζήτηση από τον ΟΗΕ, σε συνδυασμό με την απροθυμία των ισχυρών δυτικών κρατών για διάθεση προσωπικού, έχει οδηγήσει στην αθρόα συμμετοχή από ασιατικές και αφρικανικές χώρες¹⁰⁵. Οι μειωμένες εκπαιδευτικές και επιχειρησιακές δυνατότητες αυτών και η υποβαθμισμένη τεχνολογική υποστήριξη, μειώνουν κατακόρυφα την αξιοπιστία της ειρηνευτικής δύναμης, εκθέτοντας σε κίνδυνο πρώτα την ίδια αλλά και τους λοιπούς συμμετέχοντες. Ταυτόχρονα το χαμηλό κοινωνικό επίπεδο πολλών

Ρωσία ή την Κίνα) και η επέμβαση στο Ιράκ, που από τη μία επιβεβαίωσε την κυριαρχία της χώρας και από την άλλη αναγνώριζε την επέμβαση.

¹⁰⁴ Το 1993 η εντολή του ΣΑ στην UNPROFOR ήταν για μη χρήση βίας και οδήγησε στη σφαγή της Σρεμπρένιτσα.

¹⁰⁵ Χαρακτηριστικό είναι ότι η χώρα με την μεγαλύτερη συμβολή στην παρούσα φάση σε έμπυχο δυναμικό είναι το Μπαγκλαντές (7.053 άτομα) και η Αιθιοπία (8.570).

επανέφερε στο προσκήνιο το ζήτημα της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κακοποίησης¹⁰⁶ από μέλη του προσωπικού του ΟΗΕ, στις χώρες υποδοχής.

Δυσχέρεια αποτελεί και το κόστος¹⁰⁷ των επιχειρήσεων το οποίο έχει εκτοξευθεί τα τελευταία χρόνια σε όλα τα στάδια, από το σχεδιασμό μέχρι και την αποχώρηση, οδηγώντας σε βεβιασμένες αποφάσεις. Παρατηρείται το φαινόμενο αποστολές να διακόπτονται πρόωρα πριν την εκπλήρωσή τους, με αποτέλεσμα να επανέρχεται η κρίση στην χώρα υποδοχής ή να ανανεώνεται η συμμετοχή των ίδιων τμημάτων, μη ικανών να ανταπεξέλθουν στη συγκεκριμένη μετάβαση από ένα είδος σε ένα άλλο (πχ ίδιο τμήμα αναλαμβάνει μετά την επιβολή της ειρήνης και τη διατήρηση αυτής).

2.4.9 Επιχειρήσεις Υποστήριξης της Ειρήνης-(EYE)-Peace Support Operations.

Η σύσταση των EYE από τον ΟΗΕ, αν και δεν προβλέπεται πουθενά στο Χάρτη, αποτελεί θεσμό ο οποίος εξελίχθηκε αποκλειστικά μέσα από την πρακτική του ΟΗΕ, χωρίς να συναντήσει την αντίθεση των κρατών (Gray 2004,202). Ταυτόχρονα τα μέλη των ΗΕ δεν εξέφρασαν ποτέ τη δυσαρέσκεια τους ως προς τη δημιουργία τους, την οποία αναγνώριζαν ως πρακτική που ενέπιπτε στην αρμοδιότητα του Οργανισμού (Αντωνόπουλος 2011,507). Οι EYE δύναται να περιορισθούν στις δύο μορφές που εκφράζουν καλύτερα το σκοπό τους, της επιχειρήσεις Διατήρησης και αυτές της Επιβολής της ειρήνης.

Αν και οι δύο τύποι χαρακτηρίζονται σαν EYE, δεν μπορούν να αποτελέσουν συνέχεια και δεν επιτρέπουν την μετάπτωση ενός τμήματος από την μια μορφή στην άλλη. Διεξάγονται κάτω από διαφορετικές συνθήκες και διαδραματίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο οι μεταβλητοί παράγοντες συγκατάθεση, χρήση βίας και αμεροληψία. Οι επιχειρήσεις διατήρησης αναλαμβάνονται από ένα αμερόληπτο τρίτο παράγοντα οργανωμένο και διευθυνόμενο διεθνώς, με τη συγκατάθεση των εμπλεκόμενων, με σκοπό την παρακολούθηση και διευκόλυνση εφαρμογής μιας συμφωνίας εκεχειρίας και υποστήριξης των διπλωματικών προσπαθειών προκειμένου να επιτευχθεί πολιτική διευθέτηση (Ραγιές 2014,77). Οι

¹⁰⁶ Οι καταγγελίες ενδεικτικά ήταν 357 το 2006 και 112 το 2009.

¹⁰⁷ Ο νυν προϋπολογισμός ανέρχεται σε \$7.87δισ.

αντίστοιχες της επιβολής¹⁰⁸ διαμορφώνονται όταν η συγκατάθεση είναι απύουσα ή αβέβαιη, με χρήση στρατιωτικών μέσων σε μια περιοχή συγκρούσεων¹⁰⁹. Η χρήση βίας¹¹⁰, καθορίζεται στην αποστολή και τους κανόνες εμπλοκής της δύναμης και περιορίζεται από την ανάγκη ύπαρξης της "συγκατάθεσης". Στις επιχειρήσεις επιβολής η χρήση βίας ή απειλή χρήσης, δύναται να αποτελέσει μέσο για την επιβολή της συγκατάθεσης. Η διαφοροποίηση εισάγει σοβαρά ερωτηματικά για το πότε μια δύναμη είναι διατήρησης ή επιβολής, Συνέπεια αυτού είναι και η εντελώς διαφορετική δομή και εκπαίδευση των δυνάμεων προς αποφυγή σύγχυσης των ρόλων. Η διατήρηση προϋποθέτει την ύπαρξη της ειρήνης ενώ αντίθετα η επιβολή λαμβάνει ρόλο όταν η ειρήνη είναι απύουσα (Snow 1993,23).

Ο μόνος Οργανισμός που έχει το δικαίωμα χορήγησης εντολής ανάληψης αποστολής είναι ο ΟΗΕ, κατόπιν πρότασης από ένα κράτος – μέλος του, από μία ομάδα κρατών, ή από το ΓΓ. Αν και αυτή η δυνατότητα δεν αναγράφεται σαφώς στον Χάρτη, εν τούτοις απορρέει από τη βασική αποστολή του ΟΗΕ. Ο ΓΓ εισάγει το θέμα, προς ψήφιση στο ΣΑ, για τη λήψη της απόφασης ανάληψης αποστολής¹¹¹. Η απόφαση για εμπλοκή στην ΕΑ ανήκει αποκλειστικά στα κράτη μέλη, τα οποία καθορίζουν το μέγεθος, τη διάρκειά και τον Π/Υ της, από τον οποίο επηρεάζεται σαφώς η ίδια η απόφαση. Κατόπιν έγκρισης του ΟΗΕ, απόφαση ανάληψης ειρηνευτικής αποστολής δύναται να λάβει ο ΟΑΣΕ¹¹², το ΝΑΤΟ¹¹³ και η ΕΕ¹¹⁴.

¹⁰⁸ Οι επιχειρήσεις επιβολής μπορεί να περιλαμβάνουν και την επιβολή κυρώσεων, με τις οποίες εξαναγκάζονται τα αντιμαχόμενα μέρη να υποταχθούν στους όρους της συνθήκης ειρήνης.

¹⁰⁹ Οι επιχειρήσεις διεξάγονται σε 2 φάσεις: εμπλοκή ταχέως αναπτυσσόμενων δυνάμεων και μετάβαση από την στρατιωτική παρουσία στην δημιουργία ικανής πολιτικής αρχής.

¹¹⁰ Εκτός της περίπτωσης της αυτοάμυνας.

¹¹¹ Ειδικότερα για να υιοθετηθεί η πρόταση από το 15μελές Συμβούλιο Ασφαλείας θα πρέπει να υπάρχουν εννέα (9) τουλάχιστον θετικές ψήφοι, εκ των οποίων δεν θα πρέπει να είναι καμία αρνητική από τα πέντε (5) μόνιμα μέλη.

¹¹² Για να αναλάβει ο ΟΑΣΕ, πρέπει να λάβει εντολή από τον Ο.Η.Ε., στην οποία να καθορίζονται το πλαίσιο στα οποία θα διεξαχθεί η επιχείρηση. Την απόφαση διεξαγωγής της επιχείρησης λαμβάνει, είτε το Συμβούλιο των Υπουργών των χωρών του ΟΑΣΕ, είτε η Επιτροπή των Ανώτερων Επισήμων. Όταν ο ΟΑΣΕ λάβει την απόφαση αποστολής, ζητά την συνδρομή του ΝΑΤΟ.

¹¹³ Το θέμα της αναλήψεως από το ΝΑΤΟ, τίθεται είτε από ένα κράτος μέλος, είτε από τον ΓΓ, σε περίπτωση κατά την οποία έχει γίνει αίτηση από τον Ο.Η.Ε., τον ΟΑΣΕ, ή ένα κράτος – μέλος του. Η απόφαση της εμπλοκής του ΝΑΤΟ στην επιχείρηση, λαμβάνεται από το Συμβούλιο του (ΝΑΤΟ).

¹¹⁴ Η ΕΕ εξέφρασε τη βούληση για δημιουργία πολιτικών και στρατιωτικών δομών με σκοπό τη ρύθμιση των θεμάτων που αφορούν στη συνεργασία με το ΝΑΤΟ αλλά και με τρίτα κράτη, για συμμετοχή σε ΕΥΕ, οι οποίες αποφασίζονται από τον Ο.Η.Ε. Έτσι καθορίστηκε η υποχρέωση των κρατών - μελών να διαμορφώσουν ικανότητα να αναπτύσσουν στρατιωτικές δυνάμεις

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΣΧΕΣΗ ΟΗΕ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

3.1 ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

Η έννοια για το τι αποτελεί διεθνή περιφερειακό Οργανισμό είναι ακόμα αμφισβητούμενη και συγκεχυμένη. Διαπιστώνεται μια πληθώρα ορισμών μεταξύ αυτών που πιστεύουν ότι τα γεωγραφικά κριτήρια παίζουν καθοριστικό ρόλο στην διαφοροποίηση και αυτών που ισχυρίζονται πως κυρίαρχο ρόλο δεν παίζει τόσο ο γεωγραφική εγγύτητα ή προσανατολισμός αλλά οι κοινοί στόχοι σε όλα τα επίπεδα. Μια σύνθεση των παραπάνω θα λέγαμε ότι προσεγγίζει καλύτερα την πραγματικότητα δηλαδή "...αποτελεί ένα τμήμα του πλανήτη το οποίο συνδέεται με μια κοινή ομάδα αντικειμενικών σκοπών και βασίζεται όχι μόνο σε γεωγραφικούς, αλλά και σε κοινωνικούς, πολιτικούς, οικονομικούς και πολιτισμικούς δεσμούς. Η δε σύνθεση του έχει κατοχυρωθεί μέσω επίσημων συμφωνιών" (Bennett-Oliver 2006, 296). Η εν λόγω προσέγγιση βασίζεται μάλλον στο διεθνές δίκαιο παρά σε συγκεκριμένη από το Χάρτη αναφορά. Σύμφωνα με έναν άλλο ορισμό Οργανισμός ορίζεται "...η θεσμική δομή η οποία δημιουργείται κατόπιν συμφωνίας δύο ή περισσότερων κρατών για τη διαχείριση πολιτικών συναλλαγών..." (Jacobson 1984, 8). Οποιαδήποτε και εάν είναι η οριοθέτηση το κοινό σημείο είναι η ύπαρξη συμφωνίας για την επίτευξη κάποιου στόχου-σκοπού.

Ο Χάρτης δεν παραθέτει συγκεκριμένο ορισμό για το τι αποτελεί περιφερειακό Οργανισμό αν και αναφέρεται εκτενώς σε αυτούς στο κεφ. VIII. Από τον προαναφερθέντα ορισμό δεν δύναται να καθορίσουμε τα όρια της "συμφωνίας-οργάνωσης" έτσι ώστε να αποκλεισθούν αυτοί που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις. Ο Χάρτης, όπως και όλα τα διεθνή καταστατικά κείμενα, αποφεύγει τους ορισμούς και τις συγκεκριμένες διατυπώσεις σε μια προσπάθεια να παρέξει ευκινησία λόγω του ολοένα μεταβαλλόμενου περιβάλλοντος. Στην προκειμένη περίπτωση η διφορούμενη έννοια του Οργανισμού δίνει τη δυνατότητα να μην εξαιρεθεί κάποιος στο μέλλον από το θεσμό αυτό αλλά και να μην υφίσταται απαίτηση τροποποίησης του θεσμικού κειμένου. Αρκεί δηλαδή ο Οργανισμός να

έχει αναπτύξει ικανότητα συμβολής στη διεθνή ειρήνη μέσω της δομής που διαθέτει, για να λάβει τον χαρακτηρισμό σύμφωνα με το κεφ. VIII του Χάρτη.

Στο παρελθόν η αντίληψη ότι οι αμυντικές συμφωνίες (NATO) που λειτουργούν με βάση το κεφ. 51, διαφοροποιούνται από τις περιφερειακές οργανώσεις υπό το κεφ VII, ήταν έντονες (Σισιλιάνος 2003, 279). Για παράδειγμα οι ΗΠΑ θεωρούσαν για μακρό χρονικό διάστημα ότι το NATO δεν μπορεί να συγκαταλέγεται στις περιφερειακές συμφωνίες και ως εκ τούτου δεν υπάγεται στο ΣΑ σύμφωνα με το κεφ. VIII. Ως εκ τούτου ως συμμαχία ασφάλειας και άμυνας λειτουργώντας υπό το άρθρο 51, συνεπάγεται ότι δύναται να αναλάβει στρατιωτικές επιχειρήσεις αυτοβούλως εφόσον απαιτείται (Θ. Χριστοδουλίδης 1998, 212), κάτι που χαρακτηρίζεται αν μη τι άλλο ουτοπικό καθώς θα καταστρατηγούσε βασικές αρχές του Χάρτη. Σύμφωνα με το Μ.Μ Γκάλι ".....ο όρος περιφερειακές συμφωνίες ή όργανα περιλαμβάνει ενώσεις ή φορείς ιδρυόμενες με διεθνείς συνθήκες, περιφερειακές οργανώσεις αμοιβαίας ασφάλειας και άμυνας, οργανώσεις ανάπτυξης και συνεργασίας σε διάφορους τομείς..." (Γκάλι 1992, 39) .

Η έννοια όμως του περιφερειακού Οργανισμού δεν συμπίπτει πάντα με αυτή του κεφ. VIII καθώς οι Οργανισμοί της κατηγορίας αυτής έχουν ως σκοπό την διατήρηση της ειρήνης, σε αντίθεση με πολλούς άλλους που έχουν συγκροτηθεί για άλλο λόγο και δεν έχουν ούτε τα μέσα αλλά ούτε την ικανότητα να επιτύχουν την επίλυση διαφοράς (πχ BENELUX) (Νάσκου-Περράκη, Αντωνόπουλος, Σαρηγιαννίδης 2015, 316)

Το πρόβλημα του προσδιορισμού ενός κοινά αποδεκτού ορισμού καθώς και η έντεχνη αποφυγή του Χάρτη να συγκαταλέξει αυτόν στα κεφάλαια του, έχει δημιουργήσει στρεβλώσεις. Πρόκειται για παράλειψη ή για σκόπιμη αποφυγή καθορισμού της έννοιας, σε μια προσπάθεια να ενταχθούν περισσότερες συμφωνίες υπό τη σκέπη του;

3.2 ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

Τα άρθρα 52 έως και 54 συνοψίζουν τις αρμοδιότητες των Οργανισμών αυτών. Περιφραστικά τα άρθρα δίνουν τη δυνατότητα:

- Ύπαρξης τοπικών συμφωνιών και οργανώσεων οι οποίες θα ασχολούνται με τη διατήρηση ειρήνης και ασφάλειας και λειτουργούν σύμφωνα με τους σκοπούς του ΟΗΕ.
- Προώθησης των διαφωνιών μέσω των Οργανισμών πριν φτάσουν αυτές στον ΟΗΕ.
- Στο ΣΑ να χρησιμοποιεί τους Οργανισμούς για επίλυση διενέξεων που συνιστά σημαντική ρύθμιση εάν συνδυαστεί με τις διατάξεις του κεφ. VII.
- Περιορισμού των εξαναγκαστικών ενεργειών χωρίς την έγκριση του ΣΑ.
- Υποχρεωτικής ενημέρωσης του ΣΑ για τις δραστηριότητες των συμφωνιών και οργανώσεων.

Το κύριο σημείο και άξιο προσοχής στα εν λόγω άρθρα είναι ότι η λειτουργία των συμφωνιών αυτών δεν είναι ανεξέλεγκτη. Το ΣΑ όχι μόνο έχει τον έλεγχο καθώς αυτό είναι το όργανο που εγκρίνει και εξουσιοδοτεί τις εξαναγκαστικές δράσεις, αλλά οφείλουν οι διεθνείς συμφωνίες να το ενημερώνουν πλήρως για τις δραστηριότητες τους, παρούσες και μελλοντικές. Με αυτόν τον τρόπο ενώ βλέπουμε μια κυρίαρχη διάθεση συνεργασίας του ΟΗΕ με τους Οργανισμούς με σκοπό να επιλύονται οι διαφορές στο επίπεδο τους ώστε να αποσυμφορεύεται το έργο του ίδιου του ΟΗΕ, από την άλλη θεσμικά, δεν πρέπει να αφήνει πολλά περιθώρια πρωτοβουλίας που θα θέτουν σε κίνδυνο την διατήρηση της ειρήνης. Η υπαγωγή των τοπικών συμφωνιών στους σκοπούς του ΟΗΕ βάση του κεφ. VII, ουσιαστικά τους θέτει ιεραρχικά κάτω από αυτόν σε μια προσπάθεια συγκρότησης μιας άτυπης δομής που δεν καταγράφεται και κατοχυρώνεται νομικά, αλλά είναι κοινώς αποδεκτή.

Ουσιαστικά καθιερώνονται οι περιφερειακοί Οργανισμοί του κεφ. VIII ως βασικοί πρωταγωνιστές της ειρηνικής διαδικασίας που θα πρέπει να αναλάβουν το ρόλο τους σε ένα κατώτερο επίπεδο και σε διενέξεις "ήσσονος" σημασίας, προκειμένου να περιορίζεται η ανάμιξη του ίδιου του ΟΗΕ σε σημαντικότερες τοιαύτες. Σε αντίθετη περίπτωση και εφόσον οι συμφωνίες αυτές δεν δύνανται να επιλύσουν τη διαφορά με ειρηνικά μέσα, τότε μόνο θα πρέπει να επιλαμβάνεται το

ίδιο το ΣΑ. Ως εκ τούτου η προτεραιότητα που τίθεται είναι στις περιφερειακές συμφωνίες και εν συνέχεια στον Οργανισμό.

Με βάση τη διευρυμένη διατύπωση του ορισμού των συμφωνιών του Μ. Γκάλι, σε μια προσπάθεια να τοποθετήσει αυτούς σε ένα επίπεδο της πυραμίδας του μηχανισμού της ειρήνης, διαπιστώνεται η ευρύτερη έννοιά τους περιλαμβάνοντας συμφωνίες κρατών, που ενδεχομένως να μην τηρούν τις προϋποθέσεις των Οργανισμών (ιδρυτική συνθήκη-καταστατικό), αλλά να λειτουργούν με βάση πολιτική συμφωνία και να διαθέτουν την ικανότητα επίλυσης των διαφορών σε περιφερειακό επίπεδο (Σισιλιάνος 2003, 281). Κατ'επέκταση οποιαδήποτε συμφωνία κρατών, ανεξαρτήτως γεωγραφικών και λοιπών κριτηρίων, θα μπορούσε να επιδράσει θετικά στην διατήρηση της ειρήνης, θα ήταν καλοδεχούμενη από τον ΟΗΕ αρκεί να λειτουργεί με βάση το κεφ. VIII.

Τα μέτρα εξαναγκασμού αν και δεν αναφέρονται πουθενά ρητώς στο Χάρτη, προφανώς εννοούνται αυτά του κεφ. VII. Δηλαδή όλες οι τοπικές συμφωνίες οι οποίες λειτουργούν υπό τις αρχές του κεφ. VIII και λειτουργούν για τον κοινό σκοπό του ΟΗΕ, δύνανται να αναλάβουν προληπτικά και κατασταλτικά μέσα μέχρι και τη χρήση βίας, κατόπιν εγκρίσεως του ΣΑ. Από τα αναγραφόμενα γίνεται κατανοητό ότι τα 2 κεφάλαια είναι αλλένδετα και αλληλοεξαρτώμενα όσον αφορά στις προϋποθέσεις και τις δράσεις των Οργανισμών για διαχείριση αποστολών.

3.3 ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΟΗΕ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΥΠΟ ΤΑ ΚΕΦ. VII ΚΑΙ VIII

3.3.1 Γενικά

Ο ίδιος ο ΓΓ του ΟΗΕ τόνισε τη σημασία της περιφερειακής δράσης των συμφωνιών και της σχέσης που θα πρέπει να αναπτύξουν με τον ΟΗΕ. Έτσι ώστε να μην το ΣΑ φέρει την πρωταρχική ευθύνη για τη διαφύλαξη της ειρήνης, αλλά οι συμφωνίες σε συνεργασία με τον ΟΗΕ θα μπορούσαν να επιτύχουν, εκτός από την ελάφρυνση του έργου του, την επίτευξη ομοφωνίας και εκδημοκρατισμού (Γκάλι 1992, 41).

Ο σκοπός του ΟΗΕ ήταν να επιμερίσει τις εργασίες του προκειμένου να μπορεί να αναλάβει δράση μόνο όταν οι Οργανισμοί θα έφταναν σε αδιέξοδο. Η πρακτική απέδειξε το παραπάνω ουκ ολίγες φορές στο μακρινό και πρόσφατο παρελθόν. Ο ΟΗΕ ανέθεσε στα κράτη αρμοδιότητες, είτε στο πλαίσιο πολυεθνικών δυνάμεων που συγκροτούνται ad hoc είτε σε περιφερειακές Οργανώσεις. Το εύλογο ερώτημα που τίθεται πλέον είναι: Θα μπορούσε να κάνει διαφορετικά; Έχει τα μέσα και τις δυνατότητες να επιβάλει κυρώσεις οποιουδήποτε είδους, κυρίως αυτές που προϋποθέτουν τη χρήση βίας; Η απάντηση στην πράξη είναι, όχι. Ως εκ τούτου το ΣΑ όχι μόνο απευθύνεται σε κράτη και συμφωνίες αλλά ουσιαστικά εξαρτάται από αυτούς για να εκπληρώσει το στόχο του. Η σχέση στην ουσία παίρνει μια άλλη διάσταση από αυτήν που αναλογίστηκε ο συντάκτης του Χάρτη, σχέση όμως που έγινε αποδεκτή ή καλύτερα δεν προσέκρουσε σε διαφωνία.

Η χρήση των εξαναγκαστικών μέτρων του κεφ.VII σε συνδυασμό με τις διατάξεις του κεφ. VIII, παρότι δίνουν ευθέως το δικαίωμα στο ΣΑ να αναθέσει σε περιφερειακούς οργανισμούς την εξουσιοδότηση, δεν έχει βρει πρακτική. Αυτό δεν συμβαίνει, όχι διότι δεν συνηθίζεται με την έννοια της ανάληψης επιχειρήσεων, κάθε άλλο μάλιστα, αλλά με την έννοια ότι το ΣΑ αποφεύγει να κατονομάσει ή να υποδείξει κάποιον περιφερειακό Οργανισμό¹¹⁵. Η συνήθης πρακτική είναι να απευθύνει μια γενική πρόσκληση μέσω της απόφασης, αν και μερικές φορές η διατύπωση αυτής "κατονομάζει" εμμέσως, πλην σαφώς, συγκεκριμένο Οργανισμό ή συμμαχία¹¹⁶. Η αλήθεια είναι ότι θα αδυνατούσε να πράξει διαφορετικά, καθότι η απευθείας αναφορά σε Οργανισμό, κυρίως στο NATO, θα επέφερε αντιδράσεις από τα δύο μόνιμα μέλη Κίνα και Ρωσία. Στη φάση αυτή στην οποία εμπλέκεται πολιτική σκοπιμότητα η τακτική του ΣΑ κρίνεται ορθή.

Η πρακτική αυτή ξεπερνά και ένα άλλο νομικό περιορισμό, καθώς θα ήταν ανέφικτο να εξουσιοδοτείται συγκεκριμένη οργάνωση να παρέμβει στο έδαφος τρίτου κράτους μη μέλους της. Είναι αποδεκτό ότι τα μέτρα εξαναγκασμού του άρθρου 53 μπορούν να ληφθούν σε περίπτωση σύγκρουσης 2 μελών της οργάνωσης εντός της περιφέρειας που δραστηριοποιείται ο Οργανισμός. Η διεύρυνση του όρου περιφερειακή Οργάνωση όμως, επιτρέπει όμως την εμπλοκή

¹¹⁵ Από τις ελάχιστες φορές που μνημονεύεται ρητά σε απόφαση κάποια περιφερειακή συμφωνία είναι η ECOWAS στην κρίση στη Σιέρα Λεόνε το 1997.

¹¹⁶ Η απόφαση 757 δεν κατονόμασε ποτέ το NATO αλλά εμμέσως αναφερόταν σε αυτό.

αυτής και εκτός της περιφέρειας καθώς δύναται να επηρεάσει σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό και αυτήν στο μέλλον (Σισιλιάνος 2003, 290).

Από την άλλη πολλοί είναι αυτοί που ισχυρίζονται ότι η απόφαση του ΣΑ ουσιαστικά είναι μια προαποφασισμένη συνεννόηση των κρατών ή των συνασπισμών, η οποία λαμβάνει νομική χροιά και θεσμική νομιμότητα κάτω από τις πιέσεις που θέτουν αυτοί στο ΣΑ. Ουσιαστικά δηλαδή η σχέση ανατρέπεται υπέρ του συνασπισμού και το ΣΑ ασφαλείας λαμβάνει ρόλο τυπικό. Η παραπάνω αντίληψη κρίνεται μάλλον σαν μια επιδερμική προσέγγιση η οποία δεν μπορεί να έχει βάση. Η εξουσιοδότηση αποτελεί το νομικό θεμέλιο της επιχείρησης, λειτουργεί ως λόγος που καθιστά τις περιφερειακές οργανώσεις φορείς εκτέλεσης της βούλησης του ΣΑ και ως λόγος εξαίρεσης της επέμβασης στα κυριαρχικά δικαιώματα κράτους (Σισιλιάνος 2003, 57)

Η προτροπή του Οργανισμού να δημιουργήσει τέτοιες συμφωνίες προς όφελος του, από τη μία χαρακτηρίζεται ως ένα έξυπνο τέχνασμα, από την άλλη θα μπορούσε να έχει ολέθρια αποτελέσματα, στην περίπτωση που δεν θα μπορούσε ο Οργανισμός να ελέγξει αυτούς ή αυτοί δεν θα τηρούσαν επακριβώς την υποχρέωση αναφοράς των επικείμενων δραστηριοτήτων τους, σύμφωνα με το άρθρο 54. Στην πράξη οι συμφωνίες ελαχίστως τήρησαν την υποχρέωση ή ορθότερα δεν την τήρησαν με συνέπεια. Δικαιολογία αποτέλεσε το γεγονός ότι δεν διευκρινίζεται με σαφήνεια στο Χάρτη ποια είναι τα όρια της αναφοράς και το περιεχόμενο της υποχρέωσης (Π. Νάσκου-Περράκη 2015, 317).

Η σχέση που ανέπτυξε ο ΟΗΕ με τους Οργανισμούς ήταν τέτοια που με την πάροδο του χρόνου ελαχίστως ενδιέφερε αν οι συμφωνίες πληρούσαν επακριβώς τα κριτήρια, με βάση την έννοια αυτών. Σε αυτό συναίνεσε και η διεύρυνση της παραδοσιακής απειλής όπως αναπτύχθηκε παραπάνω. Πλέον οι απειλές για την ειρήνη δεν περιορίζονται στο στρατιωτικό πεδίο και εφόσον οι περιφερειακοί Οργανισμοί διαθέτουν τη δυνατότητα εξάλειψης αυτών, συμβάλουν εμμέσως στην διατήρηση της ειρήνης.

Είναι κοινώς αποδεκτό ότι η μορφή και η δομή των περιφερειακών οργανώσεων ευνοεί και προωθεί την επίλυση μιας κρίσης σε σχέση με οποιοδήποτε άλλο υποκείμενο που θα μπορούσε να αναλάβει τέτοιο ρόλο, υπό

τον ΟΗΕ και κατόπιν εξουσιοδότησης αυτού. Δεν μπορεί όμως αυτό να καταστήσει τις περιφερειακές οντότητες ως υπερεργολάβους οι οποίοι δρουν ανεξέλεγκτα προς όφελος του ΟΗΕ και δεν μπορούν να παρακάμψουν τις αποφάσεις του ΣΑ για να διατηρήσουν την ειρήνη. Η μοναδική περίπτωση που μπορεί να αναληφθεί δράση στο πλαίσιο της νόμιμης άμυνας υπόκειται και αυτή εμμέσως στον έλεγχο του ΟΗΕ, εφόσον αυτός θα αναλάβει μέτρα για διατήρηση της ειρήνης.

3.3.2 Ιστορική Εξέλιξη

Κατά την περίοδο του Ψυχρού πολέμου ήταν εμφανής η τάση αποφυγής ανάμειξης των περιφερειακών οντοτήτων στην επίλυση των κρίσεων. Ουδείς από τους δύο κυρίαρχους πόλους δεν θα άφηνε στη μοίρα του μια κρίση στο πλαίσιο των συμμαχιών του, ούτε θα επέτρεπε στον αντίπαλο να εμπλακεί στην επίλυση του. Έτσι παρατηρείται μια περιθωριοποίηση των συμφωνιών στην οποία συνέτεινε βέβαια η παραδεκτή έλλειψη δυνατοτήτων αυτών αλλά συγχρόνως και η καχυποψία που υπήρχε όσον αφορά στις πολιτικές σκοπιμότητες τους. Το αποτέλεσμα ήταν να ελαχιστοποιηθεί η συνεισφορά τους και παράλληλα να επιφορτισθεί ο ΟΗΕ με όλο τον όγκο της διευθέτησης των διαφορών, που λόγω των μονίμων μελών του ΣΑ και της δυνατότητας αρνησικυρίας, έφτανε σε αδιέξοδο.

Με το πέρας του ψυχρού πολέμου η σχέση των Οργανισμών με τον ΟΗΕ λαμβάνει μορφή και ουσία, καθώς ενώ μειώνεται η σύγκρουση των κρατών, η ενδοκρατικές διαμάχες αυξάνονται δραστικά. Η αξία των Οργανισμών στην περιφέρεια αναδεικνύεται μέσω της άμεσης αντιμετώπισης των κρίσεων σε τοπικό επίπεδο αλλά και της έλλειψης ανταγωνισμού των δύο κυρίαρχων δυνάμεων που θα εξέτρεπε το ενδιαφέρον. Οι Οργανισμοί διαθέτουν το πλεονέκτημα της εγγύτητας στην κρίση, την ικανότητα να αντιλαμβάνονται την κατάσταση καλύτερα σε σχέση με έναν παγκόσμιο οργανισμό, να επιμένουν για την επίλυση με όσα μέσα διαθέτουν, καθώς επηρεάζει έμμεσα και αυτούς. Τα πλεονεκτήματα αρκετά για να αποδείξουν την αποτελεσματικότητά τους έναντι βέβαια της καταφανούς απειρίας τους στη διαχείριση των κρίσεων, των πολιτικών και εθνοτικών συμφερόντων που διακυβεύονται στην περιοχή και της έλλειψης πόρων για ανάληψη ειρηνευτικών επιχειρήσεων.

Η δημιουργηθείσα τάση ήταν ο ΟΗΕ να έχει την πρωτοκαθεδρία, να προωθεί την περιφερειακή συνεργασία αλλά ταυτόχρονα να διστάζει να αναθέσει εμφανώς και σαφώς την επίλυση κρίσεως, σε συμφωνίες που ο ίδιος διατηρούσε επιφυλάξεις ως προς την αποτελεσματικότητά τους. Από την άλλη οι ίδιοι οι Οργανισμοί φάνηκαν διστακτικοί στην ανάληψη πρωτοβουλίας και ευθύνης κατόπιν εξουσιοδότησης του ΣΑ και κάποιες φορές είχαν αντισταθεί και στην επίλυση διαφορών (Γκάλι 1992, 60).

3.4 ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΝΑΘΕΣΗΣ-ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΝΑΡΞΗΣ

Κύριο, ουσιώδες, απαραίτητο αλλά και διαδικαστικό μέσο, για την ανάθεση αρμοδιοτήτων του κεφ. VII σε Οργανισμό, αποτελεί, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η εντολή (mandate). Η νομιμότητα της επιχείρησης προϋποθέτει την εντολή του ΣΑ σε ad hoc συνασπισμούς κρατών ή σε διεθνείς Οργανισμούς που διαθέτουν τέτοια δυνατότητα και βούληση. Από τη στιγμή που το ΣΑ κρίνει απειλή της ειρήνης από πράξεις ή παραλείψεις πράξεων τρίτων, δύναται να ενεργοποιήσει το μηχανισμό ανάθεσης βασισμένος στις αρχές του Χάρτη. Οι ενέργειες από και έπειτα του εκάστοτε Οργανισμού οφείλουν να υπόκεινται στην εξυπηρέτηση αποκλειστικά του σκοπού για τον οποίο αναλήφθηκε η υποχρέωση και να συνάδουν με τις υποχρεώσεις των μελών του απέναντι στον ΟΗΕ.

Ο ΟΗΕ με την εντολή του, δίνει τη δυνατότητα σε κράτη μέλη του να δράσουν είτε αυτόνομα, εφόσον δύνανται ή μέσω περιφερειακών οργανισμών για την επίλυση της κρίσης¹¹⁷. Η σχέση αυτή πρέπει να καθορίζεται σαφώς και νομικά καμιά διασταλτική ερμηνεία μπορεί να υπάρξει ή να την αμφισβητήσει. Η ύπαρξη εντολής που τοποθετείται χρονικά πριν την έναρξη οποιασδήποτε δράσης, αποτελεί προϋπόθεση για την υλοποίηση εξαναγκαστικών ενεργειών. Εξαίρεση μπορεί να αποτελέσει η ατομική ή συλλογική μόνιμη άμυνα του άρθρου 51 του Χάρτη ως η μοναδική περίπτωση ανάληψης δραστηριότητας χωρίς τη συγκατάθεση του κυρίαρχου Οργανισμού. Το δικαίωμα της αυτοάμυνας ουσιαστικά διαχωρίζεται σαφώς και δικαιολογεί τη λήψη εξαναγκαστικών μέτρων χωρίς συγκατάθεση.

¹¹⁷ Η πρώτη ανάθεση του ΟΗΕ, σε υλοποίηση απόφασής του, προσδιορίζεται στην επιβολή αναγκαιών μέτρων σε ομάδα κρατών, στον πόλεμο της Κορέας.

Αντιλαμβάνεται κανείς ότι ναι μεν ο ΟΗΕ διαθέτει τη δύναμη της ανάθεσης και του ελέγχου των δράσεων σε ανώτερο επίπεδο, αλλά ουσιαστικά ο περιφερειακός οργανισμός-συμφωνία, παρότι σε χαμηλότερο ιεραρχικά επίπεδο, κρίνεται πιο αποτελεσματικός όσον αφορά στην ικανότητα, στην ταχύτητα εφαρμογής των μέτρων και στην αμεσότητα της αντίδρασης.

Σε περίπτωση δε σύγκρουσης και αντικρουόμενων απόψεων για την ισχύ των αποφάσεων και ποια θεωρείται ως πρωτεύουσα, ο Χάρτης¹¹⁸ αλλά και τα καταστατικά των Οργανισμών καθορίζουν την υπεροχή των διατάξεων του ΟΗΕ έναντι οποιασδήποτε συμφωνίας που πηγάζει από τη συμμετοχή των κρατών σε οποιονδήποτε συνασπισμό-συμφωνία-οργανισμό¹¹⁹. Ακόμα και εάν ένα μέλος Οργανισμού επικαλεσθεί την εξαίρεση του άρθρου 51 που αφορά στην εδαφική του ακεραιότητα, δεν καταργείται η υπεροχή των υποχρεώσεων προς τα ΗΕ έναντι των δεσμεύσεών τους προς τον Οργανισμό που ανήκουν.

Το σύστημα δικαιοπαροχής εδράζεται σε επίπεδα που στην κορυφή τους βρίσκεται αποκλειστικά ο ΟΗΕ και κάτω από αυτόν οποιασδήποτε συνασπισμός, οργανισμός, συμφωνία ή ένωση κρατών.

3.5 ΕΠΟΠΤΕΙΑ-ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ

Ο ρόλος που θα κληθεί να διαδραματίσει η κάθε οντότητα στην λειτουργία της επιχείρησης είναι σύνθετος και πολλές φορές διφορούμενος. Η ανάληψη μιας επιχείρησης από έναν Οργανισμό, απαιτεί τη διάθεση προσωπικού από τα κράτη, υλικών για την εκτέλεση και δημιουργία σχέσεων με το κράτος υποδοχής. Οι λεπτομέρειες που πρέπει να αποσαφηνισθούν είναι πολλές και κρίσιμες κυρίως όταν μιλάμε για επιχειρήσεις του κεφ. VII στις οποίες η εξουσιοδότηση χρήσης βίας αποτελεί σημαντική παράμετρο.

Την εποπτεία της επιχείρησης έχει και θα πρέπει να έχει αναμφισβήτητα ο Οργανισμός ο οποίος εξουσιοδοτεί αυτήν. Είναι μια υποχρέωση και ταυτόχρονα

¹¹⁸ Άρθρο 103: "Αν υπάρχει σύγκρουση ανάμεσα στις υποχρεώσεις που έχουν τα Μέλη των Ηνωμένων Εθνών σύμφωνα με αυτόν το Χάρτη και στις υποχρεώσεις που πηγάζουν από οποιαδήποτε άλλη διεθνή συμφωνία, θα υπερισχύουν οι υποχρεώσεις που πηγάζουν από αυτόν το Χάρτη".

¹¹⁹ Πχ απόφαση 1973/2011 ΣΑ για αεροπορική ζώνη αποκλεισμού στη Λιβύη, αποσκοπώντας πρωτίστως την προστασία των πολιτών.

δικαίωμα, αφού δεν μεταβιβάζεται, ασχέτως εάν η επιχείρηση διεξάγεται από άλλον. Αντιθέτως την διοίκηση και τον έλεγχό τους, διατηρεί ο συνασπισμός που αναλαμβάνει την εκτέλεση της αποστολής.

Η εποπτεία δεν εξασφαλίζεται εύκολα. Παρότι οι συνασπισμοί είναι υποχρεωμένοι να ενημερώνουν με ουσιαστικό τρόπο τα ΗΕ για την πορεία των επιχειρήσεων, αυτό στην πράξη δεν τηρήθηκε απαρέγκλιτα¹²⁰. Ο τρόπος ενημέρωσης αφορά στην παρουσίαση έκθεσης πεπραγμένων η οποία θα πρέπει να είναι ουσιαστική και όχι μια τυπική αναφορά συμβάντων. Για να μετριασθεί αυτή η δυσχέρεια, το ΣΑ προχωρά σε μια πρακτική η οποία κρίνεται ενδεχομένως πιο αποτελεσματική. Η απόσταση που χωρίζει το ίδιο από τους Οργανισμούς και η δυσκολία εποπτείας των επιχειρήσεων ώθησαν στη δημιουργία μιας επιτροπής ad hoc¹²¹, η οποία θα έχει την ευθύνη επίβλεψης της επιχείρησης και θα λογοδοτεί στο ΣΑ για αυτήν. Σε πολλές περιπτώσεις παρόμοια καθήκοντα μεταβιβάστηκαν και στον ΓΓ του ΟΗΕ ο οποίος μέσω τακτικών εκθέσεων της επιτροπής θα μπορεί να τηρεί ενήμερο το ΣΑ για την τήρηση της απόφασης και την εξέλιξη και επίτευξη του στόχου.

Προχωρώντας πιο πέρα, ο έμμεσος στόχος του Συμβουλίου πέραν του προφανές, ήταν να δημιουργήσει μια γέφυρα επικοινωνίας των κατ'εξουσιοδότηση επιχειρήσεων των περιφερειακών οργανώσεων και της μετέπειτα ειρηνευτικής δύναμης που θα ακολουθούσε και θα βοηθούσε στην σταδιακή μετάπτωση από την μία μορφή στην άλλη.

Συμπερασματικά, όλες αυτές οι ενέργειες επιβεβαιώνουν ότι η εποπτεία του ΣΑ στην πράξη δεν ήταν αυτή που θα έπρεπε, ο ρόλος περιορίστηκε αισθητά και η ανάγκη καθορισμού οργάνων σε ενδιάμεσο επίπεδο ήταν απαραίτητη. Παρόλα αυτά έστω και αυτός ο "υποβαθμισμένος" εποπτικός ρόλος έχει ιδιάζουσα σημασία, καθότι χωρίς την εποπτεία δεν νοείται εξουσιοδότηση επιχειρήσεων, με κίνδυνο να απομονωθούν αυτές από τις αρχές του Χάρτη και να δημιουργήσουν νομικές επιπτώσεις ιδιαίτερα δυσάρεστες.

---

¹²⁰ Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο 1ος πόλεμος του Κόλπου. Πολλοί διαπίστωσαν και διαφώνησαν ως προς την εποπτεία που είχε το ΣΑ επί των δράσεων των στρατιωτικών δυνάμεων.

¹²¹ Απόφαση 794 του 1992

Για να αναλυθεί περαιτέρω ο εποπτικός ρόλος και να αποσαφηνισθούν οι λεπτομέρειες ανάθεσης μιας επιχείρησης σε έναν περιφερειακό οργανισμό κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούν οι παράγοντες που επηρεάζουν λιγότερο ή περισσότερο την ισχύ της εποπτείας.

Όσο πιο σαφής και συγκεκριμένη είναι η εντολή τόσο ευκολότερα μπορεί να ελεγχθεί και τόσο μικρότερη είναι η πιθανότητα ο Οργανισμός που αναλαμβάνει την επιχείρηση να παρερμηνεύσει αυτή, σκοπίμως ή μη. Η ανάλυση των αντικειμενικών σκοπών είναι ουσιώδης σημασίας καθώς καθορίζει το τελικό αποτέλεσμα. Αντιθέτως μια γενική διατύπωση του στόχου¹²² αφήνει περιθώρια ελιγμών και διασταλτικών ερμηνειών, όχι μόνο ως προς την αναλογικότητα των μέτρων που θα ληφθούν, αλλά και του ίδιου του τρόπου επίτευξης του σκοπού.

Πέραν των παραπάνω ιδιάζουσα σημασία λαμβάνει και η χρονική διάρκεια της αποστολής. Μια μακροχρόνια επιχείρηση με συνεχόμενες αποφάσεις που επιτείνουν τη διάρκεια της, εκτιμάται ότι "χαλαρώνουν" τη δυνατότητα ελέγχου από το ΣΑ και εμμέσως αφήνουν περιθώρια στην Διοίκηση της επιχείρησης να αναλάβει ρόλο που δεν του ανήκει. Αν και ως πρακτική δεν είναι αποδεκτή, αποτελεί τμήμα της διεθνούς πραγματικότητας. Παράλληλα, η υποχρέωση καθορισμού διάρκειας της επιχείρησης πέραν τις οποίας δεν επιτρέπεται η συνέχιση (εκτός εάν επέμβει το ίδιο το ΣΑ με νέα απόφαση), αποδεικνύει ότι το ΣΑ διατηρεί τον έλεγχο, καθορίζοντας την αρχή και το τέλος¹²³ αυτής και οποιαδήποτε στιγμή κρίνει, δύναται να αλλάξει τα δεδομένα. Αποτελεί έναν έμμεσο τρόπο για να επιδείξει την ισχύ του και την εποπτεία που θέλει να έχει. Σε κάθε περίπτωση όμως και ανεξάρτητα από τον καθορισμό της χρονικής διάρκειας της επιχείρησης, η εξουσιοδότηση για χρήση βίας, που είναι και το σημαντικό, παύει να ισχύει με την επιβολή οριστικής εκχειρίας από το ίδιο το ΣΑ. Σε αντίθετη περίπτωση διακυβεύεται σοβαρά ο ασκούμενος έλεγχος του ΣΑ (Σισιλιάνος 2003, 109)

Η σημαντικότερη παράμετρος όμως είναι η διοίκηση και ο έλεγχος της επιχείρησης. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω η ανάληψη δράσης από έναν

---

¹²² Χαρακτηριστική η διατύπωση της απόφασης 678 του 1992 για αποχώρηση του Ιράκ από το Κουβέιτ που επικαλείται εφαρμογή προηγούμενων αποφάσεων και έτυχαν εκμετάλλευσης από τις ΗΠΑ και ΗΒ για νέες επιδρομές πολύ αργότερα. Παρόμοια ασάφεια διατυπώνεται και στην 794 του 1992 στην περίπτωση της Σομαλίας.

¹²³ Οι περιπτώσεις που το ΣΑ όρισε το τέλος είναι ελάχιστες (απόφαση 929/1994 και 1125/97).

Οργανισμό, δεν αφαιρεί την ευθύνη από τον κυρίαρχο δρώντα, ασχέτως εάν εξολοκλήρου η επιχείρηση διεξάγεται με μέσα, προσωπικό και σχεδίαση από μία κατώτερη ιεραρχικά οντότητα. Ως εκ τούτου, ασχέτως εάν σε επιχειρησιακό επίπεδο η διοίκηση είναι ευθύνη κάποιου που έχει λάβει την εντολή ανάληψης δράσης, κύριος υπεύθυνος¹²⁴ και ταυτόχρονα υπόλογος συνεχίζει να είναι, στην προκειμένη περίπτωση, ο ΟΗΕ. Είναι όμως στην πράξη έτσι ή καθίσταται όργανο παρατήρησης που απαιτείται για ανανέωση της εντολής και απλή νομιμοποίηση των επιχειρήσεων; Από τη στιγμή που ο έλεγχος και διοίκηση των τμημάτων έχει μεταβιβασθεί και εκχωρηθεί σε έναν περιφερειακό Οργανισμό, η παρακολούθηση των εξελίξεων επαφίεται αποκλειστικά στο κατά πόσο το ίδιο το ΣΑ έχει τη βούληση και την δυνατότητα να αναπτύξει τους μηχανισμούς (ΓΓ, ad hoc επιτροπές) για διατήρηση της εποπτείας.

3.6 ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΟΗΕ ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Μία από τις βασικότερες δυσχέρειες που αντιμετωπίζει το διεθνές σύστημα είναι η διάκριση των ειρηνευτικών επιχειρήσεων του ΟΗΕ με τις αντίστοιχες κατ'εξουσιοδότηση. Σύμφωνα με πολλούς μελετητές, δεν υφίσταται πλέον λόγος να διαφοροποιούνται αυτές και θα πρέπει να εξετάζονται ως ένα, με κύριο επιχείρημα ότι αποβλέπουν σε έναν κοινό στόχο, τη διατήρηση και αποκατάσταση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Μέχρι ένα σημείο αυτό αποτελεί μια αληθοφανής προσέγγιση αλλά οι διαφορές είναι άξιες προσοχής και αναλύοντας περισσότερο τις έννοιες, διαπιστώνει κανείς ότι είναι και ουσιαστικές. Οι μεν πρώτες αποτελούν επιχειρήσεις του ίδιου του Οργανισμού με τις δυνάμεις του (κυανόκρανοι) που αποτελούν επικουρικά όργανα των ΗΕ, ενώ στις δεύτερες παρότι ασκεί την εποπτεία το ΣΑ επιτρέπει στους Οργανισμούς να συγκροτήσουν και να αναπτύξουν σε τακτικό επίπεδο τις δικές τους δυνάμεις (Σισιλιάνος 2003, 25). Παρουσιάζεται έτσι το φαινόμενο σε μια περιοχή να αναπτύσσονται δύο δυνάμεις εκ των οποίων οι αρμοδιότητες, τα καθήκοντα, ο έλεγχος και η εποπτεία να είναι διαφορετικές¹²⁵. Αυτή είναι και η ουσιαστικότερη διαφοροποίηση για την οποία η σύγχυση των επιχειρήσεων δεν είναι αποδεκτή. Η διοίκηση και ο έλεγχος

¹²⁴ UN Doc. A/51/389 20 Sep 96, par. 17.

¹²⁵ Για παράδειγμα η UNMIK και KFOR στο Κοσσυφοπέδιο.

έχει εκχωρηθεί και ασκείται από το Κράτος που αναλαμβάνει να ηγηθεί του συνασπισμού, ο διοικητής επιλέγεται από αυτό σε συνεννόηση με τους λοιπούς συμμετέχοντες, όπως επίσης και τα ληφθέντα μέτρα και ο ρόλος του ΟΗΕ περιορίζεται στον έλεγχο επίτευξης του στόχου στο πλαίσιο των αρχών και των διατάξεων του Χάρτη.

Εκτός αυτού στις μεν πρώτες οι δαπάνες βαρύνουν τον ίδιο τον ΟΗΕ, το προσωπικό ανήκει στα ΗΕ φέροντας τα αντίστοιχα διακριτικά¹²⁶, σε μια διακριτή δομή δυνάμεων, ενώ από την άλλη το προσωπικό ανήκει σε έναν συνασπισμό, σε μια συμμαχία κρατών, λαμβάνει την μορφή του "συνδεδεμένου προσωπικού" (associated personnel)¹²⁷, που ανέλαβε εκ μέρους του ΟΗΕ να φέρει εις πέρας μια αποστολή και τα έξοδα βαρύνουν τα συμμετέχοντα κράτη με διαδικασίες και αναλογία που ο συνασπισμός καθορίζει, χωρίς την εμπλοκή του ΟΗΕ.

Κεντρικό ρόλο στη διαδικασία αναλαμβάνει ο ΓΓ ΟΗΕ ο οποίος τίθεται αρμόδιος και υπεύθυνος παρακολούθησης των δραστηριοτήτων ως ενδιάμεσος κρίκος των εξουσιοδοτημένων συνασπισμών και του ΟΗΕ, μέσω των εκθέσεων που υποβάλλει. Στην πράξη όμως η εμπλοκή του αποφεύγεται από τον ίδιο βασισμένη στη θεώρηση ότι η επιχείρηση καθεαυτή δεν είναι του Οργανισμού αλλά κατ'εξουσιοδότησή του. Η συγκεκριμένη προσέγγιση κρίνεται μάλλον επιφανειακή καθώς και η επιχείρηση είναι προς όφελος του ΟΗΕ αλλά και ο ρόλος του ΓΓ είναι να επιτηρεί/παρακολουθεί αυτήν και ως εκ τούτου τίθεται ως καθόλα αρμόδιος να εξασφαλίσει την τήρηση του πλαισίου στο οποίο θα κινηθούν οι συνασπισμοί κρατών. Μπορεί δηλαδή ο έλεγχος να είναι περιορισμένος αλλά σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως απών και εξαρτάται σημαντικά από το σε ποιο βαθμό το ίδιο το ΣΑ θέλει να τον υλοποιήσει στην πράξη.

Θα ήταν σημαντική παράλειψη να θεωρήσουμε ότι οι κατ'εξουσιοδότηση επιχειρήσεις αφορούν αποκλειστικά χρήση στρατιωτικών μέτρων στο πλαίσιο του

¹²⁶ Εξαίρεση αποτελεί η αποστολή στην Κορέα στην οποία χρησιμοποιήθηκαν διακριτικά του ΟΗΕ αλλά δεν συγκαταλέγεται στις επιχειρήσεις αυτού.

¹²⁷ Αφορά πρόσωπα ορισθέντα από μία Κυβέρνηση ή ένα διακυβερνητικό οργανισμό με τη σύμφωνη γνώμη του αρμόδιου οργάνου του ΟΗΕ, πρόσωπα τα οποία έχουν προσληφθεί από το ΓΓ των ΗΕ ή από ειδική υπηρεσία ή από τη Διεθνή Υπηρεσία Ατομικής Ενέργειας, πρόσωπα τα οποία έχουν αναπτυχθεί από έναν ανθρωπιστικό εξωκυβερνητικό οργανισμό ή υπηρεσία βάσει συμφωνίας με το ΓΓ ΗΕ ή με ειδικευμένο οργανισμό ή με το Διεθνή Οργανισμό Ατομικής Ενέργειας.

άρθρου 42 και να επικεντρωθούμε σε αυτό λέγοντας ότι συνιστά την διαφορά σε σχέση με τις ειρηνευτικές αποστολές. Είναι γεγονός ότι στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων και λόγω της στρατιωτικής δυνατότητας των Οργανισμών όπως το NATO, αυτοί χρησιμοποιούνται κατά κόρον για την επιβολή της ειρήνης με τη χρήση βίας. Με μια προσεκτική ανάλυση διαπιστώνει κανείς ότι η συχνότητα χρησιμοποίησης είναι τέτοια που η σύνδεση τους έχει παρερμηνευτεί.

Οι περιφερειακοί Οργανισμοί δεν περιορίζονται αποκλειστικά σε κυρωτικές διαδικασίες έναντι παρανόμων συμπεριφορών. Αντιθέτως, αναλαμβάνουν σημαντικό έργο όσον αφορά για παράδειγμα στην προστασία ανθρωπιστικών ενεργειών παρέχοντας ασφάλεια με τη χρήση ή μη χρήση βίας. Ως εκ τούτου δεν αναλαμβάνουν έργο που κατά κύριο λόγο ανατίθεται σε ειρηνευτικές δυνάμεις του ΟΗΕ διατηρώντας έτσι την ουδετερότητα που χαρακτηρίζει αυτές και δεν συνδέεται με την επιβολή εξαναγκαστικών μέτρων σε συγκεκριμένο δρώντα. Παρόλα αυτά συνεχίζουν να συγκαταλέγονται σε επιχειρήσεις του κεφ. VII, ασχέτως εάν δεν καθορίζονται ρητά στην απόφαση του ΣΑ¹²⁸.

3.7 ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΠΟΥ ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΟΥΝΤΑΙ

Σε συνέχεια του νομικού καθεστώτος των δυνάμεων που συμμετέχουν σε ειρηνευτικές επιχειρήσεις, κρίνεται σκόπιμο να αναλυθεί το καθεστώς που διέπει τις εξουσιοδοτούμενες επιχειρήσεις σε Οργανισμούς καθότι οι ομοιότητες είναι εμφανείς αλλά η διαφοροποίηση είναι υπαρκτή.

Στην περίπτωση αυτή τυποποιημένες συμφωνίες θεσμικά αποδεκτές δεν λαμβάνουν χώρα, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει συγκεκριμένη διαδικασία και αρχές που να ορίζουν το πλαίσιο δράσης. Η εκάστοτε επιχείρηση αντιμετωπίζεται ως μεμονωμένη περίπτωση και πάνω σε αυτή οικοδομείται η συμφωνία με τις λεπτομέρειες που αφορούν συμμετοχή, κανόνες εμπλοκής, διαδικασίες και επιχειρησιακό σχέδιο. Όσο και αν αυτό ακούγεται γενικό και ενδεχομένως ασαφές, αποτελεί μέρος της διεθνούς πρακτικής στο πλαίσιο της ανάθεσης μιας επιχείρησης σε έναν περιφερειακό οργανισμό. Η εν λόγω "ασάφεια" εδράζεται

---

¹²⁸ Είναι γενική αρχή του ΟΗΕ και του ΣΑ να μην χαρακτηρίζει τις επιχειρήσεις ή να τις τοποθετεί σε συγκεκριμένο κεφάλαιο, προκειμένου να αποφύγει παρερμηνείες. Στηρίζεται όμως σε διατάξεις και άρθρα κεφαλαίων υποδεικνύοντας τον τρόπο χειρισμού της εκάστοτε περίπτωσης.

στην προαναφερθείσα αντίληψη ότι οι δυνάμεις αυτές ουσιαστικά δεν αποτελούν δυνάμεις του ΟΗΕ, ασχέτως αν λειτουργούν για λογαριασμό αυτού και κάτω από την εποπτεία του. Ως εκ τούτου δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις για να ενταχθούν στους κανόνες που διέπουν τις ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ και ο ίδιος δεν ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο της επιχείρησης, που όπως θα δούμε έχει νομικές συνέπειες.

Κύριο βασικό και αδιαμφισβήτητο στοιχείο αποτελεί η εντολή η οποία παρέχει το νομικό υπόβαθρο, τους σκοπούς, τη χρονική διάρκεια της επιχείρησης και οριοθετεί χωρίς να τον καταδεικνύει, στο βαθμό που επιθυμεί το ΣΑ, τον Οργανισμό ανάληψης δράσης.

Σημαντική εξέλιξη αποτελούν οι συμφωνίες ειρήνευσης¹²⁹ στις οποίες βασίζεται η εντολή και παρέχει τη βάση στην οποία στηρίζεται η μετέπειτα εξουσιοδότηση του ΣΑ. Αντίστοιχες με τις SOFA των ειρηνευτικών επιχειρήσεων υλοποιούνται SOFA και για τις κατ'εξουσιοδότηση επιχειρήσεις οι οποίες καθορίζουν το καθεστώς μεταξύ του Οργανισμού που αναλαμβάνει την επιχείρηση και του κράτους υποδοχής, διαδικασία που σε πολλές περιπτώσεις αντιμετώπισε αντικειμενικές δυσκολίες¹³⁰. Αντίστοιχες ειδικές συμφωνίες κατά περίπτωση συνάπτονται μεταξύ του περιφερειακού Οργανισμού και των συμμετεχόντων κρατών.

Σε τακτικό επίπεδο, ιδιαίτερης σημασίας είναι οι τεχνικές συμφωνίες (technical agreements) μεταξύ των δυνάμεων που αναπτύσσονται και του Οργανισμού επιλύοντας λεπτομέρειες που αφορούν λειτουργικά θέματα κυρίως, καθώς αποτελούν δυνάμεις που ναι μεν τον επιχειρησιακό έλεγχο έχει η οργάνωση αλλά την τακτική διοίκηση συνεχίζει να διατηρεί το κράτος αποστολής.

Τέλος ακόμα και στους κανόνες εμπλοκής δεν συναντάται ομοιομορφία ή κοινή πρακτική. Κάθε επιχείρηση διέπεται από τους δικούς της ROE οι οποίοι δύναται να τροποποιούνται και μέσα στην ίδια την επιχείρηση.

---

¹²⁹ Συμφωνία του DAYTON για την IFOR στη Βοσνία, συμφωνία της Βόννης για την ISAF κτλ.

¹³⁰ Τέτοια δυσκολία αντιμετωπίστηκε στην περίπτωση του Κοσσόβου στην οποία το καθεστώς της δύναμης ρυθμίστηκε αρχικά μονομερώς από την KFOR.

Σε πολλές περιπτώσεις το ΣΑ, ως αρμόδιο όργανο παροχής εξουσιοδότησης, καταδεικνύει μέτρα για την εκάστοτε δύναμη, ειδικότερα όταν σε μια περιοχή ενεργούν πέραν των δυνάμεων του συνασπισμού και ειρηνευτικές δυνάμεις δικές του ή όταν η μετάβαση από την μια δύναμη στην άλλη είναι επικείμενη¹³¹.

3.8 ΔΙΕΘΝΗΣ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑ (LEGALITY)- ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ (LEGITIMACY)

Για να μπορέσουμε να εντάξουμε τις επιχειρήσεις των Οργανισμών με εξουσιοδότηση, από άποψης νομιμότητας και νομιμοποίησης, απαιτείται όπως διευκρινισθούν οι όροι και η ουσιώδης διαφορά τους¹³². Έτσι στην μια περίπτωση αυτό που εκφράζει την νομιμότητα¹³³ μιας επιχείρησης είναι εάν πληροί τις αρχές του Χάρτη και στην συγκεκριμένη περίπτωση μετουσιώνεται μέσω της απόφασης του ΣΑ. Η επιχείρηση είναι νόμιμη εφόσον ακολουθεί τους διεθνείς κανόνες και διαδικασίες ενώ σε αντίθετη περίπτωση κρίνεται παράνομη.

Στην αντίπερα όχθη αξιολογείται η νομιμοποίηση που αφορά στην θεμιτή κατάσταση σε ηθικό επίπεδο. Ενδεχομένως να μην ακολουθεί τους καταγεγραμμένους κανόνες, να μην είναι συμβατή με το διεθνές δίκαιο αλλά να είναι ηθικά δικαιολογημένη και απαραίτητη, αποδεκτή από τη διεθνή κοινωνία (Alston-Mac Donald 2008). Η παρέμβαση στην προκειμένη περίπτωση μπορεί ευκολα να αξιολογηθεί ως νόμιμη ή παράνομη χωρίς ενδιάμεσες ερμηνείες. Αντίθετα η κρίση εάν είναι νομιμοποιημένη μια ενέργεια δεν ακολουθεί αυτή την τακτική. Οι συνθήκες αλλάζουν¹³⁴, η κατάσταση είναι ρευστή και η νομιμοποίηση εξαρτάται από τις εκάστοτε αντιλήψεις και τα αποτελέσματα (Poronski 2008).

¹³¹ Χαρακτηριστική περίπτωση είναι η δύναμη EUFOR CONGO η οποία συνέδραμε την MONUC των ΗΕ.

¹³² Η νομιμότητα αφορά στη δράση εντός του πλαισίου που θέτει ο νόμος, τόσο της εκτελεστικής, όσο και της δικαστικής εξουσίας αντίθετα η νομιμοποίηση αφορά το ηθικό πλαίσιο.

¹³³ Ο ΓΓ ΗΕ De Cuellar το 1991 θέτει το δίλημμα της νομιμότητας και νομιμοποίησης "Το δίκαιο των επεμβάσεων απέκτησε νέα δυναμική από τα πρόσφατα γεγονότα. Είμαστε μάρτυρες μιας μάλλον αμετάκλητης αλλαγής της κοινής στάσης προς την άποψη, ότι η υπεράσπιση των καταπιεζόμενων στο όνομα της ηθικής θα πρέπει να υπερισχύει των συνόρων και των κειμένων νόμων".

¹³⁴ Τη δεκαετία του 60 το ΣΑ καταδίκασε την Ισραηλινή παραβίαση των συνόρων της Αργεντινής προκειμένου να συλλάβει εγκληματία πολέμου. Το ίδιο συμβούλιο 30 χρόνια αργότερα προώθησε και υποστήριξε αυτήν την τακτική, απαιτώντας από τα κράτη να φέρουν στα διεθνή δικαστήρια εγκληματίες πολέμου της Ρουάντα και της πρώην Γιουγκοσλαβίας

Ο συνδυασμός των παραπάνω μας οδηγεί να κατατάξουμε τις διεθνείς επεμβάσεις σε 4 πιθανές κατηγορίες οι οποίες έχουν παρουσιασθεί στο παρελθόν:

- Νόμιμη και νομιμοποιημένη επέμβαση που αποτελούν και την πιο συνηθισμένη περίπτωση καθώς από ηθικής άποψης η επέμβαση απαιτείται αλλά κατοχυρώνεται και από την απόφαση του ΣΑ.
- Παράνομη και νομιμοποιημένη επέμβαση. Αφορά στην επέμβαση στο Κόσσοβο το 1999 που κατά πολλούς μελετητές ήταν δικαιολογημένη για ανθρωπιστικούς λόγους αλλά παράνομη (illegal but justified), καθότι δεν είχε την προαπαιτούμενη εξουσιοδότηση, αντίληψη η οποία δεν μας βρίσκει σύμφωνους. Παρόμοια συμπεριφορά συναντούμε και στην δράση της ECOWAS¹³⁵ στη Λιβερία το 1990 για κατάπαυση του πυρός στον εμφύλιο πόλεμο¹³⁶, όπως και στη Σιέρα Λεόνε το 1997¹³⁷.
- Παράνομη και μη νομιμοποιημένη με χαρακτηριστικό παράδειγμα τον 2ο πόλεμο στον Κόλπο του 2003, παρά τις προσπάθειες να νομιμοποιηθεί εκ των υστέρων με τη χρήση της τακτικής του Κοσσόβου.
- Νόμιμη αλλά μη νομιμοποιημένη. Το βέτο της Κίνας και Ρωσίας στην περίπτωση του Κοσσόβου αποτελεί μια νόμιμη ενέργεια σύμφωνα με τις αρχές του ΟΗΕ, αλλά μη νομιμοποιημένη με βάση το ανθρωπιστικό δίκαιο.

Γίνεται κατανοητό ότι στην περίπτωση των διεθνών επεμβάσεων, εφόσον δεν τηρούνται και τα δύο ταυτόχρονα, ελλοχεύουν κίνδυνοι αυθαίρετης συμπεριφοράς και παρεμβατικότητας όπως θα αναλυθεί παρακάτω. Η νομιμοποίηση παρέχει τεράστια ευελιξία και ταχύτητα επίλυσης κρίσεων. Στην αντίπερα όχθη δημιουργεί προηγούμενα, τα οποία σε μελλοντική προσπάθεια να ταυτιστούν καταστάσεις, οδηγεί σε αυθαίρετες συμπεριφορές με ολέθριες συνέπειες.

¹³⁵ Οικονομική Κοινότητα των Κρατών της Δυτικής Αφρικής η οποία συνέστησε την ECOMOG ως στρατιωτικό σκέλος

¹³⁶ Η εξουσιοδότηση ήρθε 2 χρόνια αργότερα με την απόφαση 788/92 η οποία νομιμοποιεί την επέμβαση της ECOWAS.

¹³⁷ Το ΣΑ με την 1132/97 νομιμοποίησε τα ήδη αναληφθέντα, εδώ και μήνες, οικονομικά και διπλωματικά μέτρα-κυρώσεις της ECOWAS.

Η νομιμοποίηση ενδυναμώνει την νομιμότητα, παρέχει κοινωνική αποδοχή και αυξάνει την ισχύ της αρχών και των συνθηκών. Κρίνεται χρήσιμη εφόσον η νομιμότητα είναι περιορισμένη ή αδυνατεί να επιλύσει σοβαρές κρίσεις παρέχοντας διεθνή προστασία ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αποδίδοντας δικαιοσύνη. Η σχέση των δύο εννοιών είναι αμφίδρομη. Η νομιμότητα χρειάζεται τη νομιμοποίηση καθώς δεν μπορεί να γίνει σεβαστή χωρίς αυτή. Αντιθέτως η νομιμοποίηση πρέπει να βασίζεται στη νομιμότητα για να αποφευχθεί η αυθαιρεσία.

3.8.1 "Νομιμότητα"..... εκ των υστέρων

Η εκ των υστέρων νομιμότητα μιας επιχείρησης έρχεται σε αντίθεση με το άρθρο 53 του Χάρτη, το οποίο απαγορεύει την ανάληψη πρωτοβουλίας από Οργανισμούς, για λήψη μέτρων με χρήση βίας ή μη, χωρίς προηγούμενη εξουσιοδότηση. Αν και η χρονική παροχή εξουσιοδότησης δεν αποτυπώνεται ξεκάθαρα, δηλαδή δεν αναφέρεται πουθενά εάν αυτή πρέπει να είναι πριν ή μετά την λήψη μέτρων, η τυχόν εκ των υστέρων απόφαση θα άνοιγε τους "ασκούς του Αιόλου" για μονομερείς επεμβάσεις η οποίες θα αναζητούσαν εξουσιοδότηση δημιουργώντας τετελεσμένα γεγονότα (Σισιλιάνος 2003, 193) .

Δυστυχώς και σε αυτή την περίπτωση η πρακτική δεν απουσιάζει. Σε τρεις τουλάχιστον περιπτώσεις¹³⁸ η νομιμότητα "άργησε" να αποδοθεί εγείροντας πρώτον, σοβαρά ερωτηματικά για το κατά πόσον είναι συμβατή με τις αρχές του Χάρτη και δεύτερον κατά πόσο ήταν ανεπηρέαστη έκφραση του ΣΑ ή επείγουσα ανάγκη κατοχύρωσης της επέμβασης προκειμένου να γίνει αποδεκτή από τη διεθνή κοινότητα. Παράλληλα η θέσπιση προϋποθέσεων για την εκ των υστέρων νομιμότητα, όπως υποστηρίζεται¹³⁹ δεν προάγει τη ορθή λειτουργία του Οργανισμού και την εφαρμογή των αρχών του Χάρτη.

Η αλήθεια κρύβεται κάπου στη μέση καθώς τυχόν καθυστέρηση στην επέμβαση ενόψει απόφασης του ΣΑ έχει ολέθριες συνέπειες ενώ αντίθετα η εκ των

¹³⁸ Επέμβαση NATO στο Κοσσυφοπέδιο το 1999, της ECOWAS στη Σιέρα Λεόνε το 1990 και Λιβερία το 1997.

¹³⁹ Σύμφωνα με τον Λ.Α. Σισιλιάνο η ρητή-ξεκάθαρη εξουσιοδότηση, ο σαφής και περιγεγραμμένος στόχος και η χρονικά απόδοση της εντολής κατά την εξέλιξη της επιχείρησης αποτελούν τις *minimum* προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά προκειμένου να αποφευχθούν καταχρήσεις (Σισιλιάνος 2003, 204).

υστέρων απόφαση υποκρύπτει πολιτική χροιά και σκοπιμότητα που ακόμα και αν δεν υφίσταται, εγείρει σοβαρές αμφιβολίες.

3.8.2 Η Σιωπηρή Αποδοχή ως Έκφραση Εξουσιοδότησης

Η αποδεδειγμένη αδράνεια του ΣΑ κατά το παρελθόν αλλά και προσφάτως, έθεσε τις βάσεις για μια νέα διαφωνία όσον αφορά στη δυνατότητα επέμβασης. Η αδράνεια μπορεί να είναι χρονική αλλά και εννοιολογική. Είναι γεγονός ότι η γενικότητα κάποιων αρχικών αποφάσεων του ΣΑ σε μια σύγκρουση, έδωσε το δικαίωμα για αντιδράσεις όσον αφορά στην αποφασιστικότητα του οργάνου. Έτσι δόθηκε στο παρελθόν το έρεισμα για μονομερείς επεμβάσεις, κατά παράβαση των αρχών του Χάρτη, εκμεταλλευόμενοι οι επεμβαίνοντες την αδυναμία αυτή σε μια προσπάθεια να δικαιολογήσουν τη δράση τους.

Αν και το ΣΑ σαν όργανο, δεν μπορούσε να αντιδράσει διαφορετικά σε περίπτωση εφαρμογής veto, ο θεσμικός αυτός περιορισμός αδυνατεί να αποτελέσει αφορμή για μονομερή κρατική βία, καθώς δεν συμβαδίζει με κανένα διεθνή κανόνα. Ως εκ τούτου, η παλαιότερη κατά κύριο λόγο, πρακτική που ταύτιζε την αδράνεια με την άρρητη εξουσιοδότηση, δεν μπορεί να είναι αποδεκτή.

Παράλληλα η απουσία καταδικαστικής απόφασης από το ΣΑ για επεμβατική δραστηριότητα δεν αποτελεί ικανή και αναγκαία συνθήκη νομιμότητας των ενεργειών. Εάν η καταδίκη συγκεκριμένης μορφής βίας είναι ένδειξη παρανομίας, δεν ισχύει και το αντίστροφο καθώς αναπτύσσεται μια πληθώρα λόγων που ωθούν πολλούς να αρνηθούν ή να σιωπήσουν σε δικαιολογημένη καταδίκη (Τσιτσελίκης 2001, 56).

3.9 Η ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΕΚΑΣΤΟΤΕ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

Η γενικότητα των αποφάσεων αποτέλεσε ένα από τα κυρίαρχα αντικείμενα μελέτης της διεθνούς κοινότητας στις κατ'εξουσιοδότηση επιχειρήσεις. Ο τρόπος που ο εκάστοτε δρώντας αναλάμβανε πρωτοβουλία στο πλαίσιο της απόφασης κατόπιν ανάλυσης αυτής, έχει εξαιρετικό ενδιαφέρον. Για παράδειγμα η ανάληψη δράσης των ισχυρών δυνάμεων για πάταξη της τρομοκρατίας μετά την άνθιση αυτής και την απόφαση του ΣΑ, δημιούργησε ερωτηματικά για τα όρια της

απόφασης. Είναι γεγονός ότι καμιά απόφαση δεν εξουσιοδοτούσε κράτη ή συμφωνίες να αναλάβουν ανεξέλεγκτη δράση με συγκεκριμένα μέτρα για να αντιμετωπισθεί το φαινόμενο. Παρόλα αυτά όλες οι ενέργειες των ισχυρών δυνάμεων που επλήγησαν περισσότερο από την τρομοκρατία, βασίσθηκαν στις αποφάσεις αυτές που καταδίκασαν κατά κύριο λόγο το φαινόμενο αλλά δεν καλούν κάποιον φορέα για συγκεκριμένες δράσεις.

3.10 ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗ ΚΑΙ ΑΔΙΚΙΟΠΡΑΞΙΑ-ΑΠΟΔΟΣΗ ΑΔΙΚΟΠΡΑΞΙΑΣ-ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

3.10.1 Η Έννοια της Ευθύνης

Η έννοια της ευθύνης των ΔΟ, στο πλαίσιο εφαρμογής των κανόνων του Διεθνούς Δικαίου οριοθετήθηκε από την επιτροπή Διεθνούς Δικαίου (ΔΔ) το 2011, καθότι αυτοί ως υποκείμενα ΔΔ και οντότητες με νομική προσωπικότητα¹⁴⁰ υπέχουν ευθύνη για τις άδικες πράξεις ή παραλείψεις τους, με ετοιμότητα να υποστούν τις συνέπειες της συμπεριφοράς τους (Δούση, 168). Παρότι η ατομική ευθύνη διαχωρίζεται από την ευθύνη του ΔΟ, αυτές εμπλέκονται όταν το άτομο λειτουργεί στο πλαίσιο του Οργανισμού ως όργανο ή υπάλληλος αυτού, εν προκειμένω σε μια ειρηνευτική επιχείρηση. Έτσι μια παραβατική συμπεριφορά μέλους δημιουργεί υποχρέωση για επανόρθωση της ζημιάς σε οποιονδήποτε εγείρει αξιώσεις, ενώ καθόσον οι ΔΟ δεν διαθέτουν μηχανισμούς άσκησης ποινικής αξιολόγησης, την αρμοδιότητα αυτή ασκούν τα κράτη προέλευσης των δυνάμεων που συμμετέχουν, με βάση τις συμφωνίες που συνάπτονται.

Συγκεκριμένα για τους ΔΟ που λειτουργούν κατ'εξουσιοδότηση του ΟΗΕ διαθέτουν νομική προσωπικότητα πιο περιορισμένης μορφής από αυτήν του ΟΗΕ, η οποία προβλέπεται ρητά στα άρθρα των ιδρυτικών τους συνθηκών¹⁴¹.

3.10.2 Απόδοση Αδικοπραξίας

¹⁴⁰ Η νομική προσωπικότητα του ΟΗΕ αν και δεν καθορίζεται σε διάταξη του Χάρτη, προβλέφθηκε από απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου στην "Γνωμοδότηση σχετικά με την Επανόρθωση των Ζημιών στην Υπηρεσία των ΗΕ".

¹⁴¹ Για την ΕΕ προβλέπεται στην "Ενοποιημένη Απόδοση της Συνθήκης για την ΕΕ" και στην Αφρικανική Ένωση στη "Γενική Συνθήκη για Δικαιώματα και Ασυλίες του Οργανισμού ΑΕ".

Για να στοιχειοθετηθεί μια άδικη πράξη σε ένα ΔΟ πρέπει να αποδοθεί στον ΔΟ, να αποδειχθεί η παραβίαση διεθνούς υποχρέωσης που πηγάζει από τις γενικές αρχές δικαίου, το διεθνές έθιμο, από τις συναπτόμενες συμφωνίες και συνθήκες και να μην αίρεται ο άδικος χαρακτήρας της (Π. Νάσκου-Περράκη 2015, 80). Όσον αφορά το δεύτερο και τρίτο σκέλος τα πράγματα είναι ξεκάθαρα καθότι είναι καταγεγραμμένες όλες αυτές οι αρχές που εν δυνάμει παραβιάζονται και οι εξαιρέσεις τους. Η δυσκολία έγκειται στο να προσδιορισθεί σε ποιον φορέα αποδίδεται η άδικη συμπεριφορά ή παράλειψη.

Η άδικη συμπεριφορά αποδίδεται ευθέως στον κύριο Οργανισμό όταν εκτελείται από όργανο ή αντιπρόσωπο αυτού, από όργανο κράτους και από όργανο ή αντιπρόσωπο ΔΟ που διατέθηκε στον πρωτεύοντα Οργανισμό¹⁴². Η παραπάνω αναφορά θέτει τον Οργανισμό προ των ευθυνών του για οποιαδήποτε ενέργεια ή παράλειψη τέτοια στο πλαίσιο μιας ειρηνευτικής αποστολής. Η προϋπόθεση που τίθεται είναι ο πρωτεύον Οργανισμός (ΟΗΕ) να ασκεί τον "αποτελεσματικό έλεγχο" (effective control) στις πράξεις του υποκειμένου που ενεργεί εκ μέρους του. Με βάση τα προαναφερθέντα για τη Διοίκηση και έλεγχο των τμημάτων που ενεργούν στο πλαίσιο μιας συμφωνίας και κατ'εξουσιοδότηση του ΟΗΕ, ειδικότερα στο πλαίσιο του κεφ. VII, γίνεται κατανοητό ότι η ευθύνη μπορεί να μετατοπισθεί στο κράτος προέλευσης του τμήματος ή ατόμου¹⁴³, στον Οργανισμό που έχει αναλάβει την αποστολή στο επιχειρησιακό επίπεδο¹⁴⁴, (πχ NATO) και στον ίδιο τον ΟΗΕ που παρέχει την εξουσιοδότηση της αποστολής.

3.10.3 Απόδοση Ευθύνης σε Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις του ΟΗΕ

Ο "αποτελεσματικός έλεγχος" στις αποστολές αυτές θεωρείται ότι ασκείται από τον ίδιο τον ΟΗΕ μέσω του ΣΑ λόγω της εντολής και του καθορισμού του ΓΓ και του τμήματος Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων, που λαμβάνουν το ρόλο της Διοίκησης και ελέγχου της επιχείρησης. Παρόλα αυτά η ευθύνη του Οργανισμού θα πρέπει να εκτιμηθεί συνεξετάζοντας και άλλους παράγοντες, ιδιαίτερα κρίσιμους, όπως είναι η χρονική στιγμή που τελέσθηκε η άδικη πράξη, κάτω υπό πιο καθεστώς βρισκόταν ο παραβάτης τη δεδομένη στιγμή και η ίδια η πράξη εάν

¹⁴² UN Doc A66/10(2011), Άρθρο 7 "Σχέδιο Άρθρων για την Ευθύνη ΔΟ για Διεθνείς Αδικοπραξίες"

¹⁴³ Έχει τη Διοικητική Διοίκηση των τμημάτων που συνεισφέρει

¹⁴⁴ Έχει τον επιχειρησιακό έλεγχο της επιχείρησης

ήταν σε εκτέλεση εντολής του ΟΗΕ ή του κράτους προέλευσης¹⁴⁵ ή επαφίονταν σε προσωπικά κίνητρα¹⁴⁶. Έτσι ενώ φαινομενικά οποιαδήποτε ενέργεια αποδίδεται στον φορέα άσκησης αποτελεσματικού ελέγχου, σε ειδική περιπτώσεις η ευθύνη βαρύνει το κράτος εφόσον η ενέργεια εκτελείται κατά παράβαση των αρχών του ΟΗΕ (*ultra vires*) και ο αποτελεσματικός έλεγχος αμφισβητείται στην πράξη¹⁴⁷. Σε αυτήν την περίπτωση ο Οργανισμός απαλλάσσεται της ευθύνης η οποία μεταβιβάζεται στο κράτος προέλευσης όπως και η ποινική δικαιοδοσία¹⁴⁸. Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων όμως η ευθύνη του Οργανισμού δεν δύναται να παραμερισθεί¹⁴⁹, ως κύριος φορέας έκφρασης ελέγχου, που ακόμα και εάν στην πράξη δεν θα μπορούσε να αλλάξει την πορεία των γεγονότων, οφείλει να αναλάβει την ευθύνη και να υποστεί τις συνέπειες¹⁵⁰.

3.10.4 Απόδοση Ευθύνης στις Επιχειρήσεις από Οργανισμούς κατ' Εξουσιοδότηση του ΟΗΕ

Στη περίπτωση αυτή η ευθύνη του ΟΗΕ περιορίζεται στο ελάχιστο, χωρίς να αφαιρείται. Ο έλεγχος εκφεύγει από την αρμοδιότητα του Οργανισμού που έχει την εποπτεία και μεταβιβάζεται στον περιφερειακό Οργανισμό που αναλαμβάνει να φέρει εις πέρας την αποστολή ή στο Κράτος που αναλαμβάνει την εντολή, είτε μεμονωμένα, είτε στο πλαίσιο συμφωνίας¹⁵¹. Ο σχεδιασμός και η εκτέλεση των επιχειρήσεων αφορά στο συνασπισμό που διαθέτει τα μέσα υλοποίησης και ως εκ τούτου η έννοια του "αποτελεσματικού ελέγχου" ως κρίσιμο στοιχείο αδικοπραξίας, δεν μπορεί να αποδοθεί στον πρωτεύοντα Οργανισμό. Αυτός, όπως αναφέρθηκε, περιορίζεται σε μια ενημέρωση των εξελίξεων

¹⁴⁵ Παράδειγμα εντολής από τα κράτη προέλευσης είναι οι επιχειρήσεις της UNOSOM II στη Σομαλία το 1993, στις οποίες τα στρατεύματα ελάμβαναν εντολές από τους εθνικούς φορείς ου ερχόντουσαν σε αντιδιαστολή με τις διαταγές του Διοικητή της ειρηνευτικής δύναμης.

¹⁴⁶ Χαρακτηριστικές περιπτώσεις παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων όπως απόπειρες βιασμού, σεξουαλικής παρενόχλησης, λεηλασιών και εκμετάλλευσης από κυανόκρανους.

¹⁴⁷ Έντονα αμφισβητήθηκε ο έλεγχος της UNOMSIL στη Σιέρα Λεόνε το 1998 καθώς ο επικεφαλής του Νιγηριανού τμήματος αρνήθηκε να εκτελέσει τις επιταγές του Ινδού Διοικητή.

¹⁴⁸ Δεν αποκλείεται η ευθύνη να μοιράζεται και στους 2 φορείς εφόσον αποδεικνύεται κάτι τέτοιο.

¹⁴⁹ Ευθύνη αποδόθηκε στον ΟΗΕ κατά την δράση της ΟΝΥΚ στο Κονγκό και της UNDOF στα υψώματα του Γκολάν το 1974.

¹⁵⁰ Αντιπροσωπευτικό παράδειγμα αποτελεί η υπόθεση των αδελφών Brahimi κατά της Γαλλίας και του ΝΑΤΟ, στο πλαίσιο της ΚFOR στο Κόσσοβο που παρότι οι συγγενείς των παθόντων στράφηκαν σε αυτές, το Διεθνές Δικαστήριο αποφάσισε ότι η ευθύνη αναλογεί στην UNMIK που εφόσον ενεργούσε υπό τον ΟΗΕ και στο πλαίσιο ελέγχου του, αποδόθηκε σε αυτόν.

¹⁵¹ Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να δοθεί στην πρώτη επιχείρηση του ΟΗΕ στην Κορέα στην οποία η Ρωσία και η Κίνα αξίωσαν αποζημίωση από τις ΗΠΑ ενώ αυτές ισχυρίστηκαν ότι υπεύθυνος ήταν ο ΟΗΕ. Εν τέλει απεδείχθη πολύ αργότερα ότι το ΣΑ δεν είχε τον αποτελεσματικό έλεγχο της πολυεθνικούς δυνάμεις και ως εκ τούτου δεν έφερε την ευθύνη αδικοπραξίας.

προκειμένου να προβεί σε λήψη νέας απόφασης για παράταση ή διακοπή των επιχειρήσεων τηρώντας τα τυπικά κριτήρια της εποπτείας. Τα παραπάνω δεν αποδεικνύουν αποτελεσματικό έλεγχο και σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να ληφθούν ως τέτοιος για τον ΟΗΕ, ενώ τα ίδια τα ΗΕ αρνούνται να αναγνωρίσουν τέτοια ευθύνη (Δούση 2008, 228). Η ευθύνη περιορίζεται στον περιφερειακό Οργανισμό ή στο υπεύθυνο κράτος που ηγείται της επιχείρησης¹⁵² ή ακόμα και στα κράτη προέλευσης¹⁵³, με βάση αυτά που αναφέρθηκαν παραπάνω αναλόγως συνθηκών. Η περίπτωση που αιτιολογείται η ευθύνη του ΟΗΕ θα ήταν να έχει ο ίδιος δώσει εξουσιοδότηση για τέλεση άδικης πράξης κάτι που φαντάζει αδύνατο. Η ιδιάζουσα περίπτωση του επιμερισμού των ευθυνών που καθορίζεται από τις ειδικές συνθήκες τέλεσης του αδικήματος αν και αιτιολογείται σαφώς, δεν έχει βρει απήχηση στη διεθνή πρακτική.

Όλες οι περιπτώσεις που έχουν καταγραφεί σαν ιστορικά γεγονότα, παρότι κατέληξαν σε ευθύνη του ενός ή του άλλου δρώντα, υποκρύπτουν ενδεχομένως συνυπευθυνότητα πρώτον διότι ποτέ ο αποτελεσματικός έλεγχος δεν μπορεί να εντοπισθεί και να αποτυπωθεί με ακρίβεια, δεύτερον διότι στην πράξη οι καταστάσεις διαφέρουν κατά πολύ από την θεωρητική προσέγγιση και τέλος διότι οι μαρτυρίες των γεγονότων από τους παρόντες είναι συχνά αντικρουόμενες και δεν μπορεί να προσεγγισθούν οι ιδιάζουσες συνθήκες κατά την τέλεση αδικοπραξίας.

Η ιστορία έχει αποδείξει ότι ελάχιστες φορές τα ΗΕ ανέλαβαν την πλήρη ευθύνη της αδικοπραξίας από επιχειρήσεις του κεφ. VII που εξουσιοδότησαν σε κράτη ή περιφερειακούς οργανισμούς. Στο πλείστο των περιπτώσεων η διεθνής ευθύνη καταμερίσθηκε στα συμμετέχοντα κράτη ή στο επικεφαλής κράτος που αναγκάστηκε να αποδεχθεί τις συνέπειες.

---

¹⁵² Παράδειγμα αποτελεί η επιχείρηση Turquoise στη Ρουάντα, τα ολέθρια αποτελέσματα της οποίας βαρύνουν την χώρα που ηγείτο της επιχείρησης, τη Γαλλία.

¹⁵³ Υπόθεση Mothers of Srebrenica κατά Ολλανδίας, ως υπεύθυνη της σφαγής στην ομώνυμη περιοχή. Η ευθύνη αποδόθηκε στην Ολλανδία και όχι στα ΗΕ καθώς αυτά δεν ασκούσαν αποτελεσματικό έλεγχο στην επιχείρηση για παράλειψη προστασίας άμαχου πληθυσμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΥΠΟ ΚΕΦ. VII

4.1 .....Η ΜΗ ΕΠΕΜΒΑΣΗ, ΩΣ ΑΡΧΗ...

Η μη επέμβαση στα εσωτερικά δρώμενα ενός κράτους κατοχυρώνεται από το άρθρο 2 παρ 7 του Χάρτη¹⁵⁴. Αν και ο όρος δεν διαπνέεται από δυσκολία ανάλυσης, παρατηρήθηκε με την πάροδο του χρόνου ότι δημιουργεί ασάφειες καθότι το ρήμα επεμβαίνω δεν επεξηγείται επαρκώς, αν και βεβαία συνδέεται με τον εξαναγκασμό στο τελευταίο εδάφιο του άρθρου¹⁵⁵ (Τσιτσελίκης 2001, 28). Το Διεθνές Δικαστήριο ανέδειξε την απαγόρευση επέμβασης στην υπόθεση της Νικαράγουα, τονίζοντας την ευχέρεια διαχείρισης των εσωτερικών υποθέσεων ενός κράτους από το ίδιο, η οποία βέβαια αναιρείται μπροστά στον κίνδυνο της διατήρησης της ειρήνης κατά το κεφ. VII του Χάρτη και κατόπιν εντολής του ΣΑ, ως μοναδική εξαίρεση στον κανόνα¹⁵⁶. Η δυνατότητα του εκάστοτε κράτους να διευθετεί τις υποθέσεις στο εσωτερικό και εξωτερικό είναι συνέπεια δύο θεμελιωδών κανόνων του ΔΔ: Της κρατικής κυριαρχίας και της ισότητας όλων των κρατών μεταξύ τους. Η αποδοχή της μη επέμβασης συνεπάγεται την αποδοχή της κρατικής κυριαρχίας και του δικαιώματος αυτοδιάθεσης που πρέπει να διασφαλίζονται με κάθε τρόπο (Π. Ήφαιστος, 1999, 336).

Η επέμβαση ως όρος δεν αφορά μόνο τη λήψη μέτρων που προϋποθέτουν τη χρήση βίας ή απειλή χρήσης στρατιωτικών δράσεων. Επεκτείνεται και σε άλλα μέτρα οικονομικού και διπλωματικού χαρακτήρα, τα οποία περιορίζουν την κυριαρχία του κράτους. Είναι γεγονός ότι όσο πιο ευρύ είναι ένα πεδίο έννοιας, τόσο δυσκολότερο είναι να οριοθετηθεί, θέτοντας από πολλούς υπό αμφισβήτηση την προαναφερθείσα διεύρυνση.

---

¹⁵⁴ Σειρά από ψηφίσματα του ΟΗΕ έχουν ενισχύσει την αρχή της μη επέμβασης όπως η Διακήρυξη του 1965 για τη μη αποδοχή της επέμβασης στα εσωτερικά των κρατών και αυτή του 1970 για τις φιλικές σχέσεις.

¹⁵⁵ "Η αρχή της μη επέμβασης δεν πρέπει να εμποδίζει την εφαρμογή των εξαναγκαστικών μέτρων που προβλέπονται από το κεφ. VII".

¹⁵⁶ Πέραν της νόμιμης άμυνας που η έννοια της δεν πρέπει να συνδέεται με την παρούσα εξαίρεση.

4.2 ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ Η' ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΕΠΕΜΒΑΣΗ

Ανθρωπιστική παρέμβαση (humanitarian intervention) θεωρείται οποιαδήποτε ενέργεια με τη χρήση βίας ή με την απειλή χρήσης αυτής σε ένα ξένο έδαφος, με σκοπό την προστασία των ατόμων που δεν έχουν την ίδια ιθαγένεια¹⁵⁷ με τον παρεμβαίνοντα δρώντα (Σατλάνης 2005,251). Στον παραπάνω ορισμό, για να τον θέσουμε πιο ολοκληρωμένο, θα λέγαμε ότι η μη έγκριση (συναίνεση) από το κράτος στο οποίο ασκείται βία, είναι απαραίτητη. Ακόμα όμως και αυτή η προσθήκη δημιουργεί ερωτηματικά. Ποιος αντιπροσωπεύει το κράτος που δίνει συναίνεση; Η κυβέρνηση ή κάποιος άλλος; Ποια από τις αντιμαχόμενες πλευρές σε μια εμφύλια διαμάχη παραβιάζει τα δικαιώματα του ανθρώπου;

Η επέμβαση σαν έννοια δεν εμφανίσθηκε ξαφνικά, ούτε πρόσφατα. Παρόλα αυτά αποτελεί μία από τις πλέον διαφορούμενες έννοιες λόγω της αδυναμίας να περιγραφεί με ένα κοινά αποδεκτό ορισμό. "Η επέμβαση αποτελεί ένα φαινόμενο της διεθνούς πολιτικής κατά το οποίο το διεθνές δικαίωμα συγκρούεται με το εσωτερικό συμφέρον και η διεθνής πολιτική τέμνεται με την εσωτερική" (Wight 1998, 165).

Αξιοσημείωτο είναι ότι όλες οι επεμβάσεις ανθρωπιστικού και μη χαρακτήρα, έχουν λάβει χώρα σε κράτη λιγότερο ισχυρά έως αδύναμα αλλά και σε κράτη που τα συμφέροντά τους δεν συνδέονται άμεσα με μεγάλες δυνάμεις στον πλανήτη. Αντιθέτως είναι συχνές οι επεμβάσεις με την κάλυψη της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σε κράτη στα οποία τα πολιτικά συμφέροντα των ισχυρών επεκτείνονται έμμεσα ή άμεσα.

Ο Χάρτης του ΟΗΕ, αναλύοντας προσεκτικά τις έννοιες, δεν αναφέρεται στην ανθρωπιστική επέμβαση ως εξαίρεση στον κανόνα της χρήσης βίας. Αντιθέτως αναφέρεται στην εδαφική ακεραιότητα και ανεξαρτησία και πάνω σε αυτήν τοποθετείται η εξαίρεση. Παρόλα αυτά όταν καταπατούνται παράφορα τα ανθρώπινα δικαιώματα η διεθνής πρακτική, μέσω της αποδοχής της ενέργειας, έχει δείξει ότι η εξαίρεση του κανόνα ισχύει και εδώ θέτοντας έτσι τις βάσεις για τη

¹⁵⁷ Η επέμβαση ανθρωπιστικού χαρακτήρα σε όφελος των πολιτών του επεμβαίνοντος υπεισέρχεται στο δικαίωμα στην άμυνα και έχει παρουσιασθεί πολλές φορές στο παρελθόν.

δημιουργία εθιμικού κανόνα. Η χρήση βίας δηλαδή είναι ανεκτή, αποδεκτή και σύμφωνη με τους σκοπούς του Χάρτη.

Το Διεθνές Δικαστήριο διαπίστωσε ότι για να μην χαρακτηριστεί καταδικαστέα μια ανθρωπιστική επέμβαση θα πρέπει να περιορίζεται στους σκοπούς του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού και να προσφέρεται χωρίς διάκριση¹⁵⁸. Σημαντική θεωρείται και η αποσαφήνιση της διαφοράς μεταξύ ανθρωπιστικής βοήθειας και ανθρωπιστικής παρέμβασης, καθώς η πρώτη αφορά στην εξασφάλιση των σκοπών του Ερυθρού Σταυρού, την οποία το κράτος υποδοχής δεν νομιμοποιείται να αρνηθεί, ενώ η δεύτερη ενέχει το στοιχείο της βίας (Τσιτσελίκης 2001, 133,140). Δυστυχώς όμως και σε αυτή την περίπτωση τα όρια είναι δυσδιάκριτα και πολλές φορές οι δύο έννοιες συνδέονται, εμπλέκονται και αλληλοκαλύπτονται. Η επέμβαση απαιτείται για την εξασφάλιση της ανθρωπιστικής βοήθειας και η χρήση στρατιωτικών μέτρων και πιθανώς βίας είναι απαραίτητη προκειμένου να εξασφαλισθεί η απρόσκοπτη παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας σε μια δυσπρόσιτη περιοχή λόγω των συρράξεων.

Η έννοια αναπτύσσει αντιδράσεις, όχι επειδή δεν γίνεται αντιληπτή η σημασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αλλά, διότι ταυτίζει τον ανθρωπιστικό ρόλο της παρέμβασης με το στρατιωτικό της επέμβασης, καθόσον σύμφωνα με πολλούς, όταν η διεθνής βοήθεια στηρίζει την στρατιωτική παρουσία, δεν μπορεί να θεωρηθεί ανθρωπιστικού χαρακτήρα, ενώ όσο πιο πολιτικοποιημένη είναι η βοήθεια, τόσο λιγότερο αποτελεσματική είναι¹⁵⁹.

Είναι γεγονός ότι ένα μεγάλο μέρος μελετητών δεν μπορεί να ανεχτεί άλλη εξαίρεση του άρθρου 2 παρ 4, πέραν αυτής που αναγράφεται ρητά στο Χάρτη. Αυτό θα δημιουργούσε σοβαρή αδυναμία καθώς θα νομιμοποιούσε εν μέρει μια μονομερή επέμβαση από κράτος ή σύνολο κρατών. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η κλασική παρέμβαση περιλαμβάνει την επιβολή βούλησης με βία, τότε η ανθρωπιστική παρέμβαση αποτελεί άμεση πρόκληση για την ίδια την έννοια της

---

¹⁵⁸ "The Court recalls that if the provision of "humanitarian assistance" is to escape condemnation as a11 intervention in the internal affairs of another State, it must be limited to the purposes hallowed in the practice of the Red Cross, and above all be given without discrimination" ICJ 27 June 1986, par .239-245.

¹⁵⁹<http://www.europarl.europa.eu/news/el/headlines/world/20110415STO17907/anthropistike-parembase-e-stratiotike-epembase>.

κυριαρχίας¹⁶⁰. Παρόλο που η παρέμβαση είναι παράνομη πράξη βάση της αρχής της "μη ανάμειξης"¹⁶¹, η διεθνής πρακτική έδειξε ότι ορισμένες παρεμβάσεις θεωρούνται νόμιμες και όχι μόνο επιτρέπονται αλλά απαιτούνται προκειμένου να προασπιστούν τα δικαιώματα λαών. Αν και από τους υποστηρικτές της ανθρωπιστικής επέμβασης έχουν τεθεί προϋποθέσεις¹⁶² προκειμένου να αναληφθεί δράση, οι αντίπαλοι τους υποστηρίζουν ότι το μέγεθος της αυθαιρεσίας θα ήταν ανεξέλεγκτο, όταν με αφορμή την ανθρωπιστική παρέμβαση θα επιτυγχάνονταν πολιτικοί σκοποί. Θα αποτελούσε δηλαδή μιας πρώτης τάξεως ευκαιρία, να καλυφθεί κάτω από την ομπρέλα της ανθρωπιστικής επέμβασης, οποιαδήποτε μονομερής επέμβαση, η όποια θα απαιτούσε αιτιολόγηση δημιουργώντας ανεξέλεγκτη εννοιολογική σύγχυση.

Παράλληλα η δυσαναλογία στη χρήση βίας σε σχέση με το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα και οι σημαντικά χειρότερες επιπτώσεις σε σχέση με το όφελος από αυτήν, αποτελούν ισχυρό επιχειρήμα στους θιασώτες της άρνησης της ανθρωπιστικής επέμβασης.

Στην ηθική σύγκρουση μεταξύ κρατικής κυριαρχίας και προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων ο πρώην ΓΓ ΟΗΕ κ. Ανναν πρότεινε την ισοροπία μεταξύ των δύο εννοιών φέρνοντας σαν παράδειγμα την αποτυχία του ΟΗΕ να αποτρέψει σφαγές στο παρελθόν (Σρεμπρένιτσα, Ρουάντα, Σομαλία). Το ζήτημα πλέον δεν εστιάζεται στο δικαίωμα επέμβασης αλλά στην Ευθύνη για Προστασία (Responsibility to Protect-R2P). Έτσι παρατηρείται μια ανοχή στην επέμβαση, ασχέτως εάν υποκρύπτονται στο εσωτερικό συμφέροντα παραλλαγμένα με τον ανθρωπιστικό μανδύα, η οποία νομιμοποιείται από το άρθρο 39 του Χάρτη περί διατήρησης της ειρήνης και ασφάλειας. Η απειλή ασφαλείας δίνει το δικαίωμα στον πρωτεργάτη και εμπνευστή της επέμβασης, εμπρός στις ανυπέρθετες εξωγενείς δυσκολίες, να αυτοπροσδιοριστεί ως θεματοφύλακας των ελευθεριών των λαών (Σπιυρόπουλος 2000,10). Προκύπτει έτσι η σύγχυση μεταξύ ανθρωπιστικής

¹⁶⁰ Σε μεγάλο βαθμό επιδιώκουν τα στενά εθνικά τους συμφέροντα: την κατάληψη της επικράτειας, την απόκτηση γεωστρατηγικών πλεονεκτημάτων και τον έλεγχο των πολύτιμων φυσικών πόρων.

¹⁶¹ Απορρέει από την αρχή της κυριαρχίας και είναι από ηθικής πλευράς αναμφισβήτητη. Η αρχή διακηρύσσεται σε 1 από τις 7 αρχές του σύγχρονου Διεθνούς Δικαίου (Διακήρυξη 2625).

¹⁶² Οι παραβιάσεις να είναι μαζικές και συχνές, να έχουν εξαντληθεί όλα τα άλλα μέσα και να κινδυνεύει έμμεσα η διεθνής ειρήνη και ασφάλεια.

επέμβασης που ηχεί ευχάριστα και ειρηνευτικής αποστολής που απαιτεί χρήση στρατιωτικών μέσων.

Η έννοια της R2P, αντικαθιστώντας αυτήν της στρατιωτικής επέμβασης, δεν επίλυσε τη διαμάχη που υπάρχει, αλλά έθεσε ένα διευρυμένο πλαίσιο δράσεων αποδεκτό από όλους, το οποίο βέβαια δεν εξασφαλίζει το ευτυχές αποτέλεσμα. Όποια μορφή να έχει η έκφραση, η άποψη ότι η επέμβαση είναι ανεκτή εφόσον κινδυνεύει η ειρήνη και ασφάλεια, έχουν εξαντληθεί όλα τα μέτρα, γίνεται σεβαστή η ακεραιότητα του κράτους στο οποίο γίνεται η επέμβαση και τέλος δεν προκαλείται μεγαλύτερη ζημιά από ότι το προσδοκώμενο όφελος (Π. Ήφαιστος 2009, 501), κρίνεται περισσότερο αποδεκτή.

4.3 R2P

Η έννοια της ευθύνης προστασίας συμφωνήθηκε στην παγκόσμια διάσκεψη κορυφής το 2005. Στις 2 κύριες παραγράφους του εγγράφου που ακολούθησε¹⁶³ τονίσθηκε η ευθύνη αρχικά του εκάστοτε κράτους και εν συνεχεία της διεθνούς κοινότητας έναντι εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας¹⁶⁴ και ομόφωνα αποφασίσθηκε η λήψη μέτρων διπλωματικών, ανθρωπιστικών αλλά και άλλων στο πλαίσιο του κεφ. VII. Η αδυναμία των εθνικών αρχών να προστατεύσουν τους πληθυσμούς τους, δημιουργεί ανάγκη για έγκαιρη και αποφασιστική αντίδραση κατά περίπτωση, παροχή βοήθειας μέσω του ΣΑ και σε συνεργασία με τους περιφερειακούς Οργανισμούς.

Η R2P αποτέλεσε την απάντηση αλλά και εναλλακτική λύση στην διαφορούμενη έννοια της ανθρωπιστικής επέμβασης, η οποία "κάλυπτε" και δικαιολογούσε ενίοτε τις μονομερείς επεμβάσεις που αναφέρθηκαν. Ο νέος όρος βασίστηκε στην ιδέα της συμπληρωματικής ευθύνης του συνόλου της διεθνούς κοινότητας υπερκαλύπτοντας έτσι το δικαίωμα ανάληψης επεμβατικής δράσης (Δραγώνας 2018).

Η ευθύνη προστασίας έχει 3 στάδια αλληλένδετα και αλληλοεξαρτώμενα:

---

¹⁶³ Παρ 138 και 139

¹⁶⁴ Τα εγκλήματα προσδιορίζονται σε δράσεις όπως η γενοκτονία, η εθνοκαθαρση και τα εγκλήματα πολέμου.

- Ευθύνη του κράτους για ασφάλεια πληθυσμού η οποία περιλαμβάνει και την πρόληψη
- Επικουρική ευθύνη της διεθνούς κοινότητας για συνδρομή στο κράτος για παροχή προστασίας.
- Μεταβίβαση της ευθύνης στη διεθνή κοινότητα σε περίπτωση που αποτύχει το κράτος με αρχικά λήψη ειρηνικών μέσων και εν συνεχεία ανάληψη στρατιωτικής δράσης με εντολή από το ΣΑ¹⁶⁵.

Το εύλογο ερώτημα που τίθεται πλέον στους μελετητές της αντίληψης της ευθύνης είναι αν πράγματι αυτή εξυπηρετεί την προστασία από εγκληματικές ενέργειες και την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή απλά αποτελεί μια ευφυής νομιμοποίηση ένοπλης επέμβασης που τόσο έχει κατακριθεί; Στην πράξη μάλλον κλίνουμε προς τη δεύτερη περίπτωση. Η R2P ουσιαστικά θα αποτελέσει ένα τέχνασμα παρεμβατικότητας, παρόλη την υγιή της πρόθεση, δικαιολογώντας έτσι μια ένοπλη δράση από έναν Οργανισμό σε αντίθεση με την αρχή της μη επέμβασης και χρήσης βίας. Λεπτομέρειες όσον αφορά τα όρια και τις προϋποθέσεις της ευθύνης, τα κριτήρια ενεργοποίησης καθώς και τις ενέργειες σε περίπτωση απραξίας του ΣΑ, δεν έχουν καθορισθεί, κάνοντας την κάθε περίπτωση ξεχωριστά αντιμετωπίσιμη (Ε. Δούση 2016).

4.4 ΑΝΑΛΗΨΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΣΗ ΒΙΑΣ ΑΠΟ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ

Η διαφοροποίηση, της επιβολής κυρώσεων στο πλαίσιο του κεφ. VII από έναν Οργανισμό, σε σχέση με την μονομερή επέμβαση-λήψη μέτρων από ένα κράτος ή σύνολο κρατών, είναι ουσιώδης και εύκολα κατανοητή. Μέχρι το σημείο αυτό ουδείς δεν συγχέει τις έννοιες και η οριοθέτηση είναι ξεκάθαρη.

Η ιδιομορφία όμως του ΟΗΕ να μην διαθέτει "δικές" του στρατιωτικές δυνάμεις και να επαφίεται στη συνεισφορά των κρατών, τον έκαναν να στραφεί,

¹⁶⁵ Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα R2P αποτελεί η επέμβαση στη Λιβύη το 2011 η οποία σταδιακά ανεπτύχθησαν και τα 3 στάδια: η αναγνώριση της παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η ανάγκη προστασίας του λιβυκού πληθυσμού, η αδυναμία παροχής προστασίας από το λιβυκό κράτος, η ανάπτυξη ειρηνικών μέτρων και κυρώσεων (εμπάργκο αμυντικού υλικού), η επιβολή ζώνης απαγόρευσης πτήσεων και τέλος η στρατιωτική επέμβαση του NATO.

όπως προαναφέρθηκε, σε Οργανισμούς ή συμμαχίες για την επιβολή "εξαναγκαστικών μέτρων", κυρώσεων σε διπλωματικό, οικονομικό, αλλά κυρίως στρατιωτικό επίπεδο. Άμεσο αποτέλεσμα αυτού ήταν να αποδέχεται τη συνεισφορά των κρατών ή καλύτερα, για να είμαστε πραγματιστές, να επαφίεται ή και να εξαρτάται από αυτούς¹⁶⁶.

Η αίσθηση που δημιουργείται στην κοινή γνώμη είναι ότι τα κράτη και όχι ο Οργανισμός, είναι αυτά που αντιδρούν στην παράνομη πράξη (Σισιλιάνος 2003, 56). Φυσικά η παραπάνω προσέγγιση είναι παρακινδυνευμένη αν όχι αφελής, ασχέτως εάν πολλές φορές η εξουσιοδότηση για χρήση στρατιωτικών μέτρων από το ΣΑ προκαλείται εντέχνως από τα ισχυρά κράτη. Το να αποδεχτούμε ότι αυτή αποτελεί μια τυπική διαδικασία που πυροδοτεί την έναρξη μιας επιχείρησης και ταυτόχρονα νομιμοποιεί θεσμικά την επέμβαση η οποία έχει προαποφασιστεί, ουσιαστικά καθαιρούμε το ίδιο το ΣΑ, αποδυναμώνουμε τον ρόλο του και κατατάσσουμε αυτό σε κατώτερο επίπεδο σε σχέση με τις συμμαχίες κρατών και τους περιφερειακούς Οργανισμούς.

Η εξουσιοδότηση είναι αυτή που παρέχει το δικαίωμα της κυρωτικής δράσης και την ανάληψη των μέτρων και όχι η παράνομη πράξη καθαυτή. Η παραβατικότητα αποτελεί το κίνητρο της απόφασης. Ως εκ τούτου τα μέτρα που αναλαμβάνονται είναι νόμιμα όσο είναι συμβατά με την απόφαση και όχι όσο τηρούν τις αρχές του Διεθνούς Δικαίου (Σισιλιάνος 2003, 60). Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι οι ΔΟ και οι συμμαχίες κρατών θα πρέπει να απαλλαγούν από τη "συνήθεια" αξιολόγησης της απόφασης και να επικεντρωθούν στην εφαρμογή αυτής με τη χρήση μέτρων που τους εξουσιοδοτούνται και για όσο χρόνο τους καθορίζεται. Οποιαδήποτε άλλη προσπάθεια συγκεντρωτικής αντίδρασης σε παράνομη πράξη παρεκκλίνει από το νομικό πλαίσιο του Χάρτη και δεν είναι αποδεκτή.

Ανεξάρτητα από τις παραπάνω διαπιστώσεις, ιδιαίτερης σημασίας κρίνεται και η διαφωνία που υπάρχει στο κατά πόσο το ΣΑ μπορεί να επιβάλει σε κράτη να αναλάβουν επιχειρήσεις προς όφελος του, όταν η εθελοντική συμμετοχή απουσιάζει. Αν και η μέχρι τώρα πρακτική έχει αποδείξει ότι αυτό δεν είναι το

---

¹⁶⁶ Είναι συνηθισμένη πρακτική το ΣΑ να εκφράζει την ικανοποίησή του για τη συμμετοχή κρατών, να παροτρύνει αυτήν και να "ευχαριστεί" το κράτος που θα αναλάβει την ηγεσία της αποστολής.

σύνηθες¹⁶⁷, δεσμευτικός χαρακτήρας δεν υφίσταται και ούτε διαφαίνεται από τον Χάρτη. Παρόλα αυτά η ίδια η διατύπωση της απόφασης, που προτρέπει τους Οργανισμούς για δράση, εμπεριέχει μερικές φορές επιτακτικό χαρακτήρα¹⁶⁸ αλλά δεν μπορεί να κατοχυρωθεί νομικά τέτοιο δικαίωμα.

Εξαιρετικό ενδιαφέρον αποκτά η εξουσιοδότηση για ανθρωπιστικούς λόγους και συγκεκριμένα η λήψη μέτρων που θα διευκολύνουν την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας, διανομή εφοδίων, ιατροφαρμακευτικού υλικού, διακίνηση προσφύγων κτλ. Στις επιχειρήσεις αυτές δύναται να αναληφθεί στρατιωτική δράση από έναν Οργανισμό ή συμμαχία κρατών, όχι για να επιβληθεί κύρωση για παράνομη πράξη αλλά για να διασφαλισθεί η ανεμπόδιστη βοήθεια στους πληγέντες. Αν και πολλές φορές οι επιχειρήσεις εξασφάλισης ανθρωπιστικής βοήθειας ξεκίνησαν ορθά, μετά από εύλογο χρονικό διάστημα μεταλλάχθηκαν, λαμβάνοντας μορφή κυρωτικών μέτρων διά της βίας σε μια ατέρμονη προσπάθεια των στρατιωτικών δυνάμεων να επιβάλλουν δικαιοσύνη, κάτι που δεν συνάδει με τον ρόλο τους.

Η αντίληψη επίσης ότι η ανθρωπιστική επέμβαση είναι το "εισιτήριο" των ισχυρών κρατών για επιβολή της θέλησής τους στα πιο αδύναμα κράτη είναι έντονη. Θα ήταν αφελές να πιστέψει κανείς ότι ένα κράτος διαθέτει τεράστιους οικονομικούς και στρατιωτικούς πόρους αποκλειστικά και μόνο για ανθρωπιστικούς λόγους (Λιακόπουλος 2001, 501). Όπως επίσης θα ήταν ουτοπία να πιστέψει κανείς ότι οι πόροι αυτοί δεν θα αναπληρωθούν με το αποτέλεσμα της επέμβασης σε βάθος χρόνου. Στην καλύτερη και ευμενέστερη περίπτωση το κύρος του επεμβαίνοντος θα αυξηθεί σημαντικά έναντι του αντίπαλου συνασπισμού ή κράτους.

4.5 ΕΠΧΣΕΙΣ ΜΕ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΑΠΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ

4.5.1 NATO

¹⁶⁷ Η μόνη κατ'εξουσιοδότηση επιχείρηση που δεν πραγματοποιήθηκε παρότι υπήρχε απόφαση του ΣΑ (1080/96) είναι αυτή στο Ζαΐρ.

¹⁶⁸ Το Σεπ του 1990 με την Απ. 670/90 το ΣΑ ζητά από τα κράτη να εξασφαλίσουν την εφαρμογή παλαιότερης απόφασης (661/90).

Η συμμαχία αποτελεί μια ιδιάζουσα περίπτωση περιφερειακής οργάνωσης. Πολλοί αναλυτές έχουν διατυπώσει την πεποίθηση ότι δεν θα ήταν και τόσο σώφρον να συμπεριλάβουμε το NATO στις οργανώσεις που επικαλείται το άρθρο 52 του Χάρτη. Από την άλλη ο ορισμός της περιφερειακής οργάνωσης, όπως διατυπώθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο, δεν θα μπορούσε να αποκλείσει το NATO από τον χαρακτηρισμό αυτό, καθόσον διαθέτει όλα τα χαρακτηριστικά που πρέπει να πληρούν οι οργανώσεις.

Η τάση του ΣΑ να αποφεύγει να αναφερθεί ονομαστικά στο NATO, για τους λόγους που προαναφέρθηκαν, δεν αναιρεί το θεσμικό του χαρακτήρα πέραν του αμυντικού του. Είναι πασιφανές ότι όσο και αν ο ΟΗΕ επεδίωξε να μην εξουσιοδοτήσει το NATO ως όργανο επίλυσης κρίσης, οι σημαντικές δυνατότητες κυρίως σε στρατιωτικό επίπεδο της συμμαχίας, τη θέτουν ίσως ως το πιο αποτελεσματικό μηχανισμό που θα μπορούσε να εναποθέσει κάποιος τις ελπίδες του.

Η ιδρυτική συνθήκη του NATO αναφέρει στο προοίμιο της *"Τα συμβαλλόμενα μέρη...Αποβλέπουν εις την προαγωγήν της ευσταθείας και της ευημερίας εν τη περιοχή του Βορείου Ατλαντικού.."*¹⁶⁹ και συνεχίζει στο άρθρο 5 *"...θα συνδράμει .... δια της αμέσου λήψεως, ... μέτρων άτινα θεωρεί αναγκαία περιλαμβανομένης της χρήσεως ενόπλου βίας προς αποκατάστασιν και διατήρησιν της ασφαλείας της περιοχής του Βορείου Ατλαντικού"*. Από την διατύπωση σε συνδυασμό με το άρθρο 53 του Χάρτη δημιουργείται ένα μείζον νομικό πρόβλημα το οποίο οι επικριτές της συμμαχίας έχουν χρησιμοποιήσει κατά το παρελθόν. Πως αιτιολογείται η παρέμβαση του NATO σε μια περιοχή έξω από την "γεωγραφική της αρμοδιότητα"; Μήπως η παρέμβαση του NATO σε ένα τρίτο μέλος δεν ευσταθεί νομικά και είναι έξω και από το πλαίσιο του Χάρτη αλλά και της ίδιας της συμμαχίας;

Σύμφωνα με μια άποψη τα κυρωτικά μέτρα δεν μπορούν να αναληφθούν εναντίον κράτους που δεν ανήκει στην περιφέρεια που δραστηριοποιείται η οργάνωση. Από την άλλη η διεθνής πρακτική αποδεικνύει το ακριβώς αντίθετο¹⁷⁰. Η λύση στο διαφαινόμενο πρόβλημα υποκρύπτεται πίσω από το πέπλο της

¹⁶⁹ https://www.nato.int/cps/em/natohq/official_texts_17120.htm?selectedLocale=el

¹⁷⁰ Νατοϊκούς βομβαρδισμούς στη Βοσνία και το Κόσσοβο το 1994 και 1999 αντίστοιχα.

γενικής πρόσκλησης του ΣΑ σε όλα τα κράτη μέλη και περιφερειακούς Οργανισμούς. Δηλαδή ενώ το NATO ήταν και είναι ο κύριος αποδέκτης¹⁷¹ μιας πρότασης, η συμμετοχή και άλλων κρατών εκτός συμμαχίας, παρέχει την κάλυψη για την εκτέλεση της απόφασης του ΣΑ, προκειμένου να ξεπερασθεί ο προαναφερθείς σκόπελος.

Το NATO είναι από τις ελάχιστες οργανώσεις που έχει αναπτύξει δόγμα ειρηνευτικών επιχειρήσεων στις οποίες περιλαμβάνονται όλες οι μορφές ειρηνευτικών αποστολών (AJP-3.4.1 2014). Η συνεργασία που ανέπτυξε με άλλες οργανώσεις όπως η ΕΕ, ο ΟΑΣΕ και η ΑΕ έγκειται κυρίως στην μεταβίβαση των αρμοδιοτήτων σε μια περιοχή που έχει επέμβει η συμμαχία προς επιβολή και αποκατάσταση της ειρήνης και ακολουθεί άλλη οργάνωση για την διατήρηση¹⁷². Πέραν των παραπάνω όμως η συμμαχία δραστηριοποιείται και σε επιχειρήσεις αναδιάρθρωσης και εγκαθίδρυσης κράτους δικαίου¹⁷³, επιβολής ζωνών απαγόρευσης πτήσεων¹⁷⁴, αντιμετώπισης της τρομοκρατίας, καταπολέμησης της πειρατείας και εξασφάλισης των θαλασσιών οδών¹⁷⁵.

Εν κατακλείδι ο ρόλος της συμμαχίας από το 1949 μέχρι τώρα, έχει εξελιχθεί και είναι σίγουρο ότι το στρατηγικό δόγμα του NATO¹⁷⁶, δεν περιορίζεται πλέον στο μέτρα συλλογικής άμυνας εναντίον μέλους του Οργανισμού αλλά επεκτείνεται στην εφαρμογή μέτρων για διατήρηση της ειρήνης και ασφάλειας κατ'εξουσιοδότηση του ΣΑ (Σισιλιάνος 2003, 293).

Κρίνοντας τις ενέργειες του τις τελευταίες δεκαετίες, δεν αποτελεί σφάλμα να ειπωθεί ότι ο αμυντικός προσανατολισμός έχει περάσει σε δεύτερη μοίρα και η επιβολή κυρώσεων έχει αναδυθεί ως ο πρωτεύον στόχος¹⁷⁷. Κατατάσσεται δηλαδή η συμμαχία σε ένα θεματοφύλακα ασφάλειας στον κόσμο εναντίον οποιασδήποτε απειλής, η οποία λόγω του διευρυμένου πλαισίου της έννοιας, δίνει τη δυνατότητα

¹⁷¹ Ανέλαβε την Διοίκηση της KFOR.

¹⁷² Επιχειρήσεις IFOR και SFOR στη Βοσνία το 1995 ακολουθούμενη από την επιχείρηση ALTHEA της ΕΕ.

¹⁷³ Η Επιχείρηση ISAF στο Αφγανιστάν το 2003 αποτελεί μέχρι τώρα μια από τις πιο μακροχρόνιες επιχειρήσεις υπό την αιγίδα του NATO με σκοπό την δημιουργία σταθερών μηχανισμών στην χώρα.

¹⁷⁴ Επιχείρηση UNIFIED PROTECTOR στη Λιβύη το 2011.

¹⁷⁵ Επιχείρηση ALLIED PROVIDER και ALLIED PROTECTOR στο κέρασ της Αφρικής το 2008-09

¹⁷⁶ Εκφράστηκε στη Σύνοδο Κορυφής του NATO στη Λισσαβόνα το 2010 στην οποία αποφασίστηκε η ανάπτυξη άμυνας έναντι των σύγχρονων απειλών όπως ο κυβερνοπόλεμος κτλ

¹⁷⁷ Σε αυτό ενέτεινε και η έλλειψη αντίπαλου συνασπισμού ή πόλου όπως το Σύμφωνο της Βαρσοβίας.

στο NATO να δρα σε περιοχές στον πλανήτη στην οποία η κρίση τείνει μακροπρόθεσμα να απειλήσει την ίδια την συμμαχία. Θεσμοθετείται η, με διευρυμένα όρια, δράση του NATO σε όλη τη Γη και η μετατροπή του σε παγκόσμιο κατασταλτικό μηχανισμό¹⁷⁸. Ως εκ τούτου οι επιχειρήσεις (non article 5) αιτιολογούνται και επιδιώκονται προκειμένου πρώτον να διασφαλισθεί η βορειοατλαντική σταθερότητα και δεύτερον να εξασφαλισθεί η διεθνής ειρήνη και ασφάλεια.

Κατά πολλούς το νέο δόγμα του NATO, σηματοδότησε πλήγμα στα θεμέλια της διεθνούς έννομης τάξης, κατά άλλους αυτό ήταν απαραίτητο προκειμένου να αντιμετωπισθούν οι διεθνείς απειλές. Η αλήθεια βρίσκεται κάπου στη μέση και αποδεικνύεται από τη στροφή που κάνει το NATO μετά τη σύνοδο της Βαρσοβίας το 2016, προς τον αμυντικό της ρόλο¹⁷⁹ και την πολιτική διπλής προσέγγισης με τη Ρωσία (dual track policy).

Ένα από τα σημαντικά θέματα που τίθενται σε κάθε σύνοδο της συμμαχίας σε όλα τα επίπεδα είναι η θέληση συνεργασίας με λοιπούς Οργανισμούς και η ανάγκη ετοιμότητας αντιμετώπισης απειλών (υβριδικές, τρομοκρατία, μετανάστευση) από όλες τις κατευθύνσεις (360°) και κυρίως από την Κίνα και Β. Κορέα¹⁸⁰. Οι παραπάνω συχνές διατυπώσεις επιβεβαιώνουν τα προαναφερθέντα περί εμπλοκής του NATO σε όλο τον πλανήτη καθότι οποιαδήποτε απειλή ανά τον κόσμο αποτελεί εν δυνάμει απειλή για την ίδια τη συμμαχία.

4.5.2 ΕΕ

Κύριος πυλώνας αντίδρασης της Ένωσης είναι η πίστη στις αρχές του Χάρτη και η ανάπτυξη ειρηνευτικών δυνάμεων κατόπιν αίτησης του ΟΗΕ. Ο ρόλος της ΕΕ είναι σαφώς πιο περιορισμένος αλλά και η συμμετοχή της έχει διαγράψει σύντομη πορεία. Συνηθίζει να αναλαμβάνει τον έλεγχο σε περιοχές

¹⁷⁸ Διατυπώθηκε στη σύνοδο κορυφής της Ουάσιγκτον το 1999 και μάλιστα εν μέσω βομβαρδισμών στο Κοσσυφοπέδιο. Ταυτόχρονα στην ίδια σύνοδο εξαγγέλθηκε η αντίληψη του Οργανισμού και η δυνατότητα επέμβασης σε κάθε κρίση όπως οι τρομοκρατικές ενέργειες, το οργανωμένο έγκλημα, η ανεξέλεγκτη μετακίνηση μεγάλου αριθμού ατόμων, ιδίως, ως συνέπεια ένοπλης σύγκρουσης κ.α.

¹⁷⁹ <https://www.liberal.gr/arthro/212043/amyna--diplomatia/2018/nato-autos-o-gnostos---agnostos-.html>

¹⁸⁰ Τονίστηκε στην τελευταία σύνοδο Α/ΓΕΕΘΑ (NATO MILITARY COMMITTEE CHODs) στη Βαρσοβία στις 29 Σεπ 18 από τον Πρόεδρο της Στρατιωτικής Επιτροπής του NATO (CMC).

δράσεως του NATO και να δραστηριοποιείται σε αποστολές αστυνόμευσης¹⁸¹ κατά κύριο λόγο, με στόχο την εγκαθίδρυση ενός αξιόπιστου συστήματος ασφαλείας μέσω της παροχής εκπαίδευσης σε τοπικές αστυνομικές δυνάμεις με χρήση κατά κύριο λόγο παρατηρητών, συμβούλων και αστυνομικών ειδικών. Παρόλα αυτά, δεν εκλείπει η διάθεση εμπλοκής και σε στρατιωτικού χαρακτήρα επιχειρήσεις¹⁸², στο πλαίσιο συνεργασίας με το NATO κατά κύριο λόγο αλλά και σε συνεργασία με μεμονωμένα κράτη, ενώ πλούσια θεωρείται η συμβολή της στην αντιμετώπιση της πειρατείας¹⁸³ ως μια μορφή στρατιωτικής επιχείρησης.

Αν και το ενδιαφέρον αρχικά επικεντρώθηκε σε Ευρωπαϊκό έδαφος, τα τελευταία χρόνια η επέμβασή της, έστω και περιορισμένη, επεκτάθηκε και εκτός ευρωπαϊκών συνόρων σε μια προσπάθεια να ανταπεξέλθει στις ολοένα αυξανόμενες απαιτήσεις ασφαλείας. Η εμπλοκή της στο Κονγκό¹⁸⁴ και την Κεντροαφρικανική Δημοκρατία αποδεικνύει την παραπάνω διαπίστωση, ο οποία κατακρίθηκε από κάποιους. Η αιτιολογία έγκειται στον ισχυρισμό που χρησιμοποιεί και το NATO για τη διεύρυνση των γεωγραφικών ορίων εμπλοκής του, στο ότι δηλαδή η απειλή για την Ευρώπη δεν περιορίζεται στα σύνορα της αλλά έξω από αυτά, στο ευρύτερο περιβάλλον της (Κωσταράκος 2018).

Η ΕΕ τονίζει την ικανότητα αυτόνομης δράσης στην προσπάθεια να ανταποκριθεί στις διεθνείς κρίσεις,¹⁸⁵ δυνατότητα όμως που δεν έχει αναπτύξει πλήρως. Στη Σύνοδο Κορυφής του Ελσίνκι, είχε υπογραμμισθεί η βούληση για ανάπτυξη αυτόνομης ικανότητας λήψης αποφάσεων και διεξαγωγής στρατιωτικών επιχειρήσεων, στις περιπτώσεις που το NATO δεν είναι πρόθυμο να παρέμβει και δεν δημιουργούνται επικαλύψεις. Έτσι ενώ αρχικά δεν υπήρχε βούληση από τα κράτη-μέλη για δημιουργία επιχειρησιακής δομής, η εξέλιξη των απειλών σε ευρωπαϊκό επίπεδο έπεισε αυτά για την ανάγκη ανάπτυξης της¹⁸⁶. Μέχρι και σήμερα η ΕΕ δεν

¹⁸¹ Επιχείρηση EUPM στη Βοσνία το 2003 και EUPOL PROXIMA και EUPAT στη FYROM.

¹⁸² Επιχείρηση EUFOR-ALTHEA στη Βοσνία

¹⁸³ Επιχείρηση ATALANTA στις ακτές της Σομαλίας το 2008.

¹⁸⁴ Επιχείρηση EUPOL KINSHASA και EUSEC-RD CONGO το 2005

¹⁸⁵ Αποτελεί μέρος της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ) με τον επιχειρησιακό πυλώνα αυτής την Κοινή Πολιτική Ασφαλείας και Άμυνας (ΚΠΑΑ).

¹⁸⁶ Σημείο σταθμός αποτέλεσε το ανακοινωθέν του Σεν Μαλό το Δεκ 1998 στο οποίο τονίστηκε η ανάγκη να αποκτήσει η ΕΕ την ικανότητα αυτόνομης δράσης που θα υποστηρίζεται από αξιόπιστες στρατιωτικές δυνάμεις καθώς και τα μέσα και την ετοιμότητα να αποφασίζει για την χρησιμοποίηση τους προκειμένου να αντιμετωπίζει διεθνείς κρίσεις.

έχει καταφέρει να αναπτύξει ολοκληρωμένες δομές που θα μπορούσαν να αναλάβουν το ρόλο του NATO ή θα μπορούσαν να συγκροτήσουν και εποπτεύσουν μια αυτόνομη στρατιωτική επιχείρηση επιβολής ειρήνης. Ως εκ τούτου η ΕΕ θα πρέπει να αποκτήσει ικανότητες, μηχανισμούς πληροφόρησης-στρατηγικού σχεδιασμού και ανάπτυξης στρατιωτικών δυνάμεων για επιχειρήσεις τύπου Petersburg¹⁸⁷.

4.5.3 Αφρικανική Ένωση

Αν και οι αρχές της ΑΕ προβλέπουν την απαγόρευση χρήσης βίας, την ειρηνική επίλυση των διαφορών και την μη επέμβαση στις εσωτερικές υποθέσεις των άλλων κρατών στο άρθρο 4 του Χάρτη της, η δραστηριότητα που ανέπτυξε η ένωση στην ιστορία της προς εξασφάλιση αυτών κρίνεται ελάχιστη. Στο ίδιο άρθρο του Χάρτη, καταγράφεται το δικαίωμα της ένωσης να αναπτύξει πρωτοβουλία για επέμβαση σε ένα κράτος μέλος για σοβαρές παραβιάσεις, κατόπιν απόφασης της Γενικής Συνέλευσης. Η πρακτική μέχρι τώρα δεν απέδειξε τέτοια δυναμική. Αν και πολυπληθές προσωπικό Αφρικανικών κρατών συμμετέχει σε ΕΑ του ΟΗΕ, η ένωση καθαυτή δεν έχει να επιδείξει αυτόνομες πρωτοβουλίες ή σε συνδυασμό με άλλους Οργανισμούς για την επίλυση μιας κρίσης. Μοναδική φορά που καταγράφεται ως οργανωμένη ευρείας κλίμακος πολυεθνική επιχείρηση είναι η αποστολή ουδέτερης δύναμης στο Τσαντ τα έτη 1981-82, με μη σημαντική επιτυχία, ενώ άλλες πρωτοβουλίες έπεσαν γρήγορα στο κενό¹⁸⁸. Η δραστηριότητά της περιορίζεται κυρίως στην επιρροή των οργάνων της για επίλυση μιας διαμάχης¹⁸⁹ εντός της Αφρικανικής ηπείρου σε διπλωματικό επίπεδο.

Η ΕΕ είναι από τους λίγους ίσως Οργανισμούς που επιδιώκει και προωθεί την αναβάθμιση του ρόλου της ΑΕ προκειμένου να μεταμορφωθεί σε έναν μηχανισμό αποτροπής συγκρούσεων στο εγγύς περιβάλλον της Ευρώπης. Με το δεδομένο ότι δεν διαθέτει τη δομή για να αναλάβει μια εντολή στο πλαίσιο του κεφ.

¹⁸⁷ Θεσπίστηκαν με τη δήλωση του Petersburg η οποία εγκρίθηκε στο συμβούλιο υπουργών της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) τον Ιουν 1992. Οι χώρες μέλη έθεταν στη διάθεση της ΔΕΕ, του NATO και της ΕΕ στρατιωτικές μονάδες από όλο το φάσμα των συμβατικών τους δυνάμεων.

¹⁸⁸ Η επιχείρηση AMIS στο Νταρφούρ του Σουδάν παρότι ήταν μια πολυπληθής αποστολή κρίθηκε υποτονική και συγχωνεύτηκε με την UNAMID του ΟΗΕ.

¹⁸⁹ Σημαντική ήταν η επέμβαση του οργανισμού στη διαμάχη Σομαλίας-Αιθιοπίας, Αλγερίας-Μαρόκου και Σομαλίας-Κένυας.

VII του ΟΗΕ, ο χρόνος που θα δύναται να υλοποιηθεί αυτό προσδιορίζεται στο μακρινό μέλλον.

4.5.4 Οργανισμός Αμερικανικών Κρατών

Ο ΟΑΚ είναι ο πιο σύγχρονος οργανισμός εκτός ΕΕ, όσον αφορά στη δομή και στις διαδικασίες που ακολουθεί, όμως οι συχνές διαφωνίες των μελών του δεν τον αφήνουν να αναπτύξει ιδιαίτερη δράση και να τον καταστήσουν έναν ισχυρό μηχανισμό αποτροπής συγκρούσεων και ανάληψης αρμοδιοτήτων του κεφ. VII του ΟΗΕ. Η δράση του περιορίζεται σε αποστολές από κοινού με τον ΟΗΕ¹⁹⁰ ή μόνος του¹⁹¹, σε μια προσπάθεια με στόχο κυρίως την αποκατάσταση των δημοκρατικών θεσμών σε αμερικάνικα κράτη, όπου η έλλειψη τους είναι έκδηλη. Η επιβολή οικονομικών και διπλωματικών κυρώσεων αποτελεί το σημαντικότερο όπλο προς επίτευξη του στόχου του. Η μέχρι τώρα δράση του, όσον αφορά στην επιβολή της ειρήνης, κρίνεται περιορισμένη και αντικατοπτρίζεται σε σειρά διακηρύξεων, πρωτοκόλλων και κωδικοποιήσεων¹⁹² που προωθούν εμμέσως τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια.

4.5.5 ΟΑΣΕ

Με το χάρτη της Κωνσταντινούπολης το 1999 προτάθηκε η στενότερη συνεργασία με τους λοιπούς Οργανισμούς ασφαλείας, το ΝΑΤΟ και την ΕΕ, βασιζόμενη στην ενίσχυση των θεσμών σε θέματα αποπλισμού, ελέγχου όπλων κ.α. Ορίσθηκαν 3 κατηγορίες συμμετοχής του Οργανισμού σε ειρηνευτικές επιχειρήσεις: Κατόπιν αιτήματος άλλους Οργανισμού, συμμετοχή σε πολυλειτουργικές ειρηνευτικές επιχειρήσεις με βάση τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του Οργανισμού και τέλος ανάληψη δράσης από τον ίδιο τον Οργανισμό λαμβάνοντας την επιχειρησιακή ευθύνη για μια επιχείρηση¹⁹³. Ο ρόλος του στην πράξη βέβαια αναπτύσσεται στις 2 πρώτες δυνατότητες και όχι στην τρίτη,

¹⁹⁰ Κοινή αποστολή με τον ΟΗΕ στην Αιτή το 1991 επιβάλλοντας εμπάργκο για 2 χρόνια.

¹⁹¹ Κρίση Δομινικανής Δημοκρατίας το 1965, Ονδούρας 1969, Κόστα Ρίκα 1979, Νικαράγουα 1979, Περού 1992.

¹⁹² Σημαντική είναι η διακήρυξη του Παναμά το 1996 για την κωδικοποίηση του ΔΔ και η σύμβαση για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας το 2002.

¹⁹³ Seventh Meeting of the OSCE Ministerial Council , Oslo , December 1998, Chairman-in -Office s Progress Report on the Work in 1998 on a Document-Charter on European Security

ουσιαστικά επιδιώκοντας την υποστήριξη των κρατών και συνασπισμών παρέχοντας πόρους, εμπειρογνωμοσύνη για την υλοποίηση των επιχειρήσεων.

Το μεγαλειώδες ερώτημα που τίθεται πλέον είναι εάν ο ΟΑΣΕ μπορεί ή πρέπει να αναλάβει πρωτοβουλίες διαχείρισης κρίσεων χωρίς την έγκριση του ΟΗΕ. Η πρακτική των συμφερόντων θέτει αντιμέτωπες τις ΗΠΑ που αρνούνται να εκχωρήσουν τέτοια δυνατότητα σε έναν Οργανισμό που επιβάλλει την ομοφωνία και τις ισχυρές Ευρωπαϊκές χώρες που επιζητούν έναν πανευρωπαϊκό οργανισμό ασφαλείας με αυξημένες αρμοδιότητες.

4.6 ΕΚΘΕΣΗ BRAHIMI

Σημαντικότερη εξέλιξη στον τρόπο που αντιμετωπίστηκαν οι κρίσεις ανά την υφήλιο αποτέλεσε η επονομαζόμενη "έκθεση Brahma"¹⁹⁴ από το όνομα του εκπονητή αυτής. Ο αλγερινός ΥΠΕΞ Lakhdar Brahimi στις αρχές του 2000 με την προτροπή του ΓΓ του ΟΗΕ και μετά τις αποδεδειγμένες αποτυχίες του ΟΗΕ να προστατεύσει άμαχο πληθυσμό στην Ρουάντα και να εμποδίσει την σφαγή στην Σρεμπρένιτσα, συνέταξε μια έκθεση στην οποία πρότεινε λύσεις για την αποτελεσματικότερη επίλυση των συγκρούσεων (L. Brahimi 2008).

Στο επίκεντρο του σκεπτικού ήταν ότι, βασικά στοιχεία επιτυχημένης αποστολής είναι η εφαρμογή ισχυρής στρατηγικής, η ταχεία ανάπτυξη μιας δύναμης και η πολιτική στήριξη των ενεργειών. Χωρίς αυτά, η όλη επιχείρηση μειώνει δραματικά την πιθανότητα να επιτύχει και επεσήμανε την πίστη του στην τήρηση των αρχών και κυρίως σε αυτήν της συναίνεσης. Η όλη προσέγγιση του Brahimi ήρθε να αντιμετωπίσει τις αδυναμίες που είχαν επιδείξει οι επιχειρήσεις μέχρι τότε. Δεν εμφάνιζε κάτι πρωτότυπο ή καινοτόμο, αλλά ανέδειξε προβλήματα όπως την αδράνεια των δυνάμεων στο αυστηρό πλαίσιο που είχαν τοποθετηθεί από την εκάστοτε εντολή και αδυνατούσαν να ενεργήσουν σε οφθαλμοφανή βία. Ουσιαστικά δηλαδή πρότεινε ένα είδος "έμμεσης εξουσιοδότησης" στην εκάστοτε δύναμη που τίθεται μάρτυρας χρήσης βίας από αντιμαχόμενες παρατάξεις, δικαιολογώντας τη στάση αυτή στην υπεράσπιση των αρχών των ΗΕ.

¹⁹⁴ <https://undocs.org/A/55/305>

Επίσης πρότεινε και επέμεινε στην σαφή και εφικτή εντολή¹⁹⁵ και στην προϋπόθεση δέσμευσης των κρατών και των Οργανισμών για την εξασφάλιση του αναγκαίου και κατάλληλου προσωπικού συμμετοχής το οποίο θα συμμετέχει με μια ξεκάθαρη σχέση διοικήσεως και ελέγχου¹⁹⁶. Η έκθεση προώθησε τη σκέψη ώστε οι επιχειρήσεις να ξεφύγουν από την ουδετερότητα που τις διακατείχε και να χαρακτηρίζονται από αμεροληψία, όσο αυτό βέβαια είναι σαφές και μη εκμεταλλεύσιμο.

Πλέον η πρώτη προτεραιότητα αυτών δεν θα πρέπει να είναι η απαλοιφή του πόνου αλλά η ανοικοδόμηση, η ανάπτυξη βιώσιμης ειρήνης και ο σχεδιασμός θα πρέπει να επικεντρωθεί σε αυτό (Durand 2012).

Συμπερασματικά η έκθεση οραματίστηκε την μεταρρύθμιση του Οργανισμού, όσον αφορά την ειρηνευτική διαδικασία, με αναβάθμιση στην σχεδίαση και υποστήριξη των αποστολών, άμεση ανάπτυξη δυνάμεων και ειδικών, βελτιωμένη καθοδήγηση και διοίκηση, ανάπτυξη νέου δόγματος και ρεαλιστικών εντολών και εγκαθίδρυσης νέας μορφής δυνάμεων (integrated mission task force).

4.7 ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΚΕΦ. VII

4.7.1 Γενικά

Η χρήση βίας στο πλαίσιο του κεφ. VII αποτέλεσε ένα "σύνηθες" γεγονός ειδικά μετά την πτώση του διπολισμού, όπου οι οργανώσεις ανέπτυξαν τη δυναμική τους και ο ΟΗΕ επιζητούσε τη συνδρομή τους. Αν και οι περιπτώσεις είναι αρκετές, αξίζει να επικεντρωθούμε σε δύο κύριες και εξαιρετικά αμφιλεγόμενες, προκειμένου να προσεγγίσουμε καλύτερα τον κίνδυνο που ελλοχεύει η πρακτική και να προσπαθήσουμε εν τέλει να εκτιμήσουμε την μορφή που θα μπορούσαν να πάρουν αυτές.

4.7.2 Επέμβαση NATO στο Κοσσυφοπέδιο

---

¹⁹⁵ http://www.un.org/en/events/pastevents/brahimi_report.shtml

¹⁹⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/Report_of_the_Panel_on_United_Nations_Peacekeeping

Η περιοχή αποτελούσε από παλιά¹⁹⁷ ένα γεωγραφικό πεδίο αντιπαράθεσης μεταξύ των σέρβων και αλβανών με ακραίες εθνικιστικές τάσεις. Το αίτημα της Αλβανίας για ανεξάρτητη Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας δεν έγινε δεκτό αλλά αντίστοιχα ξεσήκωσε πλήθος αντιδράσεων της σερβικής κοινής γνώμης με αποτέλεσμα την ανάληψη εθνικιστικών δράσεων στην περιοχή. Το Βελιγράδι κατήργησε το 1989 τα ειδικά προνόμια της αυτόνομης περιοχής και έκλεισε το κοινοβούλιο της (Τσιτσελίκης 2001, 298), θέτοντάς το υπό τον έλεγχό του. Η παραπάνω ενέργεια αποτέλεσε την αφορμή ανάληψης ένοπλης δράσης του Αλβανικού Απελευθερωτικού Στρατού (UCK) κατά των Σέρβων (Αλμπάνης 2001, 131), ο οποίος εποφθαλιούσε την απόσχιση. Οι αμφότερες ενέργειες οδήγησαν σταδιακά στην ανοιχτή σύγκρουση το 1996 και στην κορύφωση αυτής το 1998, με αποτέλεσμα την καταστροφή και το θάνατο πλήθους αντιμαχομένων αλλά και αμάχων¹⁹⁸.

Η διένεξη οδήγησε στην επέμβαση του NATO το 1999 και μάλιστα χωρίς την εξουσιοδότηση του ΣΑ, προκαλώντας ποικίλες αντιδράσεις από ένα μεγάλο μέρος της διεθνούς κοινότητας, δημιουργώντας σοβαρά ερωτηματικά για τον ίδιο το θεσμό.

Το 1998 το ΣΑ υιοθέτησε σειρά αποφάσεων με σκοπό την παύση των εχθροπραξιών:

- Την απόφαση 1160 στο πλαίσιο του κεφ. VII, επιβάλλοντας κυρώσεις στις 2 πλευρές: εμπάργκο πωλήσεων όπλων και απόσυρση των στρατιωτικών δυνάμεων σε βάρος της Γιουγκοσλαβίας και παύση των στρατιωτικών ενεργειών σε βάρος του UCK.
- Την απόφαση 1199/98 με την οποία καλούσε τις 2 πλευρές να απέχουν από οποιαδήποτε μορφή βίας, να σεβαστούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, να διευκολύνουν τις ανθρωπιστικές οργανώσεις και τη μετακίνηση των προσφύγων, καθώς παρατηρούσε ότι ουδεμία βελτίωση είχε επιτευχθεί με βάση την προηγούμενη απόφαση. Οι ίδιες προτροπές επαναλήφθηκαν με τις αποφάσεις 1203/98 και 1239/99 χωρίς ουσιαστικό αποτέλεσμα, ενώ σε όλες αυτές το ΣΑ

¹⁹⁷ Εκτιμάται ότι μετά του θάνατο του Τίτο το 1980 η αλβανική πλειοψηφία το πληθυσμού ανέδειξε επίσημα και ευθέως τις τάσεις αυτονομίας.

¹⁹⁸ Υπολογίζεται ότι μέχρι τότε σκοτώθηκαν 1.500 με 2.000 πολίτες και μαχητές του UCK

προειδοποιούσε ότι θα λάβει επιτακτικά μέτρα. Στις εν λόγω αποφάσεις υποστηρίζεται η ήδη εγκαταστημένη, Αποστολή Επαλήθευσης στο Κοσσυφοπέδιο¹⁹⁹, η υποστήριξη και προστασία αυτής από δυνάμεις του ΝΑΤΟ.

Η απειλή της Κίνας και Ρωσίας για χρήση veto σε οποιαδήποτε απόφαση θα περιλάμβανε στρατιωτικά μέτρα, έθεσε το ΣΑ ανενεργό ως ένα σημείο και άνοιξε το δρόμο στο συμβούλιο του ΝΑΤΟ να επικαλεσθεί ανθρωπιστική επέμβαση στο πλαίσιο της απειλής της ειρήνης²⁰⁰. Στις 24 Μαρ 1999, το ΝΑΤΟ ξεκινά τον αεροπορικό βομβαρδισμό των σερβικών δυνάμεων σε έδαφος κυρίαρχου κράτους στην περιοχή του Κοσσόβου αλλά και γενικότερα της Γιουγκοσλαβίας, χωρίς την έγκριση του ΣΑ.

Είναι κοινώς αποδεκτό ότι ο βομβαρδισμός όχι μόνο δεν προστάτευσε τον πληθυσμό αλλά διόγκωσε το πρόβλημα σε όλα τα επίπεδα²⁰¹. Η συμφωνία επετεύχθη τον Ιουν του 1999 έπειτα από 78 ημέρες βομβαρδισμών και το ΣΑ εξέδωσε στις 10 Ιουν του 1999 την απόφαση 1244. Σε αυτήν διατάσσεται η ανάπτυξη πολυεθνικής δύναμης για επιβολή της ειρήνης (KFOR) υπό νατοϊκή διοίκηση ενώ κατοχυρώνεται από τη μία η κυριαρχία και εδαφική ακεραιότητα της Γιουγκοσλαβίας και από την άλλη η αυτονομία και αυτοδιοίκηση του Κοσσόβου. Η απόφαση στηρίχτηκε σε 2 κείμενα που προϋπήρχαν αυτής και ήταν η απόφαση των ΥΠΕΞ του G8 το Μάι του 99 και η πρόταση του Φιλανδού πρωθυπουργού Αχτισαάρι στις 2 Ιουν 99 τερματίζοντας τους βομβαρδισμούς και θέτοντας τη νομική βάση για την ανάπτυξη της δύναμης (Τσιτσελίκης 2001, 310-311). Στην μετέπειτα των βομβαρδισμών εποχή ενεπλάκησαν ενεργά ή λιγότερο ο ΟΑΣΕ σε ρόλο εγκαθίδρυσης δημοκρατικών θεσμών, η ΕΕ προωθώντας οικονομικά την ανασυγκρότηση και ο ίδιος ο ΟΗΕ μέσω των ειρηνευτικών δυνάμεων του με σκοπό την οργάνωση της δομής των πολιτικών θεσμών και την εκπαίδευση αυτών.

¹⁹⁹ Υπογράφηκε από τον ΟΑΣΕ και την Γιουγκοσλαβία και αποτελείτο από ξένους διπλωμάτες και παρατηρητές.

²⁰⁰ Προηγήθηκαν 2 αποτυχημένες προσπάθειες για πολιτική λύση στο Ραμπουέ της Γαλλίας στις 6 Φεβ και στο Παρίσι στις 15 Μαρ οι οποίες άνοιξαν το δρόμο για την επέμβαση εναντίον του Μιλόσεβιτς (αρνήθηκε να υπογράψει το κείμενο της συμφωνίας παρότι αρχικά είχαν εκφράσει αδιαλλαξία οι αλβανοί του Κοσσόβου).

²⁰¹ 2000 άμαχοι Σέρβοι και Αλβανοί νεκροί, καταστροφές στο σύστημα ύδρευσης και ηλεκτρισμού, 1 εκατομμύριο πρόσφυγες κα.

Η πρωτοβουλία του NATO στο πλαίσιο της ανθρωπιστικής καταστροφής, η εκ των υστέρων νομιμοποίηση, τα διαφαινόμενα κίνητρα των ΗΠΑ που καθοδήγησε το NATO ως ηγέτιδα δύναμη, η ανεξέλεγκτη χρήση βίας είναι μερικά από τα ερωτήματα που ταλανίζουν ακόμα τους αναλυτές. Η αυτοδιακήρυξη του NATO ως θεματοφύλακα της ανθρώπινης αξιοπρέπειας δημιουργεί αμφιβολία για το ρόλο του. Κρίνοντας εκ του αποτελέσματος της κρίσης και ζυγίζοντας τα οφέλη της επέμβασης με τα δημιουργηθέντα προβλήματα αυτής από τη χρήση βίας, θα λέγαμε με βεβαιότητα ότι η αναλογικότητα χάθηκε και οποιαδήποτε προσπάθεια αιτιολόγησης της επέμβασης, βασισμένη στην αδράνεια του ΣΑ, πέφτει στο κενό. Η αναγνώριση από το ΣΑ, μέσω των αποφάσεων που είχε ήδη εκδώσει, ότι δηλαδή υφίσταται ανθρωπιστικό πρόβλημα δεν αποτελεί νομιμοποίηση της επέμβασης και επ' ουδενί δεν μπορούσε να εκληφθεί ως τέτοια.

4.7.3 Επέμβαση στο Ιράκ το 2003

Στις 20 Μαρ 2003 ξεσπά ο δεύτερος πόλεμος του Κόλπου από συνασπισμό κρατών υπό την πρωτοκαθεδρία των ΗΠΑ και Μ. Βρετανίας. Ο πόλεμος χαρακτηρίστηκε ως πόλεμος ενάντια στην τρομοκρατία, ειδικά αν αναλογιστούμε ότι τα σημάδια από το χτύπημα στους δίδυμους πύργους ήταν εμφανή. Τα γεγονότα είναι γνωστά καθώς τα συμμαχικά στρατεύματα καταλαμβάνουν την ιρακινή πρωτεύουσα στις 9 Απριλίου 03 και στις 1η Μαΐου 03 κηρύσσεται επισήμως η λήξη του πολέμου.

Δεν είναι όμως καθαυτά τα στρατιωτικά γεγονότα άξια ανάλυσης και δεν αποτελούν αντικείμενο της παρούσας μελέτης. Η διένεξη που οδήγησε σε αυτά βασίστηκε στην ανάγκη επιβολής παλαιότερων αποφάσεων του ΣΑ και συγκεκριμένα ως συνδυαστικό αποτέλεσμα της μη συμμόρφωσης του καθεστώτος Σαντάμ στις αποφάσεις 678/90, 687/91 και 1441/02 του ΣΑ του ΟΗΕ (Jeffery 2005) που αφορούσαν κυρίως στην ύπαρξη όπλων μαζικής καταστροφής²⁰², στην επιστροφή των επιθεωρητών του ΟΗΕ και τη μη συνεργασία²⁰³ του Ιράκ με τους

²⁰² Ο επικεφαλής των επιθεωρητών του Ο.Η.Ε., Hans Blix ο οποίος κλήθηκε να αναζητήσει και να καταγράψει όπλα μαζικής καταστροφής δήλωσε στις εκθέσεις του ότι δεν βρέθηκαν τέτοιου είδους όπλα όπως και οποιοδήποτε στοιχείο που να υποστηρίζουν την ύπαρξη αυτών.

²⁰³ Η άρνηση αυτή έδινε την εντύπωση ότι το Ιράκ επεδίωκε να αναβιώσει προγράμματα ανάπτυξης βιομηχανικών και πυρηνικών εξοπλισμών, χωρίς όμως να αποδεικνύεται εμπράκτως αυτό

επιθεωρητές της Διεθνούς Υπηρεσίας Ατομικής Ενέργειας. Ουσιαστικά η τελευταία απόφαση, επικαλούμενη τις δύο προηγούμενες, προειδοποιούσε για τελευταία φορά για "σοβαρές συνέπειες" σε περίπτωση αθέτησης των όρων του μακρού καταλόγου υποχρεώσεων του Ιράκ.

Το επιχείρημα της συνεχιζόμενης ισχύος της απόφασης 678 που εξουσιοδοτούσε για χρήση βίας στο πλαίσιο του κεφ. VII, ήταν αυτό που επικαλέστηκαν οι υποστηρικτές της επέμβασης. Όμως η 1441 δε θα μπορούσε να εκλειφθεί ως εξουσιοδότηση για χρήση βίας, έστω και έμμεση, καθώς πουθενά δεν αναφέρεται ρητώς τέτοια και δεν επιβεβαιώνεται η ισχύς των προηγούμενων αποφάσεων (Σισιλιάνος 2003, 109) που απέχουν χρονικά 12 χρόνια. Επίσης η εκάστοτε απόφαση δεν αποτελεί αυτόματο μηχανισμό²⁰⁴ χρήσης βίας σε περίπτωση που αθετούνται κάποιοι όροι της απόφασης, εφόσον δεν αναφέρεται ξεκάθαρα η επίκληση του κεφ. VII και η κλήση των κρατών από το ΣΑ για λήψη απαραίτητων μέτρων.

Η διασταλτική ερμηνεία που προσπάθησαν να δώσουν οι ΗΠΑ και Μ. Βρετανία μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η συγκεκριμένη παρέμβαση μάλλον συγκαταλέγεται στον κατάλογο της μονομερούς επεμβάσεως, χωρίς την εξουσιοδότηση του ΣΑ, παρά σε οποιαδήποτε άλλη νόμιμη δράση. Αν αναλογιστεί κανείς ότι το προσωρινό σχέδιο ψηφίσματος του Φεβ 2003 και το αναθεωρημένο σχέδιο απόφασης του Μαρ 2003 δεν τέθηκαν ποτέ σε ψηφοφορία, θα καταλάβουμε γιατί η επέμβαση έχει έλλειψη νομιμότητας. Τα συγκεκριμένα σχέδια ή θα λάμβαναν το veto μονίμων μελών ή δεν θα λάμβαναν την απαιτούμενη πλειοψηφία. Ταυτόχρονα η υποβολή τέτοιων σχεδίων αποτελεί ατράνταχτη επιβεβαίωση ότι η εντολή για επέμβαση δεν υφίστατο και η ίδια η απόφαση 1441 μόνη της ή σε συνδυασμό με τις προηγούμενες, δεν επαρκούσε.

4.8 ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΙΣΧΥΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης ως παράγοντας τερματισμού των συγκρούσεων στο ευρύτερο περιβάλλον, αποδείχθηκε ευχολόγιο των μελετητών

²⁰⁴ Ειδικά για την απόφαση 1441 είχαν δοθεί διαβεβαιώσεις από τους μόνιμους αντιπροσώπους των ΗΠΑ και του ΗΒ στον ΟΗΕ για τη μη αυτόματη χρήση βίας, ενώ αντίστοιχα από πολλούς άλλους αντιπροσώπους χωρών είχε τονισθεί η δέσμευση αυτή.

της διεθνούς πολιτικής. Αντί αυτού παρατηρήθηκε μια αέναη προσπάθεια κάλυψης του δημιουργηθέντος κενού ισχύος από τους δυνατικούς ηγεμόνες, που οδήγησε στην αναζωπύρωση περιφερειακών συγκρούσεων. Αντίστοιχα οι απειλές ασφάλειας και ειρήνης, δεν περιορίζονται πλέον στις συμβατικής μορφής κρίσεις-διακρατικές συγκρούσεις, αλλά διευρύνθηκαν σημαντικά με αποτέλεσμα η αποσόβηση τους, να αποτελεί πολυσύνθετη δραστηριότητα.

Η νέα κατάσταση οδήγησε τους Διεθνείς Οργανισμούς, με πρωτεργάτη τον ΟΗΕ, να αναζητήσουν και να υιοθετήσουν νέα μέτρα πολιτικής-στρατιωτικής αντιμετώπισης και να μετεξελιχθούν στο όριο των θεσμικών τους κειμένων. Αν και ο ρόλος του ΟΗΕ μέσω του αρμόδιου οργάνου του, επηρεάστηκε από εθνικές πολιτικές και συμφέροντα και η παρέμβασή του δημιούργησε την νομική αντιδικία μεταξύ εθνικής κυριαρχίας και ανθρωπιστικής επέμβασης, επ' ουδενί δεν μπορούμε να τον υποβαθμίσουμε. Την ισχύ που του παρέχει ο Χάρτης να αναγνωρίζει την απειλή της ειρήνης, τον θέτει υπεύθυνο για δράσεις και παραλείψεις δράσεων.

Το ΣΑ παρέχει τη νομιμότητα στις κατ'εξουσιοδότηση επιχειρήσεις βασισμένο στον Χάρτη, ως το μοναδικό αρμόδιο όργανο με τέτοια δύναμη, αρμοδιότητα που είναι ανεκχώρητη και αδιαπραγμάτευτη. Η ίδια η εντολή είναι αυτή που καλύπτει νομικά μια επιχείρηση Οργανισμού και οποιαδήποτε παρέκκλιση από αυτό θέτει σοβαρούς τριγμούς στα θεμέλια του ίδιου του θεσμού. Προσφυγή στη βία κράτους, ομάδας κρατών ή συνασπισμού, χωρίς εντολή του ΟΗΕ, νομιμοποιείται μόνο προκειμένου για άμυνα κατά απρόκλητης επίθεσης.

Η χρήση του κεφ. VII και η ανάθεση και εξουσιοδότηση περιφερειακών οργανώσεων, έστω και εμμέσως, αποτελεί διεθνή πρακτική με συχνή εφαρμογή στο πλαίσιο της διατήρησης της ειρήνης. Η επίκληση του κεφαλαίου αυτού, με όλες τις παθογένειες των αποφάσεων που αναφέρθηκαν, δεν παύει να αποτελέσαν δραστικές λύσεις σε πλήθος συγκρούσεων. Το παραπάνω σε συνδυασμό ότι στις αποστολές αυτές τη γενική εποπτεία συνεχίζει να έχει, ή ορθότερα, πρέπει να έχει το ΣΑ, καθιστά τις περιφερειακές οργανώσεις φορείς εκτέλεσης της εντολής και ελέγχου των επιχειρήσεων, λόγω των δυνατοτήτων που έχουν αναπτύξει.

Παρόλα αυτά η έλλειψη ξεκάθαρης εντολής δίνει το "δικαίωμα" σε Οργανισμούς και σε ομάδες κρατών να ερμηνεύσουν με το δικό τους βολικό τρόπο αυτή, με τα προβλήματα που προαναφέρθηκαν, δημιουργώντας έτσι μεγάλη αναστάτωση στη διεθνή κοινότητα. Είναι γεγονός ότι η εκάστοτε απόφαση είναι μοναδική και εξετάζει συγκεκριμένα γεγονότα χωρίς να μπορεί να αποτελέσει τη βάση για μελλοντικές αποφάσεις. Οποιαδήποτε προσπάθεια σύγκρισης και παραλληλισμού εγκυμονεί οδυνηρές συνέπειες.

Η σχέση ΣΑ και Οργανισμών αποτελεί μια σχέση αμοιβαίας συνεργασίας. Από τη μια οι οργανώσεις έχουν ανάγκη το ΣΑ, προκειμένου να λάβουν την απαιτούμενη νομική συγκατάθεση και από την άλλη το ΣΑ βασίζεται στην εθελούσια συμμετοχή κρατών, προκειμένου να διατηρήσει τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια. Αν και ο Χάρτης τονίζει τη δυνατότητα του ΣΑ να αναλαμβάνει το ίδιο, μέσω των μελών του ΟΗΕ, στρατιωτική δράση, εδώ παρατηρείται σημαντική παρέκκλιση καθώς εκχωρούνται δικαιώματα σε οργανώσεις, όσον αφορά στη διεξαγωγή και τον έλεγχο των επιχειρήσεων.

Η φύση των κατ'εξουσιοδότηση επιχειρήσεων στο πλαίσιο του κεφ. VII είναι δύσκολο να χαρακτηριστεί. Αυτό συμβαίνει διότι οι επιχειρήσεις αυτές δύναται να λάβουν μορφές που τις διαφοροποιούν. Γίνεται κατανοητό ότι παρατηρείται μια πληθώρα αποστολών με συναίνεση ή πρόσκληση του κράτους υποδοχής, για ανθρωπιστικούς²⁰⁵ ή μη λόγους, με συμφωνίες που έχουν υπογραφεί ή με τη μορφή κυρώσεων σε αθέτηση υποχρεώσεων.

Η ποικιλία και η ιδιομορφία των αποστολών μπορεί να τις εντάσσει στο κεφ. VII αλλά δεν μπορεί να αντικατοπτρίζει συγκεκριμένο άρθρο του κεφαλαίου. Ουσιαστικά "...κάθε προσπάθεια υπαγωγής στο άρθρο 51 ή στο αντίστοιχο 42 παραβλέπει το σύνθετο χαρακτήρα τους.....και η επιλογή μιας τρίτης λύσης συνίσταται στη νομική θεμελίωση τους στο κεφ. VII ως σύνολο...." (Σισιλιάνος 2003, 395).

Συνάμα ο ιός της "εκ των υστέρων νομιμοποίησης επεμβάσεων" και της "σιωπηρής αποδοχής" αυτών, μόλυνε ορισμένες φορές το ΣΑ δημιουργώντας ανασφάλεια ως προς την αξιοπιστία του οργάνου και τα ανιδιοτελή του κίνητρα. Η

²⁰⁵ Τα ανθρωπιστικά κίνητρα γίνονται αποδεκτά από το σύνολο της διεθνούς κοινότητας ασχέτως εάν ο φόβος της χειραγώγησης αποτελεί την οπισθέλκουσα στη νομιμοποίηση των αποστολών

εμφάνιση τέτοιων φαινομένων δεν συνεπάγεται και αποδοχή τους. Αποτελούν γεγονότα μεν, καταδικαστέα δε και παραδείγματα προς αποφυγή, ανεξαρτήτως κινήτρων, καθότι ελλοχεύει ο κίνδυνος ενθάρρυνσης Οργανισμών να αναλάβουν πρωτοβουλίες χρήσης βίας που δεν τους αναλογούν. Η αναμονή της μετέπειτα νομιμοποίησης, θέτει το ΣΑ προ τετελεσμένων γεγονότων και σε δίλλημα εφαρμογής των διατάξεων του Χάρτη. Ειδικά όταν η πρωτοβουλία ανήκει σε ισχυρές δυνάμεις στον πλανήτη, ο πείσεις είναι τέτοιες με αποτέλεσμα και η επέμβαση να έχει υλοποιηθεί και η νομιμοποίηση να επακολουθεί.

Παράλληλα η καθυστέρηση λήψης απόφασης και η αδράνεια για διαφόρους λόγους δεν μπορεί να εκλειφθεί ως έμμεση συναίνεση χρήσης βίας, διότι τότε το ίδιο το όργανο γίνεται υποχείριο οργανώσεων, αποποιείται του αναφαίρετου δικαιώματός του για εξουσιοδότηση, ενώ παράλληλα εκχωρεί το δικαίωμα αξιολόγησης της απειλής της ειρήνης σε άλλο φορέα. Όλα τα παραπάνω αποτελούν σημαντική παρεκτροπή των διατάξεων του Χάρτη και διαστρέβλωση του νοήματος του.

4.9 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Οι σχέσεις του ΟΗΕ με τους λοιπούς οργανισμούς και οργανώσεις, πολυεθνικές δυνάμεις, συνασπισμούς και μη κυβερνητικές οντότητες καλλιεργήθηκαν, προς επίτευξη του αρχικού στόχου που είναι η διατήρηση ασφάλειας και ειρήνης. Οι νέες μορφές συνεργασίας καθίστανται απαραίτητες προκειμένου να ανταποκριθεί το ΣΑ στο ρόλο του.

Είναι γεγονός ότι το ΣΑ πολλές φορές εξέφρασε αδυναμία στη λήψη μέτρων, λόγω της ασυμφωνίας των μελών του. Αυτό δεν μπορούσε όμως να αποτελέσει την αιτία να χάσει το θεσμικό του ρόλο. Η αξία των κατ'εξουσιοδότηση επιχειρήσεων είναι εμφανής. Μέχρι τη στιγμή που το ίδιο το ΣΑ θα μπορεί να αναπτύξει το σύστημα συλλογικής ασφάλειας, έτσι όπως το εμπνευστηκαν οι συντακτες του Χάρτη, η λύση των επιχειρήσεων αυτών αποτελεί μονόδρομο για τη διατήρηση της ειρήνης και ασφάλειας. Η διεθνής απήχηση και υποστήριξη αυτών, στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων, αναδεικνύει το ρόλο και την αναγκαιότητά τους. Έστω και εάν τα προβλήματα που προαναφέρθηκαν

αποτελούν σκοτεινές πτυχές του είδους και έπρεπε να αποφευχθούν, η διεθνής πρακτική απέδειξε ότι οι επιχειρήσεις αυτές αποτελούν την πιο αξιόπιστη και αποτελεσματική μέθοδο επίλυσης κρίσεων. Στο παραπάνω συντείνει το γεγονός ότι βρήκαν την αποδοχή πολλές φορές του συνόλου της διεθνούς κοινότητας με ομοφωνία στην απόφαση.

Αν και πολλές φορές η εξουσιοδότηση, χωρίς να κατονομάζει συγκεκριμένους Οργανισμούς, απευθύνεται σε αυτούς όπως είναι το ΝΑΤΟ, η έλλειψη στρατιωτικών δυνατοτήτων αποτελεί το κύριο πρόβλημα διεύρυνσης της γκάμας των επιλογών. Η προσπάθεια που γίνεται τον τελευταίο καιρό από την ΕΕ για την ανάπτυξη τέτοιας ικανότητας ενδεχομένως θα δώσει νέα πνοή στις επιχειρήσεις αυτές. Ασχέτως εάν αυτή έχει ως στόχο την Ευρωπαϊκή άμυνα²⁰⁶ αποτελεί το προοίμιο ανάληψης δράσης σε επιχειρήσεις με χρήση βίας και μια πρώτης τάξεως ευκαιρία αξιολόγησης των δυνατοτήτων της Ένωσης.

4.10 ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΜΟΡΦΗΣ ΑΥΤΩΝ

Οι Οργανισμοί επιφορτίζονται με μια σωρεία αποστολών που κυμαίνονται από παροχή βοήθειας σε πολιτικές διαδικασίες, μεταρρύθμισης δικαστικών και νομοθετικών συστημάτων, οργάνωσης και επίβλεψης εκλογών, εκπαίδευσης δυνάμεων, αφοπλισμού, παροχής στήριξης για την επιστροφή εσωτερικά εκτοπισμένων ατόμων μέχρι την επιβολή της ειρήνης με χρήση νομιμοποιημένης βίας. Το πολυδιάστατο των επιχειρήσεων δημιουργεί απαίτηση για εξέλιξη των δυνάμεων από πλευράς οργάνωσης, δομής, εκπαίδευσης, διοίκησης και ελέγχου κατάλληλης, για την εκπλήρωση σαφώς διατυπωμένης αποστολής, με συγκεκριμένη απόφαση και εντολή. Αν αναλογιστούμε τις εξελίξεις των τελευταίων 3 δεκαετιών, θα κατανοήσουμε ότι στο εγγύς μέλλον νέες απειλές ασφαλείας θα αναδυθούν που θα απαιτήσουν εξειδίκευση των δυνάμεων.

Οι περιορισμένες δυνατότητες των Οργανισμών σε επιχειρήσεις του κεφαλαίου VII, έχει ως αποτέλεσμα το ΝΑΤΟ κατά κύριο λόγο να μονοπωλεί τις κατ'εξουσιοδότηση επιχειρήσεις ή συνασπισμοί κρατών με επικεφαλής κράτη που αναλαμβάνουν το κύριο έργο. Η απαίτηση για ενεργό συμμετοχή και άλλων

²⁰⁶ Η δήλωση του Προέδρου της Γαλλίας Ε. Μακρόν: " Πρέπει να αναλάβουμε την προστασία μας σε σχέση με την Κίνα, τη Ρωσία και ακόμη και με τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής".

Οργανισμών ή συμφωνιών είναι μεγάλη. Το παραπάνω κρίνεται σημαντικό μεν για τον ΟΗΕ καθώς διευρύνει τις επιλογές του, από την άλλη προσκρούει στην θέληση των ΗΠΑ (ως βασικός καθοδηγητής του ΝΑΤΟ) για μονοπώλιο των επιχειρήσεων με ότι αυτό συνεπάγεται. Αντίθετα ο ρόλος της Ρωσίας έχει περιοριστεί σε αυτόν του μονίμου μέλους του ΣΑ το οποίο ανά πάσα στιγμή δύναται να θέσει veto σε οποιαδήποτε απόφαση κρίνει ότι αντιτίθεται στα συμφέροντα της, επικαλούμενη το διεθνές δίκαιο.

Το σίγουρο είναι ότι οι Διεθνείς Οργανισμοί θα συνεχίζουν να αυξάνονται αναζητώντας ρόλο στο διεθνές γίγνεσθαι. Η παρέμβαση τους στην πορεία του χρόνου θα είναι άλλοτε διακοσμητική και άλλοτε άλλοθι των συμφερόντων των ισχυρών (Κεντρώτης 2002, 279-281). Η συγκρότηση πλειάδας Οργανισμών και η συμμετοχή κρατών αποτελεί στόχο των μικρών δυνάμεων οι οποίες επιδιώκουν να δημοσιοποιήσουν τα προβλήματά τους ή να τα επιλύσουν και αντίστοιχα των μεγάλων για να επηρεάζουν αυτές.

Δυστυχώς όμως και ο ρόλος του ΣΑ δεν μπορεί να απεμπλακεί από τις προτιμήσεις των Μ. Δυνάμεων. Το γεγονός ότι μια συντριπτική πλειοψηφία προτείνει κάτι και 9 μέλη περιφρονούν αυτό και αποφασίζουν κάτι άλλο είναι ενδεικτικό της δυσλειτουργίας του ΟΗΕ (Morgenthau 1973, 458). Το αποτέλεσμα της ιδιομορφίας αυτής είναι εμφανές και απεικονίζεται σε πολλές περιπτώσεις κατά το παρελθόν, σε αποφάσεις του ΣΑ ή σε επιδεικτική αδράνεια αυτού που προκαλεί δικαιολογημένη απορία. Το Συμβούλιο άλλωστε ουδέποτε διαμορφώθηκε ως όργανο αστυνόμευσης των μονίμων μελών του. Ο Οργανισμός είναι λογικό να απέφευγε να δώσει οδηγίες στις δυνάμεις εκείνες που το εγκαθίδρυσαν και το στηρίζουν (Nicholas 1971, 73). Από τα παραπάνω γίνεται κατανοητό ότι, οι εντολές έχουν την τάση να διαμορφώνονται και η ανάθεση των δραστηριοτήτων στο πλαίσιο του κεφ. VII σε Οργανισμούς είναι πολλές φορές καθοδηγούμενη και αδυνατεί να αλλάξει.

Ο μετασχηματισμός του ΣΑ, όπως εκτενώς αναλύθηκε παραπάνω, είναι μια απαίτηση που δεν μπορεί να μείνει ανικανοποίητη. Από την συγκρότηση του οργάνου μέχρι τώρα οι ισορροπίες έχουν ανατραπεί και ως εκ τούτου η διεύρυνση των μονίμων μελών είναι μια κατάσταση που αναμένεται από πολλούς. Μια ενδιάμεση λύση θα ήταν η βέλτιστη απόφαση που θα ισορροπούσε μεταξύ του

περιορισμού της χρήσης αρνησικυρίας σε συγκεκριμένα και μόνο θέματα και στην ψηφοφορία από όλα τα μέλη στα αντίστοιχα θέματα εξέχουσας σημασίας (Johnstone 2008, 302).

Η προσεκτική επιλογή χορήγησης του δικαιώματος veto είναι εξαιρετικής σημασίας, καθότι τα κράτη αυτά θα πρέπει να έχουν την ικανότητα και τη βούληση να στηρίξουν τον Οργανισμό κυρίως οικονομικά, χωρίς να καθίσταται το σύστημα υδροκεφαλικό όσον αφορά στη λήψη αποφάσεων.

Οι περισσότεροι πόροι, η ικανότητα ταχύτερης αντίδρασης, οι σαφείς κανόνες για τις επεμβάσεις σε περιοχές κρίσεων σε συνδυασμό με την εγκαίριότερη και εγκυρότερη ενημέρωση των ΗΕ για την ακμάζουσα κρίση, αποτελούν τα κλειδιά για την αναβάθμιση του ρόλου του ΣΑ και του Οργανισμού γενικότερα.

Εκείνο που τίθεται αδιαπραγμάτευτο όμως είναι ο ρόλος του ΣΑ ως εκτιμητής και αξιολογητής της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Ακόμα όμως και σε αυτό έχουν διατυπωθεί αμφιβολίες λόγω της ανεξέλεγκτης μορφής του οργάνου που κατά πολλούς αντιβαίνει στην αρχή της αντικειμενικότητας.

Ποιος όμως θα μπορούσε να ελέγξει το ανώτατο αυτό όργανο του ΟΗΕ; Η απάντηση είναι εύκολη στη θεωρία και καθίσταται δυσχερής στην πράξη. Ο ίδιος ο Χάρτης αποτελεί τον φάρο για το ΣΑ και την οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων του. Οι διατάξεις του Χάρτη ρυθμίζουν τις δραστηριότητες και αρμοδιότητες του, τα όρια της δράσης του και τον τρόπο λειτουργίας του. Παρόλα αυτά δεν υφίσταται κάποιο ανώτερο όργανο το οποίο θα αναιρούσε μια απόφαση του ΣΑ και ακόμα και το Διεθνές Δικαστήριο των ΗΕ αποφεύγει και θα συνεχίσει να αποφεύγει, να αμφισβητεί τη νομιμότητα των αποφάσεων. Οι λόγοι είναι ευνόητοι καθώς σε αντίθετη περίπτωση θα είχαμε σύγκρουση δύο οργάνων του ΟΗΕ με απρόβλεπτες συνέπειες για τον ίδιο μέχρι και της αμφισβήτησης της ύπαρξής του. Παρότι δηλαδή η δυνατότητα δικαστικού ελέγχου του ΣΑ υφίσταται ως έννοια, στην πράξη ο ρόλος του ελέγχου είναι προληπτικός και αποτρεπτικός για το ίδιο το όργανο.

Η σημαντικότερη όμως διαπίστωση της παρούσας μελέτης έγκειται στην οριοθετημένη σειρά ενεργειών που ακολουθούνται για επίλυση μιας κρίσης. Στη δυνατότητα και αναφαίρετο δικαίωμα του ΣΑ να αξιολογήσει αρχικά την απειλή και

διατάραξη της ειρήνης και ασφάλειας, εν συνεχεία να ενεργοποιεί τις διατάξεις του κεφαλαίου VII εκφράζοντας την πρόθεση του για χρήση των εξουσιών που του προσφέρει το εν λόγω κεφάλαιο και τέλος στη δυνατότητα εκχώρησης χρήσης βίας σε άλλους Οργανισμούς ή και κράτη διατηρώντας την εποπτεία της επιχείρησης. Οποιαδήποτε άλλη μεθοδολογία ακολουθηθεί σε διαδικασία, χρόνο ή σειρά ενεργειών εμπεριέχει άμεση παραβίαση των διατάξεων του Χάρτη και δεν είναι αποδεκτή.

Η εξουσιοδότηση ανήκει στο Συμβούλιο και ασχέτως αν η δράση σύμφωνα με το άρθρο 42 θα έπρεπε να αναλαμβάνεται από το ίδιο, η παρέκκλιση του κανόνα αυτού και η ανάθεση της δραστηριότητας σε Οργανισμούς, είναι θεμιτή και στα όρια του Χάρτη (άρθρο 53). Επιπροσθέτως επουδενί δεν πρέπει να αμφισβητηθεί ο εποπτικός έλεγχος της επιχείρησης καθώς οι Οργανισμοί αποτελούν αποκλειστικά τους εκτελεστές της εντολής, με υποχρέωση υποβολής εκθέσεων για τον τρόπο εκτέλεσης. Κάθε μελλοντική απόκλιση από την θεωρία και πρακτική αυτή εφόσον υιοθετηθεί, θα δημιουργήσει ανεξέλεγκτη δράση Οργανισμών, όπως έχει ήδη παρατηρηθεί στο παρελθόν.

Η στόχευση του ΣΑ είναι ο ολοένα αυστηρότερος και αποτελεσματικότερος έλεγχος των επιχειρήσεων, ο καθορισμός σαφούς εντολής, ο ξεκάθαρα αποτυπωμένος στόχος της αποστολής, που θα γίνει κατανοητός από τους εμπλεκόμενους και η απεμπλοκή από πολιτικά και εθνικά συμφέροντα. Μια συσσωρευτική ικανοποίηση των παραπάνω παραγόντων θα θέσει τους Οργανισμούς σε συγκεκριμένη ατραπό νομιμότητας ως προς την εξουσιοδότηση χρήσης βίας.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

"Ο πόλεμος αρχίζει όταν θέλεις αλλά δεν τελειώνει όταν θέλεις" Ν. Μακιαβέλι.

Οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις είναι έτσι σχεδιασμένες, ώστε να δημιουργούν τις κατάλληλες συνθήκες, επάνω στις οποίες θα δράσουν οι πολιτικές και διπλωματικές δυνάμεις για τον τερματισμό των ενόπλων συγκρούσεων. Υποστηρίζουν την ειρηνευτική διαδικασία αλλά δεν την υποκαθιστούν. Αποτελούν το ένα θεμέλιο αλλά απουσίας των υπολοίπων, αδυνατούν να εξασφαλίσουν την ειρήνη. Ο ρόλος τους έτυχε εκμετάλλευσης και τα ηθικά τους κίνητρα καταπλακώθηκαν στο βωμό του αγώνα απόκτησης συμφέροντος, αλλά δεν έπαψαν ποτέ να αποτελούν την κινητήριο δύναμη για ασφάλεια και ειρήνη στον κόσμο.

Η διεθνής επέμβαση θα αποτελέσει στο μέλλον σημείο έριδος μεταξύ των οπαδών της εθνικής κυριαρχίας, της ανθρωπιστικής προστασίας και της διεθνούς ειρήνης-ασφάλειας²⁰⁷, ακροβατώντας τους λήπτες απόφασης στο σχοινί του κόστους-οφέλους. Η εύρεση της αποδοτικότερης λύσης καθίσταται εξαιρετικά δυσχερής διαδικασία που όσο και να επεξεργασθεί από τον ανθρώπινο νου, δεν εξασφαλίζει την επιτυχία.

Η ανάθεση αρμοδιοτήτων του κεφ. VII σε λοιπούς δρώντες απηχεί τη δίψα του ΟΗΕ για ευκολότερη επίλυση των συγκρούσεων και επίτευξη του βασικού του στόχου, αναλαμβάνοντας τον κίνδυνο εκτροπής των Οργανισμών από την νόμιμη οδό. Η ισορροπία καθίσταται εξαιρετικά δυσχερής και η ελπίδα ότι στο μέλλον θα αποκλεισθούν σκόπιμες παρεκκλίσεις αποτελεί αντίληψη αιθεροβάμονα. Ο ΟΗΕ όπως και κάθε διεθνής παγκόσμιος ή περιφερειακός Οργανισμός, αδυνατεί μέχρι τώρα να απεμπολήσει τα κίνητρα των ισχυρών και να απελευθερωθεί από τα δεσμά των σκοπιμοτήτων τους. Ως εκ τούτου ο μετριασμός αυτών και η αντικειμενικότερη αντιμετώπιση των μελλοντικών κρίσεων από το σύνολο των Οργανισμών αποτελεί την καταλληλότερη ευχή.

---

²⁰⁷ Τα δύο ρεύματα συναντώνται συχνά στη διεθνή βιβλιογραφία ως αυτά του ρεστριξιονιστών και αντι-ρεστριξιονιστών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

AJP-3.4.1. *Allied Joint Doctrine for the Military Contribution to Peace Support v.1*. NATO Standarization Office, 2014.

Coleman, K. *International Organizations and Peace Enforcement*. Vancouver: Cambridge University Press, 2007.

Durand, Lauren. «How did the Brahimi Report Improve the Efectiveness of UN Peacekeeping Operations.» *e-international relations students*. 5 Σεπ 2012. <https://www.e-ir.info/2012/09/05/how-did-the-brahimi-report-improve-the-effectiveness-of-un-peacekeeping-operations/> (πρόσβαση Οκτ 17, 2018).

Gill, T. *Enforcement and Peace Enforcement Operations-Hndbookof the International Law of Military Operations*. Oxford: Oxford University Press, 2010.

Gray, Ch. *International Law and the Use of Force*. Oxford: Oxford University Press, 2004.

Hirsch, M. *The Responsibility of International Organizations Toward Third Parties: Some Basic Principles*. Boston/London: Martinus Nijhoff Publishers, 1995.

«<https://www.osce.org/>.» <https://www.osce.org/what-we-do> (πρόσβαση Σεπ 22, 2018).

Jacobson, H. *Networks of Interdependence : International Organizations on the Global System*. New York, 1984.

Jeffery, Simon. «[https://www.theguardian.com.](https://www.theguardian.com/)» *Lord Goldsmiths Legal Advice and thw Iraq War*. 27 Απρ 2005. <https://www.theguardian.com/world/2005/apr/27/iraq.iraq2> (πρόσβαση Οκτ 20, 2018).

Johnstone, Ian. *Legislation and Adjudication in the UN Security Council:Bringing Down the Deliberative Deficit*. AJIL Vol.102, 2008.

Julie Duchatel, Florian Rochat. *ONU. Droits pour tous ou loi du plus fort?* Γενεύη, 2005.

Justice, International Court of. *Case Concerning the Military and Paramilitary Activities in and Against Nicaragua*. 1986.

Lakhdar Brahimi, Ahmet Salman. *In Pursuit of Sustainable Peace: The Seven Deadly Sins of Mediation*. NYC: New York University, 2008.

Morgenthau, Hans. *Politics Among Nations*. New York, 1973.

Nicholas, H. G. *The United Nations as a Political Institution*. New York, 1971.

Nye, R.O Keohane and J.S. *Power and Interdependence*. New York: Longman, 2001.

Oliver, A.Leroy Bennett-James K. *Διεθνείς Οργανισμοί-Αρχές και Προβλήματα*. Αθήνα: Gutenberg, 2006.

P. Alston, E. *Human Rights, Intervention and the Use of Force*. Oxford: Oxford University Press, 2008.

Popovski, Vesselin. «Legality and Legitimacy in International Order.» *United Nations University Policy Brief No 5*, 2008.

Schrijver, Nico J. *The Future of the United Nations*. Max Planck UNYB 10, 2006.

Wight, Martin. *Διεθνής Θεωρία, Τα Τρία Ρεύματα Σκέψης*. Αθήνα: Ποιότητα, 1998.

Αλμπάνης, Ευστράτιος. *Διεθνής Επέμβαση*. Αθήνα: Libro, 2001.

Αντωνόπουλος, Κ. *Διεθνείς Οργανισμοί*. Αθήνα: Σάκκουλα, 2015.

Βλάχος, Άγγελος. *Θουκυδίδου: Ιστορία του Πελοποννησιακού Πολέμου*. Αθήνα: Εστία, 2012.

Γκάλι, Μπουτρος Μπούτος. *Οδηγός για την Ειρήνη: Προληπτική Διπλωματία, Αποκατάσταση και Διατήρηση της Ειρήνης*. 1992.

Δούση Ε, Δίπλα Χ. *Εξήντα Χρόνια από την Ιδρυση των Ηνωμένων Εθνών-Ειρήνη Ανθρώπινα Δικαιώματα, Βιώσιμη Ανάπτυξη και Θεσμική Μεταρρύθμιση*. Αθήνα: Σιδέρης, 2007.

Δούση, Ε. *Διεθνείς Σχέσεις: Η Ευθύνη Προστασίας Πλυθυσμών: Νεότερες Απόψεις και Πρακτικές Εφαρμογές*. Αθήνα: Σιδέρης, 2016.

Δούση, Εμμανουέλα. <http://www.kathimerini.gr>. 25 Οκτ 2009. <http://www.kathimerini.gr/374195/article/epikairothta/kosmos/apo-thn-koinwnia-twn-eθnwn-ston-ohē> (πρόσβαση Σεπ 5, 2018).

—. *Διεθνής Ευθύνη και Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις*. Αθήνα-Κομοτηνή: Σάκκουλα, 2008.

Δραγώνας, Διονύσιος. «Power Politics.» <https://powerpolitics.eu>. 23 Απρ 2018. <https://powerpolitics.eu/%CE%B4%CF%81%CE%B1%CE%B3%CF%8E%CE%BD%CE%B1%CF%82-11-3-%CE%B7-%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B5%CE%BE%CE%AD%CE%BB%CE%B9%CE%BE%CE%B7-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B5%CF%85%CE%B8%CF%8D/> (πρόσβαση Οκτ 17, 2018).

Ζάικος, Ν. *Η Σύμβαση για το Δίκαιο των Συνθηκών μεταξύ Κρταών και Διεθνών Οργανισμών ή μεταξύ Διεθνών Οργανισμών*. Σάκκουλα, 1998.

Ζάικος, Νικόλαος. «Διεθνείς Οργανισμοί.» *Παρουσίαση στην ΑΔΙΣΠΟ*, 2017.

Ήφαιστος, Π. *Οι Διεθνείς Σχέσεις ως Αντικείμενο Επιστημονικής Μελέτης στην Ελλάδα και το Εξωτερικό*. Αθήνα: Ποιότητα, 2009.

Ήφαιστος, Παναγιώτης. *Ιστορία, Θεωρία και Πολιτική Φιλοσοφία*. Αθήνα: Ποιότητα, 1999.

—. *Οι Διεθνείς Σχέσεις ως Αντικείμενο Επιστημονικής Μελέτης στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό*. Αθήνα: Ποιότητα, 2004.

Θεόδωρος Χριστοδουλίδης, Δημήτριος Μπουραντώνης. *Ο ΟΗΕ στο Κατώφλι της Μεταψυχροπολεμικής Εποχής*. Αθήνα: Σιδέρης, 1998.

Καλπύρης, Ε.Δ. *Κυρώσεις χωρίς τη Χρήση Βίας υπό το Καθεστώς του Κεφ. VII του Χάρτη των ΗΕ*. Αθήνα: Σακκουλα, 2001.

Κεντρώτης, Κυριάκος. *Διεθνείς Οργανισμοί: Ανάμεσα στον Πόλεμο και την Ειρήνη*. Αθήνα: Παπαζήση, 2002.

Κωνσταντινίδης, Α. *Νομικοί Περιορισμοί και Δικαστικός Έλεγχος του ΣΑ των ΗΕ*. Αθήνα - Θεσ/νική: Σάκκουλα, 2004.

Κωσταράκος, Μιχαήλ. *Προκλήσεις Στρατιωτικής Ευρωπαϊκής Επιτροπής* (19 Μαρ 2018).

Λιακόπουλος, Δ. *Το Δίκαιο στην Ανθρωπιστική Επέμβαση*. Αθήνα: Σάκκουλα, 2001.

Μαρούδα, Μ.Ν. *Η Διεθνής Ευθύνη για Παραβιάσεις του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου*. Αθήνα-Κομοτηνή: Σάκκουλα, 2006.

Μορτόπουλος, Κ. *Εισαγωγή στο Διεθνές Επιχειρησιακό Δίκαιο*. Αθήνα-Θεσ/νική: Σάκκουλα, 2009.

Μπέλου, Φ. «Θεσμική Οικοδόμηση και Επιχειρησιακή Δυνατότητα ΕΕ.» *Παρουσίαση στην ΑΔΙΣΠΟ*. 2017.

Μπουραντώνης, Α.Θ. Χριστοδουλίδης- Δ. *Ο ΟΗΕ στο Κατώφλι της Μεταψυχροπολεμικής Περιόδου*. Αθήνα: Σιδέρης, 1998.

Νάσκου-Περράκη, Π. *Το Δίκαιο των Διεθνών Οργανισμών- Η Θεσμική Διάσταση*. Αθήνα -Κομοτηνή: Σάκκουλα, 2011.

Π. Νάσκου-Περράκη, Κ. Αντωνόπουλος, Μ. Σαρηγιαννίδης. *Διεθνείς Οργανισμοί*. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα, 2015.

Παρίσης, Ιωάννης. «<https://parisis.files.wordpress.com/>» 3 Δεκ 2009. <https://parisis.files.wordpress.com/2009/12/oceb1cf83ceb5-ceaccf81ceb8cf81cebf1.pdf> (πρόσβαση Σεπ 20, 2018).

Παπασωτηρίου Χ. "Η Διεθνής πολιτική στον 21ο αιώνα", Αθήνα, Ποιότητα, 2008..

«Περιφερειακό κέντρο πληροφόρησης των ΗΕ.» <https://unric.org/>. https://unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=14&Itemid=10 (πρόσβαση Σεπ 20, 2018).

Περράκης, Σ. *60 Χρόνια Ηνωμένα Έθνη, Προκλήσεις και Προοπτικές*. Αθήνα-Κομοτηνή: Σάκκουλα, 2006.

Πλατιάς, Α. *Το Νέο Διεθνές Σύστημα, Ρεαλιστική Προσέγγιση Διεθνών Σχέσεων*. Αθήνα: Παπαζήσης, 1995.

Σ. Νταλής, Π. Τσάκωνας. *Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Άμυνας και Ασφάλειας σε Σταυροδρόμι*. Αθήνα: Σιδέρη, 2004.

Σαρηγιαννίδης, Μ. *Διεθνείς Οργανισμοί*. Αθήνα: Σάκκουλα, 2015.

Σισιλιάνος, Λ. *Η Εξουσιοδότηση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ για Χρήση Βίας*. Αθήνα-Κομοτηνή: Σάκκουλα, 2003.

Σπυρόπουλος, Γ. *Η Ανθρωπιστική Επέμβαση στις Διεθνείς Σχέσεις-Νεότερες Ερμηνείες*. Αθήνα: Παπαζήση, 2000.

Σπυρόπουλος, Γ.Μ. *Διεθνείς Σχέσεις, Ρεαλιστική Προσέγγιση, Θεωρία και Πράξη*. Αθήνα: Ποιότητα, 2010.

Τσιτσελίκης, Κωνσταντίνος. *Επιβάλλοντας την Ειρήνη*. Αθήνα-Κομοτηνή: Σάκκουλα, 2001.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α» ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ VII ΤΟΥ ΧΑΡΤΗ ΟΗΕ

Ενέργειες σε περίπτωση απειλής εναντίον της Ειρήνης, Διαταράξεως της Ειρήνης και Επιθετικών Πράξεων

Άρθρο 39.

Το Συμβούλιο Ασφαλείας θα αποφαινεται αν υπάρχει απειλή για την ειρήνη, διατάραξη της ειρήνης ή επιθετική ενέργεια και θα κάνει συστάσεις ή θα αποφασίζει ποια μέτρα θα λαμβάνονται σύμφωνα με τα Άρθρα 41 και 42, για να διατηρηθεί ή να αποκατασταθεί η διεθνής ειρήνη και ασφάλεια.

Άρθρο 40.

Το Συμβούλιο Ασφαλείας, για να εμποδίσει επιδείνωση της καταστάσεως, μπορεί, πριν να κάνει τις συστάσεις ή πριν να αποφασίσει για τα μέτρα που προβλέπονται από το Άρθρο 39, να καλεί τα ενδιαφερόμενα μέρη να συμμορφωθούν με τα προσωρινά μέτρα που αυτό κρίνει αναγκαία ή επιθυμητά. Αυτά τα προσωρινά μέτρα δε θα βλάπτουν σε τίποτε τα δικαιώματα, τις απαιτήσεις ή τη θέση των ενδιαφερόμενων μερών. Το Συμβούλιο Ασφαλείας θα σημειώνει την παράλειψη κράτους να συμμορφωθεί με αυτά τα προσωρινά μέτρα.

Άρθρο 41.

Το Συμβούλιο Ασφαλείας μπορεί να αποφασίζει ποια μέτρα ή που δε συνεπάγονται τη χρησιμοποίηση ένοπλης δύναμης - θα λαμβάνονται για να εξασφαλίζουν την εκτέλεση των αποφάσεών του, και μπορεί να καλεί τα Μέλη των Ηνωμένων Εθνών να εφαρμόζουν αυτά τα μέτρα. Αυτά μπορεί να περιλαμβάνουν πλήρη ή μερική διακοπή των οικονομικών σχέσεων, των σιδηροδρομικών, θαλάσσιων, εναέριων, συγκοινωνιών, των ταχυδρομικών, τηλεγραφικών, ραδιοφωνικών και άλλων μέσων επικοινωνίας, καθώς και τη διακοπή διπλωματικών σχέσεων.

Άρθρο 42.

Αν το Συμβούλιο Ασφαλείας κρίνει ότι τα μέτρα που προβλέπονται από το Άρθρο 41 θα ήταν ανεπαρκή ή ότι έχουν αποδειχτεί ανεπαρκή, μπορεί να προχωρήσει με

αεροπορικές, θαλάσσιες ή χερσαίες δυνάμεις στην ανάληψη της δράσης που θα ήταν αναγκαία για τη διατήρηση ή την αποκατάσταση της διεθνούς ασφάλειας και ειρήνης. Αυτή η δράση θα μπορούσε να περιλαμβάνει στρατιωτικές επιδείξεις, αποκλεισμό και άλλες επιχειρήσεις αεροπορικών, θαλάσσιων ή χερσαίων δυνάμεων των Μελών των Ηνωμένων Εθνών

Άρθρο 43.

1. Όλα τα Μέλη των Ηνωμένων Εθνών, προκειμένου να συμβάλουν στη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, αναλαμβάνουν να θέτουν στη διάθεση του Συμβουλίου Ασφαλείας, όποτε το ζητήσει και σύμφωνα με τους όρους ειδικής συμφωνίας ή συμφωνιών, τις ένοπλες δυνάμεις, τη βοήθεια και τις διευκολύνσεις, στις οποίες θα περιλαμβάνεται και το δικαίωμα διελεύσεως, που θα είναι αναγκαία για να διατηρηθεί η διεθνής ειρήνη και ασφάλεια.

2. Αυτή η συμφωνία ή οι συμφωνίες θα καθορίζουν τον αριθμό και τη μορφή των στρατιωτικών δυνάμεων, το βαθμό ετοιμότητάς τους και τη γενική τους εγκατάσταση, καθώς και τη φύση των διευκολύνσεων και της βοήθειας που θα χορηγούνται.

3. Για τη συμφωνία ή τις συμφωνίες θα γίνουν διαπραγματεύσεις το συντομότερο δυνατό, με πρωτοβουλία του Συμβουλίου Ασφαλείας. Οι συμφωνίες θα γίνονται μεταξύ του Συμβουλίου Ασφαλείας και των Μελών ή μεταξύ του Συμβουλίου Ασφαλείας και ομάδων Μελών, και θα πρέπει να επικυρώνονται από τα κράτη που τις υπογράφουν, σύμφωνα με τις συνταγματικές διαδικασίες του κάθε κράτους.

Άρθρο 44.

Όταν το Συμβούλιο Ασφαλείας έχει αποφασίσει να χρησιμοποιήσει βία, θα είναι υποχρεωμένο, πριν ζητήσει από ένα Μέλος που δεν αντιπροσωπεύεται σε αυτό να του προμηθεύσει ένοπλες δυνάμεις, εκπληρώνοντας τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει σύμφωνα με το Άρθρο 43, να καλεί αυτό το Μέλος να μετάσχει, αν το επιθυμεί, στη λήψη αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας που αφορούν τη χρησιμοποίηση των τμημάτων των ένοπλων δυνάμεων αυτού του μέλους.

Άρθρο 45.

Για να δώσουν στα Ηνωμένα Έθνη τη δυνατότητα να παίρνουν επείγοντως στρατιωτικά μέτρα, τα Μέλη πρέπει να διατηρούν αμέσως διαθέσιμα τμήματα εθνικής αεροπορίας για συνδυασμένη διεθνή εξαναγκαστική δράση. Η δύναμη και ο βαθμός ετοιμότητας αυτών των τμημάτων θα ορίζονται και τα σχέδια για τη συνδυασμένη δράση θα καταστρώνονται από το Συμβούλιο Ασφαλείας, με τη βοήθεια της Επιτροπής Στρατιωτικού Επιτελείου, μέσα στα όρια που θα προβλέπονται από τη συμφωνία ή τις συμφωνίες που αναφέρονται στο Άρθρο 43.

Άρθρο 46.

Τα σχέδια για τη χρησιμοποίηση ένοπλης δύναμης θα καταρτίζονται από το Συμβούλιο Ασφαλείας, με τη βοήθεια της Επιτροπής Στρατιωτικού Επιτελείου

Άρθρο 47.

1. Θα συγκροτηθεί μια Επιτροπή Στρατιωτικού Επιτελείου, για να συμβουλευεί και να βοηθά το Συμβούλιο Ασφαλείας σε όλα τα θέματα που αφορούν τις στρατιωτικές ανάγκες που θα έχει το Συμβούλιο Ασφαλείας για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, τη χρησιμοποίηση και τη διοίκηση των δυνάμεων που βρίσκονται στη διάθεσή του, τη ρύθμιση των εξοπλισμών και τον ενδεχόμενο αφοπλισμό

2. Η Επιτροπή Στρατιωτικού Επιτελείου θα αποτελείται από τους Αρχηγούς των Επιτελείων των μόνιμων μελών του Συμβουλίου ή τους αντιπροσώπους τους. Θα καλεί οποιοδήποτε Μέλος των Ηνωμένων Εθνών που δεν αντιπροσωπεύεται μόνιμα στην Επιτροπή να συνεργαστεί μαζί της, όταν η αποτελεσματική εκπλήρωση των καθηκόντων της απαιτεί τη συμμετοχή αυτού του Μέλους στις εργασίες της.

3. Η Επιτροπή Στρατιωτικού Επιτελείου θα είναι υπεύθυνη, υπό την εξουσία του Συμβουλίου Ασφαλείας, για τη στρατηγική καθοδήγηση όλων των ένοπλων δυνάμεων που θα έχουν τεθεί στη διάθεση του Συμβουλίου Ασφαλείας. Θέματα που αναφέρονται στη διοίκηση αυτών των δυνάμεων θα ρυθμιστούν αργότερα.

4. Η Επιτροπή Στρατιωτικού Επιτελείου, με την εξουσιοδότηση του Συμβουλίου Ασφαλείας και ύστερα από συνεννόηση με τους αρμόδιους τοπικούς οργανισμούς, μπορεί να ιδρύει τοπικές υποεπιτροπές.

Άρθρο 48.

1. Η δράση που απαιτείται για την εκτέλεση των αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας που αφορούν τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας θα αναλαμβάνεται από όλα τα Μέλη των Ηνωμένων Εθνών ή από μερικά από αυτά, όπως θα ορίζει το Συμβούλιο Ασφαλείας.

2. Οι αποφάσεις αυτές θα εκτελούνται από τα Μέλη των Ηνωμένων Εθνών απευθείας και μέσον ενεργειών τους στις αρμόδιες διεθνείς οργανώσεις στις οποίες είναι Μέλη.

Άρθρο 49.

Τα Μέλη των Ηνωμένων Εθνών θα συνεργάζονται βοηθώντας το ένα το άλλο στην εκτέλεση των μέτρων που αποφασίζει το Συμβούλιο Ασφαλείας.

Άρθρο 50.

Αν το Συμβούλιο Ασφαλείας πάρει προληπτικά ή εξαναγκαστικά μέτρα εναντίον οποιουδήποτε κράτους, κάθε άλλο κράτος ή είτε είναι Μέλος των Ηνωμένων Εθνών είτε όχι ή που κρίνει ότι η εφαρμογή αυτών των μέτρων του δημιουργεί ειδικά οικονομικά προβλήματα, θα έχει το δικαίωμα να συμβουλευεται το Συμβούλιο Ασφαλείας σχετικά με τη λύση αυτών των προβλημάτων.

Άρθρο 51.

Καμιά διάταξη αυτού του Χάρτη δε θα εμποδίζει το φυσικό δικαίωμα της ατομικής ή συλλογικής νόμιμης άμυνας, σε περίπτωση που ένα Μέλος των Ηνωμένων Εθνών δέχεται ένοπλη επίθεση, ως τη στιγμή που το Συμβούλιο Ασφαλείας θα πάρει τα αναγκαία μέτρα για να διατηρήσει τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια. Τα μέτρα που θα παίρνουν τα Μέλη των Ηνωμένων Εθνών κατά την άσκηση αυτού του δικαιώματος της νόμιμης άμυνας θα ανακοινώνονται αμέσως στο Συμβούλιο Ασφαλείας, και σε καμία περίπτωση δε θα θίγουν την εξουσία και την υποχρέωση που έχει το Συμβούλιο Ασφαλείας, σύμφωνα με αυτόν το Χάρτη, να αναλαμβάνει οποτεδήποτε τη δράση που κρίνει αναγκαία για τη διατήρηση ή για την αποκατάσταση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Β» ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΑΝΑ ΕΙΔΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΗ

Personnel Types

- Contingent Troops
- Police
- Experts on Mission

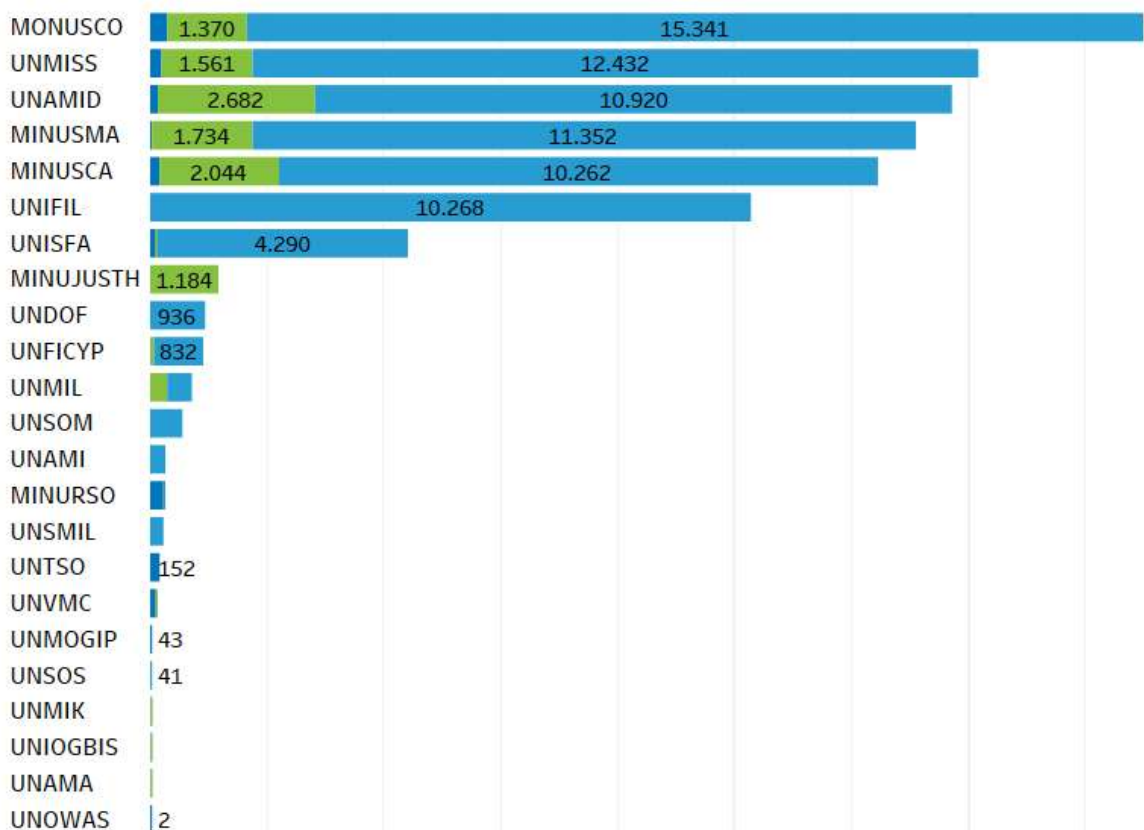
Country Name

All

Mission Types

All

Country contributions by mission and personnel type (as of 31 January 2018)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Γ» ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΑΝΑ ΑΠΟΣΤΟΛΗ-ΕΙΔΟΣ-ΦΥΛΟ

<u>Mission</u>	<u>Post</u>	<u>M</u>	<u>F</u>	<u>I</u>
1 MINUJUSTH				
	FPU	928	51	979
	Individual Police	177	28	205
	Total for Mission	1,105	79	1,184
2 MINURSO				
	Contingent Troops	15	5	20
	Experts on Mission	198	13	211
	Individual Police	2	0	2
	Staff Officer	5	2	7
	Total for Mission	220	20	240
3 MINUSCA				
	Contingent Troops	9,991	271	10,262
	Experts on Mission	138	11	149
	FPU	1,552	112	1,664
	Individual Police	330	50	380
	Staff Officer	249	14	263
	Total for Mission	12,260	458	12,718
4 MINUSMA				
	Contingent Troops	11,091	261	11,352
	Experts on Mission	31	2	33
	FPU	1,365	67	1,432
	Individual Police	236	66	302
	Staff Officer	390	26	416
	Total for Mission	13,113	422	13,535
5 MONUSCO				
	Contingent Troops	14,794	547	15,341
	Experts on Mission	260	22	282
	FPU	955	106	1,061
	Individual Police	251	58	309
	Staff Officer	174	10	184
	Total for Mission	16,434	743	17,177
6 UNAMA				
	Experts on Mission	3	0	3
	Individual Police	1	1	2
	Total for Mission	4	1	5
7 UNAMI				
	Contingent Troops	227	20	247
	Experts on Mission	0	2	2
	Total for Mission	227	22	249
8 UNAMID				
	Contingent Troops	10,588	332	10,920
	Experts on Mission	119	15	134
	FPU	1,512	41	1,553

<u>Mission</u>	<u>Post</u>	<u>M</u>	<u>E</u>	<u>I</u>
	Individual Police	883	246	1,129
	Staff Officer	242	19	261
Total for Mission		13,344	653	13,997
9 UNDOF				
	Contingent Troops	902	34	936
	Staff Officer	44	8	52
Total for Mission		946	42	988
10 UNFICYP				
	Contingent Troops	783	49	832
	Individual Police	45	22	67
	Staff Officer	47	5	52
Total for Mission		875	76	951
11 UNIFIL				
	Contingent Troops	9,790	478	10,268
	Staff Officer	193	14	207
Total for Mission		9,983	492	10,475
12 UNIOGBIS				
	Experts on Mission	1	0	1
	Individual Police	8	3	11
Total for Mission		9	3	12
13 UNISFA				
	Contingent Troops	3,940	350	4,290
	Experts on Mission	88	10	98
	Individual Police	25	12	37
	Staff Officer	99	12	111
Total for Mission		4,152	384	4,536
14 UNMIK				
	Experts on Mission	7	1	8
	Individual Police	8	2	10
Total for Mission		15	3	18
15 UNMIL				
	Contingent Troops	368	36	404
	Experts on Mission	6	1	7
	FPU	231	29	260
	Individual Police	21	7	28
	Staff Officer	8	1	9
Total for Mission		634	74	708
16 UNMISS				
	Contingent Troops	12,053	379	12,432
	Experts on Mission	173	15	188
	FPU	849	138	987
	Individual Police	464	110	574
	Staff Officer	357	43	400
Total for Mission		13,896	685	14,581
17 UNMOGIP				
	Experts on Mission	39	4	43

	<u>Mission</u>	<u>Post</u>	<u>M</u>	<u>F</u>	<u>I</u>
	Total for Mission		39	4	43
18	UNOWAS				
		Experts on Mission	2	0	2
	Total for Mission		2	0	2
19	UNSMIL				
		Contingent Troops	217	13	230
		Individual Police	2	1	3
	Total for Mission		219	14	233
20	UNSOM				
		Contingent Troops	492	38	530
		Individual Police	12	3	15
	Total for Mission		504	41	545
21	UNSOS				
		Contingent Troops	40	1	41
	Total for Mission		40	1	41
22	UNTSO				
		Experts on Mission	137	15	152
	Total for Mission		137	15	152
23	UNVMC				
		Experts on Mission	75	11	86
		Individual Police	24	11	35
	Total for Mission		99	22	121
	Grand Total		88,257	4,254	92,511

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Δ» ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΣΕ ΕΥΕ ΑΝΑ ΧΩΡΑ

	<u>Region</u>	<u>Country</u>	<u>Police</u>	<u>UNMEM</u>	<u>Troops</u>	<u>Staff Officers</u>	<u>Total</u>
1	Latin America	Argentina	25	21	268	14	328
2	Europe	Armenia	0	0	32	2	34
3	Oceania	Australia	0	13	0	19	32
4	Europe	Austria	1	10	183	13	207
5	Europe	Azerbaijan	0	2	0	0	2
6	Asia	Bangladesh	794	37	6,121	101	7,053
7	Latin America	Barbados	0	0	1	0	1
8	Europe	Belarus	0	0	4	1	5
9	Europe	Belgium	1	2	9	15	27
10	Africa	Benin	182	7	700	17	906
11	Asia	Bhutan	21	12	0	11	44
12	Latin America	Bolivia	0	20	0	2	22
13	Europe	Bosnia and Herzegovina	37	2	0	2	41
14	Latin America	Brazil	9	22	206	15	252
15	Asia	Brunei Darussalam	0	0	30	0	30
16	Europe	Bulgaria	3	0	0	0	3
17	Africa	Burkina Faso	394	12	1,705	38	2,149
18	Africa	Burundi	1	15	743	21	780
19	Asia	Cambodia	0	14	769	17	800
20	Africa	Cameroon	369	5	750	11	1,135
21	North America	Canada	19	9	0	12	40
22	Africa	Cape Verde	1	0	0	0	1
23	Africa	Chad	28	0	1,417	18	1,463
24	Europe	Chile	7	30	14	4	55
25	Asia	China	153	20	2,418	43	2,634
26	Latin America	Colombia	9	2	0	1	12
27	Africa	Congo	141	6	0	10	157
28	Latin America	Costa Rica	1	0	0	0	1
29	Africa	Côte d'Ivoire	87	0	148	9	244
30	Europe	Croatia	0	16	0	1	17
31	Latin America	Cuba	1	7	0	0	8
32	Europe	Cyprus	0	0	0	2	2
33	Europe	Czech Republic	0	8	1	3	12
34	Africa	Democratic Republic of the Congo (DRC)	7	0	0	0	7
35	Europe	Denmark	0	11	2	10	23
36	Africa	Djibouti	171	2	0	0	173
37	Latin America	Dominican Republic	0	4	0	0	4

	Region	Country	Police	UNMEM	Troops	Staff Officers	Total
38	Latin America	Ecuador	0	7	0	1	8
39	Africa	Egypt	827	61	2,294	74	3,256
40	Latin America	El Salvador	6	10	154	3	173
41	Europe	Estonia	0	3	45	2	50
42	Africa	Ethiopia	50	74	8,127	119	8,370
43	Oceania	Fiji	31	4	601	15	651
44	Europe	Finland	21	19	295	12	347
45	Europe	France	29	2	729	63	823
46	Africa	Gabon	0	0	449	1	450
47	Africa	Gambia	49	3	202	10	264
48	Europe	Germany	27	13	704	26	770
49	Africa	Ghana	372	50	2,176	77	2,675
50	Europe	Greece	0	0	168	1	169
51	Latin America	Guatemala	3	7	148	10	168
52	Africa	Guinea	72	10	849	11	942
53	Latin America	Honduras	0	15	0	0	15
54	Europe	Hungary	3	9	71	12	95
55	Asia	India	589	41	5,971	94	6,695
56	Asia	Indonesia	185	27	2,447	43	2,702
57	Asia	Iran (Islamic Republic of)	0	3	0	1	4
58	Europe	Ireland	12	14	489	27	542
59	Europe	Italy	2	2	1,072	23	1,099
60	Asia	Japan	0	0	0	4	4
61	Asia	Jordan	787	20	0	36	843
62	Asia	Kazakhstan	0	5	0	0	5
63	Africa	Kenya	25	23	99	44	191
64	Asia	Kyrgyzstan	20	5	0	2	27
65	Europe	Latvia	0	0	2	1	3
66	Africa	Liberia	0	0	75	4	79
67	Europe	Lithuania	1	1	1	4	7
68	Africa	Madagascar	18	0	0	0	18
69	Africa	Malawi	92	5	846	8	951
70	Asia	Malaysia	22	10	820	21	873
71	Africa	Mali	54	1	0	0	55
72	Africa	Mauritania	277	10	741	14	1,042
73	Latin America	Mexico	0	7	0	1	8
74	Europe	Moldova, Republic of	0	8	0	2	10
75	Asia	Mongolia	2	15	854	20	891
76	Europe	Montenegro	5	2	0	0	7
77	Africa	Morocco	0	5	1,580	13	1,598

	Region	Country	Police	UNMEM	Troops	Staff Officers	Total
78	Asia	Myanmar	0	0	0	2	2
79	Africa	Namibia	62	5	0	6	73
80	Asia	Nepal	665	55	4,673	103	5,496
81	Europe	Netherlands	6	11	202	22	241
82	Oceania	New Zealand	0	10	0	1	11
83	Africa	Niger	76	13	962	17	1,068
84	Africa	Nigeria	347	38	454	36	875
85	Europe	Norway	27	13	11	21	72
86	Asia	Pakistan	141	61	5,944	70	6,216
87	Oceania	Papua New Guinea	0	3	0	1	4
88	Latin America	Paraguay	1	17	14	1	33
89	Latin America	Peru	0	20	204	9	233
90	Asia	Philippines	0	11	0	0	11
91	Europe	Poland	1	5	0	0	6
92	Europe	Portugal	8	2	159	3	172
93	Asia	Qatar	0	0	0	2	2
94	Asia	Republic of Korea	6	13	597	11	627
95	Europe	Romania	38	28	0	4	70
96	Europe	Russian Federation	38	40	0	5	83
97	Africa	Rwanda	1,050	32	5,310	84	6,476
98	Oceania	Samoa	10	0	0	0	10
99	Africa	Senegal	1,246	4	1,936	33	3,219
100	Europe	Serbia	2	4	295	9	310
101	Africa	Sierra Leone	87	9	0	14	110
102	Europe	Slovakia	7	2	160	9	178
103	Europe	Slovenia	0	3	15	0	18
104	Oceania	Solomon Islands	4	0	0	0	4
105	Africa	South Africa	4	16	1,158	26	1,204
106	Europe	Spain	7	7	616	16	646
107	Asia	Sri Lanka	21	20	589	26	656
108	Europe	Sweden	45	21	303	10	379
109	Europe	Switzerland	6	19	2	5	32
110	Asia	Thailand	9	8	0	9	26
111	Europe	The former Yugoslav Republic of Mace	0	0	0	1	1
112	Africa	Togo	482	13	918	27	1,440
113	Africa	Tunisia	190	17	0	2	209
114	Europe	Turkey	29	1	86	2	118
115	Africa	Uganda	26	0	530	2	558
116	Europe	Ukraine	43	15	357	8	423
117	Europe	United Kingdom	0	1	697	31	729

	<u>Region</u>	<u>Country</u>	<u>Police</u>	<u>UNMEM</u>	<u>Troops</u>	<u>Staff Officers</u>	<u>Total</u>
118	Africa	United Republic of Tanzania	71	8	2,538	35	2,652
119	North America	United States of America	9	2	0	46	57
120	Latin America	Uruguay	3	9	915	8	935
121	Asia	Viet Nam	0	3	0	5	8
122	Asia	Yemen	3	7	0	2	12
123	Africa	Zambia	149	22	930	23	1,124
124	Africa	Zimbabwe	83	11	0	4	98
	Grand Total		11,045	1,399	78,105	1,962	92,511

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Ε» ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ

Africa

United Nations Angola Verification Mission I (UNAVEM I)	Jan 1989-Jun 1991
United Nations Angola Verification Mission II (UNAVEM II)	Jun 1991-Feb 1995
United Nations Angola Verification Mission III (UNAVEM III)	Feb 1995-Jun 1997
United Nations Aouzou Strip Observer Group (UNASOG)	May 1994-Jun 1994
United Nations Assistance Mission for Rwanda (UNAMIR)	Oct 1993-Mar 1996
United Nations Mission in Côte d'Ivoire (MINUCI)	May 2003-Apr 2004
United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea (UNMEE)	Jul 2000-Jul 2008
United Nations Mission in Sierra Leone (UNAMSIL)	Oct 1999-Dec 2005
United Nations Mission in the Central African Republic (MINURCA)	Apr 1998-Feb 2000
United Nations Mission in the Central African Republic and Chad (MINURCAT)	Sep 2007-Dec 2010
United Nations Observer Mission in Angola (MONUA)	Jun 1997-May 1997
United Nations Observer Mission in Liberia (UNOMIL)	Sep 1993-Jun 1996
United Nations Observer Mission in Sierra Leone (UNOMSIL)	Jul 1998-Oct 1999
United Nations Observer Mission Uganda-Rwanda (UNOMUR)	Jun 1993-Sep 1994
United Nations Operation in Burundi (ONUB)	Jun 2004-Dec 2006
United Nations Operations in Côte d'Ivoire (UNOCI)	Apr 2004-Jun 2017
United Nations Operation in Mozambique (ONUMOZ)	Dec 1992-Dec 1994
United Nations Operation in Somalia I (UNOSOM I)	Apr 1992-Mar 1993
United Nations Operation in Somalia II (UNOSOM II)	Mar 1993-Mar 1995
United Nations Mission in the Sudan (UNMIS)	Mar 2005-Jul 2011
United Nations Operation in the Congo (ONUC)	Jul 1960-Jun 1964
United Nations Organization Mission in the Democratic Republic of the Congo (MONUC)	Nov 1999-Jun 2010
United Nations Transition Assistance Group (UNTAG)	Apr 1989-Mar 1990

Americas

Mission of the Representative of the Secretary-General in the Dominican Republic (DOMREP)	May 1965-Oct 1966
United Nations Civilian Police Mission in Haiti (MIPONUH)	Dec 1997-Mar 2000
United Nations Mission in Haiti (UNMIH)	Sep 1993-Jun 1996
United Nations Observer Group in Central America (ONUCA)	Nov 1989-Jan 1992
United Nations Observer Mission in El Salvador (ONUSAL)	July 1991-Apr 1995
United Nations Support Mission in Haiti (UNSMIH)	July 1996-July 1997
United Nations Transition Mission in Haiti (UNTMIH)	Aug 1997-Dec 1997
United Nations Verification Mission in Guatemala (MINUGUA)	Jan 1997-May 1997
United Nations Stabilization Mission in Haiti (MINUSTAH)	Jun 2004-Oct 2017

Asia and the Pacific

United Nations Advance Mission in Cambodia (UNAMIC)	Oct 1991-Mar 1992
United Nations Good Offices Mission in Afghanistan and Pakistan (UNGOMAP)	May 1988-Mar 1990
United Nations India-Pakistan Observation Mission (UNIPOM)	Sept 1965-Mar 1966
United Nations Mission of Observers in Tajikistan (UNMOT)	Dec 1994-May 2000
United Nations Mission of Support in East Timor (UNMISET)	May 2002-May 2005
United Nations Security Force in West New Guinea (UNSF)	Oct 1962-Apr 1963
United Nations Transitional Administration in East Timor (UNTAET)	Oct 1999-May 2002
United Nations Transitional Authority in Cambodia (UNTAC)	Mar 1992-Sep 1993
United Nations Integrated Mission in Timor-Leste (UNMIT)	Aug 2006-Dec 2012

Europe

United Nations Civilian Police Support Group (UNCPSG)	Jan 1998-Oct 1998
United Nations Confidence Restoration Operation in Croatia (UNCRO)	May 1995-Jan 1996
United Nations Mission in Bosnia and Herzegovina (UNMIBH)	Dec 1995-Dec 2002
United Nations Mission of Observers in Prevlaka (UNMOP)	Jan 1996-Jan 1998
United Nations Observer Mission in Georgia (UNOMIG)	Aug 1993-June

United Nations Preventive Deployment Force (UNPREDEP)	2009 Mar 1995-Feb 1999
United Nations Protection Force (UNPROFOR)	Feb 1992-Mar 1995
United Nations Transitional Administration for Eastern Slavonia, Baranja and Western Sirmium (UNTAES)	Jan 1996-Jan 1998

Middle East

United Nations Emergency Force I (UNEF I)	Nov 1956-June 1967
United Nations Emergency Force II (UNEF II)	Oct 1973-June 1979
United Nations Iran-Iraq Military Observer Group (UNIIMOG)	Aug 1988-Feb 1991
United Nations Iraq-Kuwait Observation Mission (UNIKOM)	April 1991-Oct 2003
United Nations Observation Group in Lebanon (UNOGIL)	June 1958-Dec 1958
United Nations Yemen Observation Mission (UNYOM)	June 1963-Sep 1964
United Nations Supervision Mission in Syria (UNSMIS)	April 2012-Aug 2012

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «ΣΤ» ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

Η κατάταξη των Διεθνών Οργανισμών είναι δυσχερής επειδή εξαρτάται από τα εκάστοτε επιλεγόμενα κριτήρια. Συνεπώς, κάθε ταξινόμηση έχει σχετική αξία. Ενδεικτικά διακρίνουμε:

1. Ανάλογα με το αν απαρτίζονται από κράτη ή ιδιώτες

1.1. Κυβερνητικοί Διεθνείς Οργανισμοί (περίπου 5.000, π.χ. Ηνωμένα Έθνη)

1.2. Μη κυβερνητικοί Διεθνείς Οργανισμοί (περίπου 25.000, π.χ. Ερυθρός Σταυρός, Γιατροί Χωρίς Σύνορα, Greenpeace)

1.2.1. Θρησκευτικές διεθνείς

1.2.2. Πολιτικές διεθνείς

1.2.3. Συνδικαλιστικές διεθνείς

2. Ανάλογα με το γεωγραφικό τους φάσμα

2.1. Παγκόσμιοι Διεθνείς Οργανισμοί (π.χ. Ηνωμένα Έθνη)

2.2. Περιφερειακοί Διεθνείς Οργανισμοί (π.χ. ΝΑΤΟ, Συμβούλιο της Ευρώπης)

3. Ανάλογα με την ευρύτητα των σκοπών τους

3.1. Γενικοί Διεθνείς Οργανισμοί (π.χ. Ηνωμένα Έθνη)

3.2. Ειδικοί Διεθνείς Οργανισμοί (π.χ. Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας)

4. Ανάλογα με το ειδικό αντικείμενο που διαχειρίζονται

4.1. Οικονομικοί Διεθνείς Οργανισμοί (π.χ. Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, Παγκόσμια Τράπεζα, Παγκόσμια Οργάνωση Εμπορίου, Ευρωπαϊκή

Οικονομική Κοινότητα, Κοινή Αγορά της Κεντρικής Αμερικής, Τελωνειακή και Οικονομική Ένωση της Κεντρικής Αφρικής

4.2. Τεχνικοί Διεθνείς Οργανισμοί (π.χ. Διεθνής Ένωση Τηλεπικοινωνιών, Παγκόσμια Ταχυδρομική Ένωση)

4.3. Επιστημονικοί/ Περιβαλλοντικοί/ Πολιτιστικοί (π.χ. UNESCO, UNEP, Διεθνής Υδρογραφικός Οργανισμός, CERN)

4.4. Κοινωνικοί/ Ανθρωπιστικοί Διεθνείς Οργανισμοί (π.χ. Διεθνής Οργάνωση Εργασίας, Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (IOM), Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (WHO), Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας (FAO))

4.5. Στρατιωτικοί Διεθνείς Οργανισμοί (π.χ. NATO, Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση)

4.6. Πολιτικοί Διεθνείς Οργανισμοί (π.χ. ΟΑΣΕ, Διεθνής Οργανισμός Ατομικής Ενέργειας (IAEA), Ισλαμική Διάσκεψη)

4.7. Διοικητικοί Διεθνείς Οργανισμοί (π.χ. Antarctic Treaty Secretariat (ATS), Διεθνής Ναυτιλιακός Οργανισμός, Διεθνής Αρχή των Θαλάσσιων Βυθών (International Seabed Authority))

5. Ανάλογα με τον βαθμό συνεργασίας

5.1. Διεθνείς Οργανισμοί συνεργασίας ή συντονισμού: Όλοι εκτός ενός.

5.2. Διεθνείς Οργανισμοί ολοκλήρωσης ή υπερεθνικοί (= Εκχώρηση κυριαρχικών αρμοδιοτήτων του κράτους προς τον ΔΟ, π.χ. Ευρωπαϊκή Ένωση)

6. Ανάλογα το αν δέχονται νέα μέλη

6.1. Ανοιχτοί Διεθνείς Οργανισμοί (π.χ. Ηνωμένα Έθνη)

6.2. Κλειστοί Διεθνείς Οργανισμοί (π.χ. BENELUX)